

Dréacht 160419

Clár

Nóta ón gCathaoirleach

Noda

Buíochas

Achoimre Fheidhmeach ?????

1. Cúlra an Phróisis Pleanála Teanga

1.1 Réamhrá

1.2 Acht na Gaeltachta 2012 agus an Próiseas Pleanála Teanga

2. Sonraí na Ceanneagraíochta

2.1 Gaeilge Mhaigh Cuilinn

2.2 Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn

2.3 Conradh na Gaeilge Mhaigh Cuilinn

2.4 Teach na Gaeilge

2.5 Coiste Pleanála Teanga 2017-19

3. An Limistéar Pleanála Teanga

3.1 An Ceantar

3.2 Daonra

3.2.1 Fostaíocht

3.3 An Córas Oideachais

3.3.1 Seirbhísí Luathoideachais agus cúraim leanaí

3.3.2 Bunscoileanna

3.3.3 Iarbhunscolaíocht

3.3.4 Tríú Leibhéal

3.4 Seirbhísí Tacaíochta Teaghlaigh

3.5 Deiseanna Foghlamtha & Oideachas Aosaigh

3.6 An Earnáil Ghnó is Turasóireacht

3.6.1 Turasóireacht

3.6.2 Earnáil Miondíola

3.6.3 Fostaíocht eile - Tithe Altrannais san áireamh

3.6.4 Fostaíocht le tacaíocht ó Údarás na Gaeltachta

3.7 Na Meáin Chumarsáide

3.8 Na Seirbhísí Poiblí

3.9 Pleanáil agus Forbairt Fhisiceach

3.10 Eagraíochtaí deonacha agus Seirbhísí don aos óg & daoine fásta

3.11 Staid na Gaeilge

3.11.1 Daonáireamh 2016: Cainteoirí Gaeilge in aois 3 bliana nó níos sine

3.11.2 Dearcadh an Phobail

3.11.3 Gníomhaíochtaí

4. Ullmhú an Phlean Teanga, an Taighde & Torthaí an Taighde

5. Mórspriocanna Phlean Teanga Mhaigh Cuilinn

6. Bearta an Phlean Teanga

Réamhrá

6.1 Struchtúr Feidhmithe an Phlean Teanga

6.1.1 Coiste Stiúrtha LPT Mhaigh Cuilinn

6.1.2 Oifigeach Pleanála Teanga a earcú, a cheapadh agus a oiliúint

6.1.3 Feasacht faoin bPlean Teanga a láithriú ón tús: Seoladh Oifigiúil a eagrú

6.2 Seirbhísí Cúraim Leanai agus Tacaíochta Teaghlaigh

6.2.1 Feachtas Feasachta faoi bhuntáistí na Gaeilge do Theaghlaigh

6.2.2 Clár Tacaíochtaí Teanga do Theaghlaigh

6.2.3 Éagsúlacht Imeachtaí Sóisialta agus Caitheamh Aimsire do Theaghlaigh trí Ghaeilge a eagrú

6.2.4 Seirbhís Chúram Leanai trí Ghaeilge a forbairt

6.3 Cúrsaí Oideachais (Naí-oideachas san áireamh)

6.3.1 Fóram Oideachais Ghaeltacht Mhaigh Cuilinn

6.3.2 Buanú an Oideachais lánGhaeilge sna Naíonraí agus Scoileanna atá sa SASG

6.3.3 Tacaíocht do Scéim Ghaeilge sna Scoileanna ar fad

6.3.4 Iarbhunscolaíocht trí Ghaeilge

6.3.5 An Ghaeilge sa Naí-Oideachas a forbairt agus a láidriú

6.3.6 Oideachas fadsaoil agus Tríú Leibhéal trí Ghaeilge a forbairt

6.4 An Óige - Imeachtaí Iar-am-scoile

6.4.1 Seirbhís Chuimsitheach Iar-am-scoile lánGhaeilge don Óige

6.5 Daoine fásta, ar foghlaimeoirí iad, agus Sealbhú is Úsáid na Gaeilge

6.5.1 Cabhair leanúnach do Fhoghlaimeoirí

6.5.2 Forbairt sraith ócáidí a thugann deis go daoine an Ghaeilge a úsáid.

6.6 An Earnáil Ghnó & Miondíola

6.6.1 Pacáiste tacaíochta a chur ar fáil do ghnónna agus an “tairiscint ghníomhach” a fhorbairt.

6.6.2 Seirbhís Aistriúcháin a chur ar fáil do ghnónna

6.7 Eagraíochtaí Pobail, Forbartha Pobail agus Comharchumainn

6.7.1 An Ghaeilge a bheith láithreach agus lárnach i gcónaí sna heagrais.

6.7.2 Pacáiste tacaíochta a chur ar fáil do na grúpaí seo maraon le Seirbhís aistriúcháin maidir le fógraí ‘srl a chur ar fáil.

6.8 Eagrais spóirt, sóisialta agus caitheamh aimsire

6.8.1 Forbairt réimse imeachtaí sainspéise trí Ghaeilge.

6.8.2 Oiliúint i dtaobh Spreagadh na Gaeilge do Lucht Ceannais na gClubanna éagsúla

6.8.3 Béim ar Chumas Tuisceana na Gaeilge

6.9 Na Meáin Chumarsáide & Shóisialta

6.9.1 Gaeilge sna Meáin i Maigh Cuilinn a mhéadú

6.9.2 Maigh Cuilinn ar Raidió na Gaeltachta & TG4

6.10 Seirbhísí poiblí

6.10.1 Feasacht faoin nGaeilge i Maigh Cuilinn a ardú sna Seirbhísí Poiblí

6.11 Pleanáil agus Forbairt Fhisiceach

6.11.1 Gaeilge agus an Stádas Gaeltachta a chosaint sa bpleanáil fhisiceach chomh maith le háiseanna cuí poiblí a thógáil

6.12 Turasóireacht

6.12.1 An Ghaeilge a bheith i lár fhorbairtí nua turasóireachta i Maigh Cuilinn.

6.13 Seirbhísí eaglasta

6.13.1 Gné láidir Gaeilge a bheith i searmanais rialta eaglasta agus sna sacraimintí do dhaoine óga.

6.14 Stair agus Oidhreacht Ghaeltacht Mhaigh Cuilinn

6.14.1 An oidhreacht Ghaeltachta a chaomhnú is a fhorbairt

6.15 Staid na Gaeilge i Limistéar Mhaigh Cuilinn

6.15.1 Cumas daoine sa Ghaeilge, Nósmhaireacht a húsáide, Dearcadh an Phobail ina leith agus Tacaíocht ón Stát.

7. Costais agus Maoiniú

8. Forbairt Feasachta agus Poiblíochta

9. Feidhmiú agus Monatóireacht

Aguisíní

Réamhrá/ ACHOIMRE FEIDHMEACH

LE SCRIOBH NUAIR ATÁ AN LEAGAN DEIRIDH AR FÁIL

Dréacht 160419

Nóta ón gCathaoirleach

Ar an 30 Aibreán 1911 aontaíodh comórtas “Óráid an chaoi do bhfearr chun cúis na Teangan do chur ar aghaidh sa bParóiste” a eagrú mar chuid d’Fheis Mhór Mhaigh Cuilinn, Feis Chonradh na Gaeilge a bhí le tionól ar 29 Meitheamh na bliana sin.

Léiriú é seo go bhfuil ceist na Gaeilge agus na pleanála teanga ina cheist bheo le fada i Maigh Cuilinn, agus léiriú freisin nach stopann ciorcal na pleanála teanga riamh.

Is breá liom go bhfuil Plean Teanga Mhaigh Cuilinn ullmhaithe agus ar fáil anois agus gabhaim buíochas le gach duine a raibh lámh ná páirt acu i mbealach ar bith sa phlean teanga agus iad siúd a chur an stró orthu féin freastal ar chruinnithe, ceistneoirí a líonadh nó páirt a ghlacadh in agallaimh nó i ngrúpaí fócais.

Sa sainmhíniú ar phleanáil teanga aithnítear próiseas nach stopann go brách agus gurb ionann é agus ciorcal leanúnach. Cinnte tá sé seo fíor i gcás Mhaigh Cuilinn, áit a bhfuil dúshlán romhainn chun dúchas traidisiúnta na Gaeilge a chosaint agus a fhorbairt agus a chinntiú go maireann an Ghaeilge mar theanga labhartha. Tá sé seo le déanamh i gceantar atá ag athrú as éadan, ina bhfuil an tsochaí athraithe, agus ag athrú, agus ina bhfuil an daonra ag méadú as cuimse. Imreoidh na nithe seo tionchar ollmhór ar an iarracht an Ghaeilge a fhás sa phobal.

Mar a léirítear sa phlean, is iomaí dúshlán atá romhainn má táimid le cinntiú go mbronnar an teanga ar an gcéad ghlúin eile agus go bhfanann sí mar chuid d’fhéiniúlacht an cheantair, ceantar a bheidh ag fás go leanúnach i dtréimhse fheidhme an phlean. Cosúil le haon phlean, beidh sé ag brath ar na hacmhainní, maoiniú san áireamh, a chuirfear ar fáil chun é a fheidhmiú. Ní mór a chur ar an taifead freisin nach mbeidh feidhmiú an phlean faoi smacht an pobal amháin, ach go mbeidh sé ag brath freisin ar institiúidí eile, institiúidí an Stáit ach go háirithe.

Mar phobal, táimid ag tabhairt faoi thréimhse chinniúnach maidir le hinmharthanacht na Gaeilge sa dúiche seo. Ceapaim go bhfuil sé fíorthábhachtach go dtugann muid faoin tréimhse seo leis an spiorad agus an mheanma chéanna a léirigh an pobal a chuaigh romhainn, na fir agus na mná a ghlac le soiscéal Chonradh na Gaeilge ag tús an chéad seo caite agus na fir agus na mná a ghlac le soiscéal na forbartha pobail tráth ar bunaíodh Comhairle Phobal Mhaigh Cuilinn & Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn. Tá oidhreacht againn anseo i Maigh Cuilinn atá bunaithe ar chomhar na gcomharsan, ar fhéinmheas agus bród phobal agus i dtiomantas d’fhorbairt pobail i ngach réimse den saol. Bhí, agus tá, an Ghaeilge mar chuid lárnach d’fhéiniúlacht an phobail agus den oidhreacht sin. Ní féidir linn í a ligean le sruth.

Is mian liom buíochas ó chroí a ghlacadh lenár gcoiste pleanála teanga, a bhfuil dua faoi leith caite acu leis an obair seo le breis agus dhá bhliain anuas. Tá buíochas ag dul do Bhord Fhorbairt Pobail Mhaigh Cuilinn agus Conradh na Gaeilge Mhaigh Cuilinn a ghlac an cúram mar cheanneagraíocht chucu féin. Is mian liom aitheantas a thabhairt don tacaíocht fhial a bhfuair muid ó fhoireann Údarás na Gaeltachta agus Roinn na Gaeltachta. Níl aon amhras ach go bhfuil muid go mór faoi chomaoin ár bpleanálaí teanga Mait Ó Brádaigh. Chuir a thuiscint agus a mheas ar obair na Gaeilge agus obair phobail i Maigh Cuilinn go mór leis an bplean teanga seo.

Táimid réidh anois leanúint leis an obair. Tá fáilte roimh chách a bheith páirteach linn.

Noda

Acrainm Ainm

BOOG&RC	Bord Oideachais agus Oiliúna na Gaillimhe & Ros Comáin
CLG	Cainteoirí Laethúla Gaeilge (Daonáirimh)
CNCM	An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta
CNNG	Comhar na Naíonraí Gaeltachta
CoConaG	Comhairle Chontae na Gaillimhe
CPT	Critéir Pleanála Teanga
CS	Coiste Stiúrtha Phlean Teanga Mhaigh Cuilinn
FPMC	Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn
FSS	Feidhmeannas na Seirbhíse Sláinte
ICL	Ionad Cúraim Leanaí
ITGM	Institiúid Teicneolaíochta na Gaillimhe is Mhaigh Eo
LOS	LárOifig Staidrimh
LPT	Limistéar Pleanála Teanga
ÓnaG	Óige na Gaeltachta
OÉG	Ollscoil na hÉireann, Gaillimh
OPT	Oifigeach Pleanála Teanga
POG	Polasaí don Oideachas Gaeltachta
RCOG	An Roinn Cultúir, Oidhreacht, agus Gaeltachta
ROS	An Roinn Oideachais agus Scileanna
S20B	Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge: 2010-2030.
SASG	Scéim Aitheantais do Scoileanna Gaeltachta
SCT	Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht (2007)
SLG	Scéim Labhairt na Gaeilge
SnaG	Seachtain na Gaeilge
ÚnaG	Údarás na Gaeltachta

Buíochas

Bunscoileanna:

Scoil an Bhaile Nua; Scoil Mhuire; Scoil Thuairiní; Scoil Thulach Uí Chadhain

Centra

Connacht Tribune & Séamus Ó Gabháin

Galway Bay FM

Iarbhunscoileanna:

Coláiste Chroí Mhuire, an Spidéal; Coláiste na Coiribe; Coláiste na nDoiminiceach; Coláiste Éanna; Coláiste Iognáid; Coláiste Mhuire, Coláiste Salerno; Meánscoil Mhuire; Scoil Naomh Seosaimh; Scoil Naomh Póil, Uachtar Ard;

Raidió na Gaeltachta

Supervalu

TG4

1 Cúlra an Phróiseas Pleanála Teanga

Eascaíonn an plean teanga seo ón Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030 inar sonraíodh gurbh é aidhm pholasaí an Rialtais i leith na Gaeilge go méadófaí ar úsáid agus eolas ar an nGaeilge mar theanga pobail ar bhonn céimiúil. Leagadh amach sa Straitéis go ndéanfaí forbairt ar chóras cuimsitheach pleanála teanga ag leibhéal an phobail sa Ghaeltacht chun a chinntiú go mairfidh an Ghaeilge mar theanga pobail. Le struchtúr feidhmithe a thabhairt don Straitéis, achtaíodh Acht na Gaeltachta in 2012. Tugann an tAcht feidhm reachtúil don Phróiseas Pleanála Teanga faoina mbeidh pleananna teanga á n-ullmhú ag leibhéal an phobail i gceantair a bhféadfaí aitheantas a thabhairt dóibh faoin Acht mar Limistéir Phleanála Teanga (LPT) Gaeltachta. Chuige sin tá an Ghaeltacht anois roinnte i 26 Limistéar Pleanála Teanga¹ agus tá plean teanga le réiteach i ngach Limistéar. Faoi Acht beidh an Ghaeltacht bunaithe feasta ar chritéir theangeolaíocha seachas ar limistéar thíreolaíoch faoi mar a bhí go dtí seo.

Rinne an tAire Stáit sa Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta ag an am, Donnchadh Mac Fhionnlaoich, T.D., na chéad fhógraí i dtaca leis na Limistéir Phleanála Teanga i Mí na Nollag 2013. An cur chuige a bhí ann ná deis a thabhairt d’eagraíochtaí iarratas a chur faoi bhráid ÚnaG le plean teanga comhtháite seacht mbliana a ullmhú don LPT. Ba é ÚnaG a bhí freagrach as eagraíocht (Ceanneagraíocht) pleanála teanga a roghnú le plean teanga a ullmhú agus a chur i bhfeidhm.

Roghnaigh an tÚdarás FPMC agus Craobh áitiúil Chonradh na Gaeilge, sé sin Gaeilge Mhaigh Cuilinn mar Cheanneagraíocht le plean teanga a ullmhú. Shínigh Coiste Stiúrtha na ceanneagraíochta comhaontú leis an Údarás ar an 31 Márta, 2017 agus cuireadh maoiniú ar fáil dá réir chun plean teanga a réiteach thar thréimhse suas le dhá bhliain.

In Acht na Gaeltachta, 2012 sonraíodh go mbeadh aird ag an Aire Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta ar chritéir phleanála teanga chun pleananna Gaeilge a cheadú le haghaidh Limistéir Phleanála Teanga Gaeltachta.

Tá an Coiste Stiúrtha buíoch den Údarás as an tacaíocht leanúnach a chur siad ar fáil agus an plean á réiteach, buíoch freisin as ucht sheirbhísí Bhríd Uí Chualáin is Hannah Uí Dhoimhín ón Údarás agus a thug an-chúnamh leis an réiteach don phlean teanga. Faoi stiúir ÚnaG eagraíodh ceardlanna pleanála teanga, idir cheardlanna náisiúnta agus cheardlanna réigiúnacha, chun deis a thabhairt do cheanneagraíochtaí foghlaim faoi chomhcheisteanna maidir leis an bpróiseas pleanála teanga agus freisin le comhairle a fháil ó shaineolaithe i réimse éagsúla den phleanáil teanga.

¹ Treoirilínte Pleanála Teanga ar fáil ag <http://www.udaras.ie/treoirilinte-pleanala-teanga/>.

2 Sonraí na Ceanneagraíochta

Gaeilge Mhaigh Cuilinn

Is í Gaeilge Mhaigh Cuilinn an ceanneagraíocht a bhí i mbun Phlean Teanga Mhaigh Cuilinn a ullmhú. Is comhchoiste deonach é Gaeilge Mhaigh Cuilinn a bunaíodh go sonrach chun tabhairt faoin obair seo agus atá comhdhéanta d'ionadaithe ó Fhorbairt Pobail Mhaigh Cuilinn agus Craobh Mhaigh Cuilinn de Chonradh na Gaeilge. Cheap Údarás na Gaeltachta an Coiste in Earrach na bliana 2017 chun an plean a ullmhú i gcomhar leis an bpobal agus na páirtithe ar fad atá gníomhach sa phobal. In Eanáir na bliana 2018 cheap an Coiste Mait Ó Brádaigh mar chomhairleoir pleanála teanga don choiste.

Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn

Bunaíodh Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn Teo. (uimhir chláráithe 146396) sa bhliain 1989 mar chomhlacht faoi theorainn ráthaíochta gan scair chaipiteal.

D'éascair an Comhlacht ó Chomhairle Phobail Mhaigh Cuilinn, eagraíocht neamhchorpartha a bhí gníomhach sa pharóiste óna luath seachtóidí.

Is eagraíocht neamhbhrabúsach é Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn (FPMC) agus bronnadh stádas carthanachta air sa bhliain 1997, uimhir charthanachta CHY 12877.

Tá Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn Teo. ina eagraíocht ionadaíoch dheonach ar a bhfuil ballraíocht oscailte do gach duine i bpobal Mhaigh Cuilinn atá os cionn aois vótála. Chomh maith leis an mballraíocht aonair déanann an eagraíocht ionadaíocht ar bhreis agus 50 cumann agus club sa pharóiste. Feidhmíonn sé mar phointe teagmhála lárnach don phobal ina iomláine.

Toghtar bord stiúrthóirí ó bhallraíocht an Chomhlachta agus fanann an Bord sin i bhfeidhm ar feadh thréimhse dhá bhliain.

Feidhmíonn na stiúrthóirí mar choiste bainistíochta an Chomhlachta agus tionóltar cruinnithe rialta den Choiste seo.

Sa bhreis ar ghnáth chruinnithe an Chomhlachta eagraítear cruinnithe poiblí de réir mar a thagann ceisteanna faoi leith chun tosaigh sa phobal.

Aidhmeanna

Forbairt sa phobal – ina measc: cúrsaí sóisialta, teanga agus cultúir, comhshaoil, geilleagar, spóirt, áiseanna agus gníomhaíochtaí pobail de gach saghas. Déantar é seo i gcomhar leis an bpobal áitiúil, cumainn áitiúla, lucht gnó, forbróirí, Comhairle Contae na Gaillimhe, Údarás na Gaeltachta, FÁS agus áisíneachtaí stáit eile.

Foireann

Tá Bainisteoir lánaimseartha ag an gcomhlacht a oibríonn 3 lá sa tseachtain faoi scéim mhaoinithe Údarás na Gaeltachta, tá beirt fostaithe ar bhun páirtaimseartha ag an gcomhlacht trí scéim fhostaíocht pobail i gcomhar le FÁS agus tá triúr fostaithe faoin scéim Shóisialta Tuaithe.

Réimse Gníomhaíochta

Tá Oifig Phobail á reáchtáil in Árus Uilinn, oifig a fheidhmíonn mar ionad eolais agus a chuireann réimse seirbhísí ar fáil don phobal chomh maith, ina measc rúnaíochta agus bainistíochta don nuachtlitir áitiúil. Reáchtálann an Comhlacht Árus Uilinn (agus Halla Scoil Mhuire Maigh Cuilinn i ndiaidh am scoile) mar ionad phobail don cheantar. Baineann riar mór grúpaí úsáid as Áras Uilinn nó an halla scoile go rialta nó ar bhonn ócáideach. Le bliain anuas bhain 56 eagraíocht/coiste/ grúpa úsáid as na háiseanna seo.

Forbairt infreastruchtúr sa pharóiste

Tá seilbh ag an gcomhlacht ar 21 acra talún i gCoill Chill Ráine ar léas 999 bliain ón eagraíocht Coillte. Tá

an talamh seo, atá ar imeall an sráidbhaile, buailte le 3.1 acra eile ar a bhfuil úinéireacht ghlan ag an gcomhlacht. Bhí síniú an chomhaontú seo mar thoradh ar chomhráití a lean breis agus deich mbliana le Coillte agus tréimhse inár rinneadh athzonáil ar an suíomh le go mbeadh cead é a úsáid ar mhaithe le cúrsaí pobail agus forbartha. Mar thoradh ar shuirbhé cuimsitheach ar mhianta an phobail maidir le riachtanais infreastruchtúr an pharóiste aithníodh gurb é forbairt ionad pobail an príomhéileamh a bhí ag an bpobal. Tá an comhlacht ag obair le grúpaí eile sa phobal chun an sprioc seo a bhaint amach.

Spriocanna Forbartha na Gaeilge

Plean Teanga a fhorbairt do Mhaigh Cuilinn faoi réir Acht na Gaeltachta 2012.

Conradh na Gaeilge Mhaigh Cuilinn

Bunaíodh Craobh Mhaigh Cuilinn de Chonradh na Gaeilge sa bhliain 1899 agus tá sé ag feidhmiú nach mór gan briseadh ó shin, rud a léiríonn tacaíocht leanúnach don Ghaeilge sa phobal. Feidhmíonn an Chraobh faoi Bhunreacht an Chonartha. Tá ballraíocht na heagraíochta oscailte d'aon duine sa phobal ar spéis leo cur chun cinn na Gaeilge sa cheantar. Toghtar Oifigigh agus Coiste ag cruinniú cinn bliana na heagraíochta agus feidhmíonn an Coiste mar struchtúr bainistíochta an Chonartha.

Feidhmíonn an Chraobh chun a chlár oibre a chur i gcrích ag obair i gcóir le grúpaí agus eagraíochtaí eile laistigh agus lasmuigh den pharóiste. Cuirtear an-bhéim le hobair a dhéanamh le réimse leathan grúpaí ar mhaithe le cur chun cinn na Gaeilge sa phobal. Mar aonad de Chonradh na Gaeilge glacann an Chraobh páirt lárnach i gclár oibre náisiúnta an Chonartha.

Tionóltar cruinnithe agus gníomhaíochtaí eile i dTeach na Gaeilge, lárionad Gaeilge an pharóiste. Is foirgneamh de chuid na Craoibhe é Teach na Gaeilge, ionad a tógadh ar bhun obair dheonach ag baill agus cairde na Craoibhe agus gan cúnamh stáit.

Níl aon fhoireann lánaimseartha ag an gCraobh ach fostaítear daoine mar is gá chun eilimintí éagsúla d'obair na Craoibhe a chur i gcrích, mar shampla, múinteoirí agus cúntóirí do na Campaí Samhraidh, Cúntóirí do na Clubanna Ógras, múinteoirí ranganna Gaeilge 'srl.

Gníomhaíochtaí

Pleanáil Teanga:

Bhíothas ag obair chun plean cuimsitheach teanga a fhorbairt do Mhaigh Cuilinn ag tarraingt ar an obair thaighde atá déanta ag an gCraobh agus ag tabhairt polasaithe stáit san áireamh, ina measc:

- Suirbhé a rinne an Chraobh ar an nGaeilge i Maigh Cuilinn (2008);
- Staidéar a rinne Cumann Forbartha Mhaigh Cuilinn ar riachtanais fhorbartha an cheantair;
- Tuarascáil a d'ullmhaigh an Dr. John Walsh, Ollscoil na hÉireann, Gaillimh, ar choimisiún ón gCraobh (2009);
- Plean Straitéise 20 Bliain an Rialtais (2010);
- Acht na Gaeltachta (2012)

Obair Óige

Feidhmiú clár oibre chun an Ghaeilge a fhorbairt lasmuigh den chóras oideachais. San áireamh san obair seo tá sraith Champaí Samhraidh fadbhunaithe, Clubanna Óg-Ógras agus Ógras, seisiúin do thuismitheoirí & leanaí, agus réimse imeachtaí eile do dhaoine óga.

Daoine Fásta

Eagraítear sraith imeachtaí, Ranganna Gaeilge san áireamh, do dhaoine fásta agus baintear leas as Teach na Gaeilge mar ionad do réimse gníomhaíochta don phobal. Cuireann an t-ionad seo go mór lena deiseanna chun imeachtaí a eagrú agus tá ról láidir ag an ionad freisin maidir le cothú feasachta faoin teanga i Maigh Cuilinn.

Baintear leas freisin as imeachtaí náisiúnta ar nós Sheachtain na Gaeilge, Féasta Sráide 'srl.

Teach na Gaeilge

Sa bhliain 2008 choimisiúnaigh Conradh na Gaeilge Mhaigh Cuilinn Ollscoil na hÉireann, Gaillimh, chun moltaí a chur le chéile maidir le Plean Teanga do Mhaigh Cuilinn. Rinne an Ollscoil amhlaidh faoi stiúir an Dr. John Walsh agus Hugh Rowland BA.

I measc phríomhmholtaí na tuarascála a chuir an Ollscoil ar fáil i mí na Bealtaine 2009 bhí bunú Ionad Tacaíochta Gaeilge in áit lárnach agus fheiceálach i Maigh Cuilinn. Mhol siad go dtabharfar Ionad Tacaíochta Gaeilge air seachas Ionad Tacaíochta Teaghlaigh toisc nach gá gur teaghlaigh amháin a bhainfeadh úsáid as. Mhol siad go mba cheart go gceapfadh aon bhall den phobal áitiúil go bhfuil fáilte roimhe/roimpi ina leithéid d'ionad, más mian leis/léi a bheith páirteach sa phleanáil teanga. Lean siad "D'fhéadfaí foirgneamh as féin a thógáil, nó cuid d'ionad pobail a roinnt nuair a thógfaí é. Ba shaoire an dara rogha, dar ndóigh, ach chaithfí a chinntiú nach bhfágfaí cuid na Gaeilge den Ionad Pobail in áit na leathphingine."

Thug Conradh na Gaeilge Mhaigh Cuilinn faoin tasc seo faoi stiúir Niall Ó Céirín, Ailtire agus ball den Chraobh. Rinneadh roinnt suíomh a fhiosrú agus ar deireadh tháinig an Chraobh ar chomhaontú le Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn, áit ar chur an Cumann Forbartha suíomh ar fáil ar chúl Áras Uilinn, ar léas ach saor ó chíos.

Rinne Niall Ó Céirín dearadh a fhorbairt d'fhoirgneamh agus nuair a bhí an dearadh sin aontaíodh rinneadh iarratas pleanála. D'éirigh leis an iarratas pleanála agus ag deireadh mhí Iúil 2011 cuireadh tús leis an obair thógála. Seachas an obair thochailte ar an suíomh agus leagan na fothracha rinneadh an obair thógála ar fad ar bhun deonach ag baill agus cairde na Craoibhe – an obair á chomhordú ag Niall Ó Céirín, Peadar Ó Ceallaigh, Caomhán Ó Fatharta agus Jimmy Ó Céide.

Teach na Gaeilge i Maigh Cuilinn

Lean an obair thógála le linn an Fhómhair agus tús an Gheimhridh agus tamall roimh Nollaig na bliana sin bhí an chéad ócáid phoiblí ar siúl san ionad. Eagraíodh comórtas i measc bhunscoileanna an pharóiste chun teacht ar ainm don ionad agus bunaithe ar an gcomórtas sin roghnaíodh an t-ainm Teach na Gaeilge.

Ba é Craobh Mhaigh Cuilinn den Chonradh a mhaoinigh an obair thógála agus níor bhuaire an t-ionad aon mhaoiniú stáit.

Liosta na ndaoine a d'oibrigh ar thógáil Theach na Gaeilge: Caoimh Ó Dabhoráin, Caomhán Ó Fatharta, Dalien Ó Conghaile, Dara Noone, Declan Mac Cuarta, Dereck Conneeley, Des Rushe, Domhnall Mac Fhlannchadha, Eoghan Mac Cuarta, Jimí Mac Fhlannchadha, Jimmy Ó Céide, John Fox, Maitiú Ó Gríofa, Mike Welby, Murty Ó Dabhoráin, Niall Ó Céirín, Éanna Ó Dabhoráin, Paraic Ó Dabhoráin, Peadar Bairéad, Peadar Mac Fhlannchadha, Peadar Ó Ceallaigh, Richard Bohan, Séamus Ó Raghallaigh, Seán Barrett, Sergi, Gabriel Flaherty.

2.5 An Coiste Pleanála Teanga 2017 - 2019

Cathaoirleach:	Peadar Mac Fhlannchadha
Leas-Chathaoirleach:	Séamus Ó Céide
Rúnaí:	Gearóidín Mhic Dhiarmada
Leas-Rúnaí:	Danny Ezergailis
Cisteoir:	Máire Áine Ní Fhéinneadh
OCP:	Julie Ann de Brún

Buanchoiste: Bríd Ní Chonghaile; John Nolan; Áine Ní Fhógartaigh; Labhaoise Ní Dhonnchadha; Máirín Bn. Uí Liodáin; Peadar Ó Céidigh; Noríta Ní Fhlatharta; Deirdre de Souza; Rachel Breathnach; Stiofán Ó Cualáin.

Coiste Comhairleach: Colie Ó Gabháin; Seán Mac Lochlainn; Áine Ní Fhatharta; Aingeal Ní Chualáin; Emer Uí Niadh; Sinéad Ní Chonchúir; Eilís Ní Dhúill; Caomhán Ó Fatharta; Sonya Nic Lochlainn; Eithne Ní Loideáin; James Callaghan; Yvonne Ní Fhatharta; Eimear Ní Fhatharta; Bríd Nic Dhomhnaill; Anne Marie Ní Dhorchaí; Máire de Bacéir; Síle Ní Chochláin; Niamh Byrne; Mick Clancy; Ultan Ó Fatharta; Mícheál Ó Biataigh.

Fochoiste na Scoileanna: Eilís Ní Chonghaile, Príomhoide Scoil an Bhaile Nua; Terry Kavanagh, Príomhoide Scoil Mhuire, Maigh Cuilinn; Marc Ó Riagáin, Príomhoide Scoil Cholmáin, Tuairíní; Christopher Ó Néill, Príomhoide Scoil Bhríde, Tulach Uí Chadhain.

3 An Limistéar Pleanála Teanga

3.1 An Ceantar

Tá paróiste Mhaigh Cuilinn suite siar ó thuaidh ó Chathair na Gaillimhe, leis an sráidbhaile féin suite tuairim is 10km ó lár na cathrach ar bhóthar an N59, an bóthar a théann ó Ghaillimh go dtí an Clochán. Is féidir a rá go roinneann an N59 an dúiche ina dhá chuid maidir le tréithe tíreolaíochta an cheantair. Ar an taobh ó dheas den bhóthar síneann an paróiste síos trí thailte míne aolchloiche go sroicheann sé a teorainn nádúrtha nuair a bhuaileann sé le huisce fairsing Loch Coirib. Síneann córas canálacha ó Loch Coirib tríd an dúiche ag nascadh loch Bhaile Uí Choirce agus sraith lochanna beaga go dtí go sroichtear loch an Rossa. De bharr imfhás na mblianta sna canálacha ní féidir iad a úsáid mar bhealach taistil ach tá an fhéidearthacht ann é seo a dhéanamh amach anseo. Tá coillte, idir fhás nádúrtha agus choillte plandáilte, le sonrú sa dúiche seo freisin mar atá réimse talún “na carraigeacha” áit a mbriseann leaba aolchloiche tríd an dromchla, leaba aolchloiche atá ar aon dul le ceantair na Boirne i gcontae an Chláir. Tá “na carraigeacha” buailte leis an áit ina bhfuil páirc peile Mhaigh Cuilinn agus an pinniúr liathróid lámha suite sa Bhaile Dóite. Is anseo freisin a fheictear an-chuid crainn cuilinn, crainn atá ceaptha a bheith mar bhunús d’ainm an pharóiste – cé go bhfuil leagan eile d’ainm an pharóiste ar fáil freisin, leagan atá báite sa mhiotaseolaíocht. Is sa chuid seo den cheantar freisin atá rian an tseaniarnród a bhíodh ag rith ó Ghaillimh go dtí an Clochán ón bhliain 1895 go dtí gur cuireadh deireadh leis an tseirbhís iarnród sa bhliain 1935. Is ar an rian seo a bhfuil sé beartaithe an bealach siúlóide agus rothaíochta - an bealach glas - a thógáil.

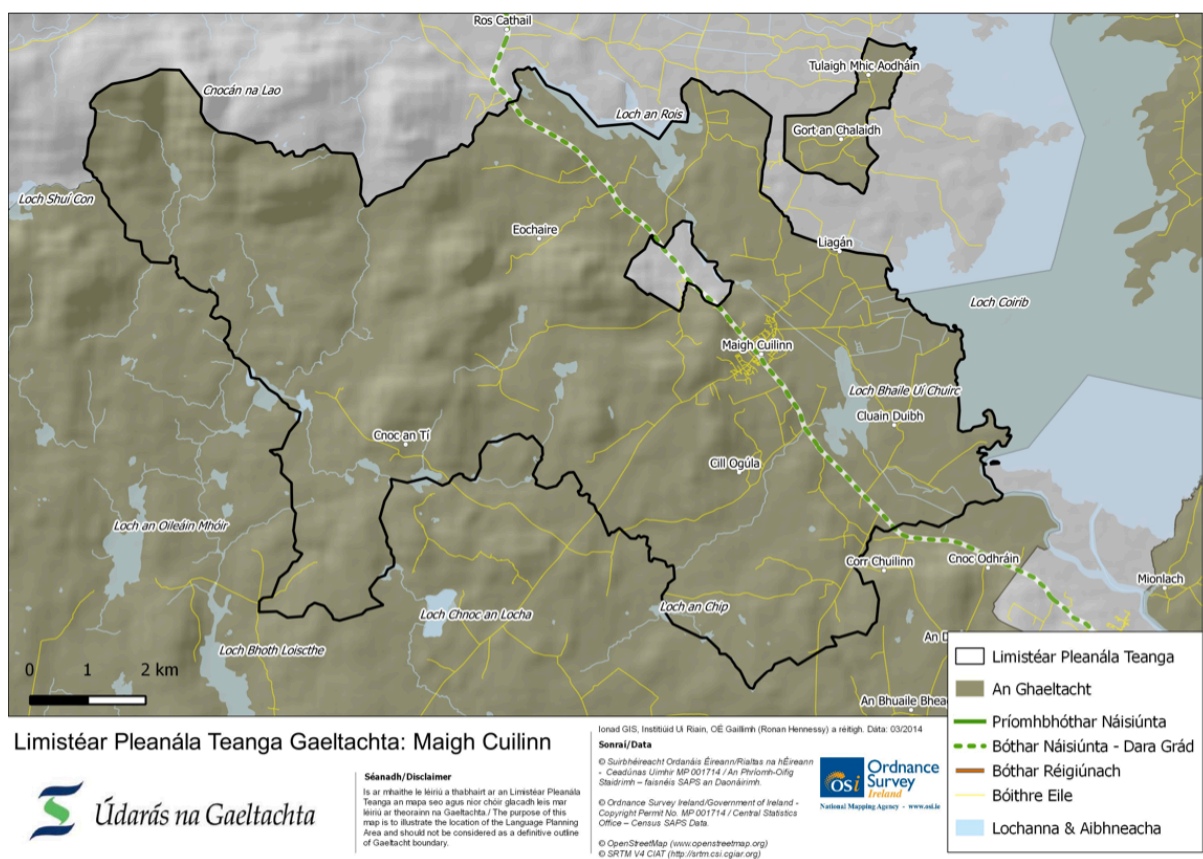
Ar an taobh ó dheas den N59 freisin atá an Séipéal agus péire de bhunscoileanna an cheantair, Scoil Mhuire, atá buailte leis an sráidbhaile, agus Scoil Bhríde, atá suite i mbaile fearthainn Thulach Uí Chadhain.

Ar an taobh ó thuaidh den N59 is mó i bhfad an méid cloch eibhir atá le sonrú sa talamh, seachas aolchloch, agus de réir mar a bhogann tú níos faide ó thuaidh bogann tú i dtreo na bportach, na genoc agus na dtamhnacha go dtí go sroicheann tú teorainn an pharóiste agus tagann tú ar na paróistí Ghaeltachta, na Forbacha agus an Spidéal. Is ar an imeall seo den pharóiste a thugann tú faoi deara an t-athrú tírdhreach is suntasaí atá tarlaithe le blianta fada sa cheantar, áit a mbuaileann tú leis an gcéad shraith de na muilte gaoithe atá tógtha mar chuid d’fheirm ghaoithe na Gaillimhe, an fheirm ghaoithe is mó in Éirinn.

Ar an taobh ó thuaidh den N59 tá an péire eile de bhunscoileanna an ceantar, Scoil Naomh Colmáin atá suite sa Tuairíní agus scoil an Bhaile Nua. Tá seanfhoirgneamh bhunscoile eile sa taobh seo freisin, an seanscoil i Leamhchoill, bunscoil Ghaeltachta a dúnadh sa bhliain 1979, tráth go raibh plean ag an Roinn Oideachais bunscoileanna Mhaigh Cuilinn a nascadh in aon ionad amháin. Ba bhuile don Ghaeilge é dúnadh an scoil seo mar go raibh sé ag freastal ar an gceantar is láidre Ghaeltachta den cheantar pleanála, an ceantar is mó ina raibh cónaí ar chainteoirí ó dhúchas.

Ón bpointe a bhuaileann tú teorainn Mhaigh Cuilinn ar an N59 ar thaobh Chathair na Gaillimhe de tá aistear c. 9.5km romhat go dtí go sroicheann tú teorainn thuaidh an pharóiste, nuair a bhogann tú isteach go paróiste Chill Ainnín, ceantar nach bhfuil sa Ghaeltacht.

Cuimsíonn an ceantar pleanála na bailte fearainn seo a leanas: Na bailte fearainn ar fad sna toghranna ceantair, *Maigh Cuilinn* agus *Sliabh an Aonaigh* agus na bailte fearainn seo a leanas de chuid thoghroinn cheantair *Thulaigh Mhic Aodháin*: Baile Dóite, Ceathrú an Loistreáin, Cluain na Binne, Cnoc an tSeanbhaile, Cill Ráine, Droma Bheag, Gort an Chalaigh, Gort Uí Lochlainn, Liagán agus Tulaigh Mhic Aodháin (Tulach Uí Chadhain).

3.2 Daonra agus Próifíl Shocheacnamaíoch

3.2.1 An Daonra

Léiríonn Tábla a 1 mar a d'fhás an daonra i LPT Mhaigh Cuilinn² de réir na nDaonáireamh ó 2016 siar go 2002:

Bliain	Daonra (Gaeltacht Mhaigh Cuilinn amháin)	Daonra sna 3 Thoghroinn Iomlána i Maigh Cuilinn	Daonra i Sráidbhaile Mhaigh Cuilinn
2016	4,470	4,980	1,704
2011	4,285	4,756	1,559
2006	-	4,217	< 1,000
2002	-	3,418	< 1,000

Tábla a 1: Daonra Mhaigh Cuilinn ó 2002 go 2016

Feictear sna Daonáirimh ó 2016 siar go 2002 an fás leanúnach (46%) atá tagtha ar dhaonra Mhaigh Cuilinn. Seo anuas ar fhás roimh sin idir 1996 agus 2002 de 37%³ agus léiríonn an taighde don phlean teanga go bhfuil an treocht sin ag treisiú agus go gcuirfear leis an daonra sa ghearrthearma agus sa mheánthearma. Bhí fás 4.9% ann idir 2011 agus 2016 agus sin an fás is airde i nGaeltacht na Gaillimhe ar

² Ní hionann LPT Mhaigh Cuilinn agus an paróiste ina iomláine mar go bhfuil roinnt bailte fearainn ann nach bhfuil sa Ghaeltacht m.sh. i dtoghroinn Thulaigh Mhic Aodháin.

³ Plean áitiúil Ghaeltacht na Gaillimhe 2008-18, Ich a 58. Co. Cho na Gaillimhe.

fad⁴. Mar shampla, léirigh eolas a chur Comhairle Chontae na Gaillimhe ar fáil ag deireadh na bliana 2018 go raibh ceadúnas pleanála eisithe do 358 aonad tithíochta nua i Maigh Cuilinn - 328 i seacht n-eastát tithíochta agus 30 teach singil.

3.2.2 An Próifil Socheacnamaíoch - Bochtaineacht, Rátaí Cleithiúnachta, Úinéireacht Tithe

Léiríonn an t-eolas (Ó Céidigh, 2018⁵) faoi úinéireacht aonaid cónaithe go bhfuil seasmhacht leis an bpobal, áit a bhfuil 78.1% de na haonaid cónaithe in úinéireacht phríobháideach agus, in ainneoin go bhfuil an paróiste buailte le cathair na Gaillimhe, nach bhfuil ach 17.3% de na haonaid cónaithe ar cíos agus gan ach 1.8% de na haonaid cónaithe in úsáid mar thithíocht shóisialta. Tá eolas againn ón daonáireamh freisin go bhfuil caighdeán ard oideachais sa phobal agus go bhfuil cáilíocht tríú leibhéal ag 48.4% den phobal fásta agus go bhfuil 13% eile a bhfuil cáilíocht printíseacht & teicniúil acu.

I measc na nithe suntasacha eile a bhaineann le Maigh Cuilinn deir Ó Céidigh faoi

- Gur ceantar í atá i bhfad níos fearr as ná an chuid eile de Ghaeltacht na Gaillimhe (siar i gConamara) - +7.3 ar an meán náisiúnta agus gach LPT eile i gConamara faoi bhun an mheáin náisiúnta seachas Bearna.
- Go bhfuil beagáinín níos mó daoine óga, beagáinín níos lú daoine os cionn 65 bliain ná an norm náisiúnta.
- Gur ann atá Rátaí Cleithiúnachta Óige in airde i nGaeltacht na Gaillimhe 38%.
- Go bhfuil an Rátaí Cleithiúnachta Sean-aoise sách íseal, faoi bhun an noirm náisiúnta.
- Go bhfuil céatadán (%) níos lú de dhaoine idir 18 & 35 bl. ná an norm náisiúnta san áit.

3.2.3 An Próifil Socheacnamaíoch - Fostaíocht, Sláinte, Modhanna Taistil, Leibhéil Oideachais

Go stairiúil ba í an fheirmeoireacht an tslí bheatha ba láidre a bhí sa cheantar pleanála ach tá sé seo athraithe le fada anois. Tá roinnt fostaíocht ar fáil go háitiúil sna hearnálacha miondíola, seirbhísí, tionsclaíocht agus fiontraíocht. Tá formhór an pobal fostaithe áfach in earnálacha éagsúla lasmuigh den cheantar agus nach mór leath acu seo ag obair i gcathair na Gaillimhe. Imíonn beagnach leath chun na hoibre roimh a 8.00 am gach maidin.

Léirigh daonáireamh na bliana 2016 go raibh 2,118 duine san fhórsa oibre i Maigh Cuilinn agus go raibh 92.8% (ráta is airde i nGaeltacht na Gaillimhe) den fhórsa oibre seo i mbun fostaíochta, rud a d'fhág an ráta dífhostaíochta ag 7.2%.

Léirigh an daonáireamh freisin go raibh 17.8% den dream a raibh post acu fostaithe go háitiúil sa cheantar pleanála, go raibh 47.3% fostaithe i gcathair na Gaillimhe agus go raibh an chuid eile den fhórsa oibre fostaithe i gcontae na Gaillimhe, cé is moite de dhornán beag a bhí fostaithe lasmuigh den chontae.

Tá fíordhrochsháinte ag 1% agus tá 10.3% den phobal faoi mhíchumas, rátaí atá íseal i gcomparáid le codanna eile den Ghaeltacht.

Maidir le modhanna taistil ní bhaintear an oiread úsáide as bealaí poiblí is a dhéantar sa stát ar an meán ná as bealaí glasa le dul chun na hoibre nó na scoile.

Ó thaobh na leibhéil oideachais atá sroichte ag daoine, tá an tríú leibhéal bainte amach ag 48.4%, an dara LPT is airde sna Gaeltachtaí ar fad.

⁴ 'Próifíl Shocheacnamaíoch de na 7 gceantar Gaeltachta in Éirinn', Seanadóir P. Ó Céidigh (2018), lch a 16. An Chomhairle um Thaighde in Éirinn. Á rochtain ar an 8 Aibreán, 2019 ag https://phpstack-241842-743458.cloudwaysapps.com/wp-content/uploads/2018/11/GaeltachtAreaProfileIrish_Online.pdf.

⁵ Ó Céidigh: 'Próifíl Shocheacnamaíoch de na 7 gceantar Gaeltachta in Éirinn'. An Chomhairle um Thaighde in Éirinn.

3.3 An Córas Oideachais

3.3.1 Seirbhísí luathoideachais agus cúram leanaí

Tá an réimse seirbhísí luathoideachais agus cúram leanaí seo a leanas ar fáil i Maigh Cuilinn:

Naíonra Mhaigh Cuilinn – Naíonra Ghaeilge atá cláraithe le Comhar Naíonraí na Gaeltachta

Knollcrest – Naíolann Bhéarla

Little Stars – Naíolann Bhéarla

Tá seirbhísí cúram leanaí príobháideacha á gcur ar fáil chomh maith, le cúram leanaí i nGaeilge ar fáil freisin.

3.3.2 Bunscoileanna

Tá ceithre bhunscoil sa pharóiste ag freastal ar 641 páiste ar na rollaí ag tús na scoilbhliana 2017/18.

Scoil an Bhaile Nua 93 páiste. Tá an scoil seo páirteach sa pholasaí oideachais Ghaeltachta. Tá an scoil páirteach freisin i Scéim na gCúntóirí Teanga.

Scoil Mhuire 388 páiste. Níl an scoil seo páirteach sa pholasaí oideachais Ghaeltachta.

Scoil Thulach Uí Chadhain 74 páiste. Níl an scoil seo páirteach sa pholasaí oideachais Ghaeltachta.

Scoil Thuairíní 86 páiste. Níl an scoil seo páirteach sa pholasaí oideachais Ghaeltachta.

3.3.3 Iarbhunscolaíocht

Níl meánscoil sa cheantar, agus freastlaíonn daltaí iarbhunscoile Mhaigh Cuilinn ar na scoileanna seo a leanas i gCathair na Gaillimhe, i gCois Fharraige agus in Uachtar Ard. Cuirtear seirbhís bhus scoile ar fáil chun páistí a thabhairt chuig na scoileanna seo.

Coláiste Chroí Mhuire, an Spidéal; Cathair na Gaillimhe: - Coláiste na Coiribe atá araon sa SASG.

Coláiste na nDoiminiceach; Coláiste Éanna; Coláiste Iognáid; Coláiste Mhuire; Coláiste Salerno; Meánscoil Mhuire; Coláiste Naomh Seosaimh ("Bish"); Scoil Naomh Póil, Uachtar Ard.

3.3.4 Tríú leibhéal

Téann céatadán an-ard de mhic léinn iarbhunscoile Mhaigh Cuilinn ar aghaidh chun staidéar tríú leibhéal a dhéanamh. Freastlaíonn formhór na mic léinn ar Ollscoil na hÉireann, Gaillimh, agus Institiúid Teicneolaíochta na Gaillimhe, ach freastlaíonn siad freisin ar nach mór gach institiúid tríú leibhéal sa tír.

3.4 Seirbhísí Tacaíochta Teaghlaigh

Eagraítear an grúpa Spraoi le Ceol gach maidin Shathairn i dTeach na Gaeilge. Tá an tseirbhís seo dírithe ar thuismitheoirí agus leanaí atá ag tógáil a bpáistí le Gaeilge nó ar mhian leo Gaeilge a úsáid lena bpáistí.

Tagann Club tuismitheoirí agus leanaí óga (club trí mheán an Bhéarla) le chéile go seachtainiúil.

3.5 Deiseanna Foghlamtha & Oideachas Aosaigh

Tá ionad oideachais aosaigh de chuid Bhord Oideachais agus Oiliúna na Gaillimhe agus Ros Comáin ag feidhmiú i Maigh Cuilinn. Cuireann an t-ionad seo réimse leathan ranganna agus cúrsaí ar fáil atá dírithe ar dhaoine atá ag iarraidh cur lena scileanna agus deiseanna fostaíochta. Ar na réimsí a bhíonn faoi chaibidil san ionad (bunaithe ar éileamh) tá: Cúram leanaí; Scileanna oifige; Ríomhaireacht; Tacaíocht sláinte; Oideachas aosaigh ginearálta; Ranganna teangacha; Tacaíocht do thuismitheoirí ag tógáil leanaí.

Cuireann an grúpa Sonas réimse ranganna ar fáil do dhaoine scothaosta. San áireamh anseo tá ranganna ríomhaireachta, potaireachta agus cúrsaí eile chun cur le caighdeán saol an lucht freastail.

Cuireann Conradh na Gaeilge ranganna Gaeilge rialta ar fáil do dhaoine fásta. Bíonn na ranganna seo ar fáil ag leibhéal éagsúla agus cuirtear ranganna ar fáil do ghrúpaí beaga de réir éilimh. Ó am go h-am eagraítear cúrsaí agus ceardlanna dírithe ar chúrsaí fiontraíochta.

3.6 An Earnáil Ghnó, Fostaíocht is Turasóireacht

Tá réimse siopaí, áitribh thráchtála agus áiseanna i Maigh Cuilinn a chuireann seirbhísí áitiúla ar fáil, áiseanna dóibh siúd atá ina gcónaí go háitiúil agus sa cheantar máguaird. Déantar cur síos ar an bhfostaíocht a fuair tacaíocht ó Údarás na Gaeltachta i Mír a 3.12.

Tá réimse leathan gnólachtaí agus siopaí ag feidhmiú sa cheantar agus soláthar seirbhísí maith ar fáil maidir le hoifig an phoist, dhá ollmhargadh, réimse bialanna agus tithe tábhairne, ábhar tí & crua earraí, búistéir, siopaí poitigéara, stáisiúin pheitрил 'srl. Bíonn margadh rathúil ar siúl go seachtainiúil. Tá traidisiún láidir sa cheantar freisin maidir le capaillíní Chonamara agus tá roinnt gnónna ag plé leis an réimse seo. Tá réimse leathan seirbhísí gnó á thairiscint sa cheantar freisin agus nach mór gach saghas seirbhís ar fáil sa cheantar.

Tháinig sé chun cinn sa taighde ar an bplean teanga go mbíonn úsáid á bhaint as cuid de na seirbhísí seo ag pobal Ghaeltacht Chonamara a bhíonn ag taisteal tríd Mhaigh Cuilinn agus gur fiú é seo a chur san áireamh sa phlean teanga.

Tá ganntanas seirbhísí áirithe le sonrú sa cheantar áfach, ach go háirithe maidir le seirbhís bhainc agus óstáin.

3.6.1 Turasóireacht

Is earnáil thábhachtach í an turasóireacht mar uirlis chun eacnamaíocht an cheantair a láidriú chomh maith le bealach chun oidhreacht na háite a chosaint. Tá roinnt mhaith ábhar spéise i Maigh Cuilinn chun turasóirí a mhealladh, a dhíríonn ar áilleacht na háite taobh le Loch Coirib agus mar bhealach isteach go Conamara, lena n-áirítear suímh sheandálaíochta agus ailtireachta chomh maith le hoidhreacht nádúrtha, an iascaireacht agus siamsaíocht bunaithe ar na huiscebhealaí. Cuirfidh na forbairtí atá beartaithe maidir le Bealach Glas Chonamara agus forbairt na mBealaí Gorma (ag úsáid uiscebhealaí) leis na deiseanna turasóireachta.

Tá monarcha agus siopa marmar fadhbunaithe ar imeall an tsráidbhaile mar atá monarcha agus siopa gloine criostail. Tá ionad eachtraíochta agus láthair champála á thógáil faoi láthair agus cuirfidh an t-ionad seo le cúrsaí turasóireachta. Glacann Páirc Feirme Leamhchoille agus Gairdíní Bhríde le turais scoile chomh maith le bheith ar oscailt don mhórphobal.

Ó thaobh úsáid na Gaeilge sa réimse seo tá sé suntasach an dea-shampla agus an tsamhlaíocht, a bhaineann leis an rian staire a rinne an Cumann Staire a fhorbairt. Is sampla é seo gur fiú tógáil air agus an plean teanga á fheidhmiú.

3.6.2 Earnáil Miondíola

Tá cuid mhór siopaí i Maigh Cuilinn agus dhá ollmhargadh, dhá stáisiún bhreosla, bialanna agus tithe tábhairne ina measc.

3.6.3 Fostaíocht eile - Tithe Altrannais san áireamh

Tá dhá Theach Altrannais i Maigh Cuilinn. Tá Gaeilge sa bhreis i gceist anseo i ngeall ar an líon daoine a chónaíonn iontu gur cainteoirí Gaeilge iad.

3.7 Na Meáin Chumarsáide

Tá an ceantar i muinín na ngnáth-mheán chumarsáide náisiúnta, idir Ghaeilge agus Bhéarla.

Go háitiúil tá teacht ar na meáin áitiúla seo a leanas:

Connacht Tribune (foilsítear nótaí áitiúla go seachtainiúil); Galway Advertiser; Glór Chonamara.

Sa cheantar féin tá teacht ar na meáin seo a leanas:

Moycullen Matters – foilseachán ráithiúil; Nuachtlitir sheachtainiúil na hEaglaise Caitlicigh.

Tá tábhacht faoi leith ar ndóigh leis na meáin chumarsáide nua agus na meáin shóisialta.

Tá suíomh idirlín agus cuntais Facebook, Twitter srl ag riar mór de na cumainn agus eagraíochtaí sa phobal agus beidh tábhacht faoi leith lena meáin seo agus an plean teanga á fheidhmiú.

Is iad Raidió na Gaeltachta agus TG4 na meáin chraolta Ghaeilge a bhíonn ag freastal ar an bpobal.

3.8 Seirbhísí Poiblí

Is i gcathair na Gaillimhe atá teacht ar fhormhór na seirbhísí poiblí stáit do phobal Mhaigh Cuilinn. Sa cheantar pleanála féin is iad seo a leanas na seirbhísí poiblí atá ar fáil:

Stáisiún Gardaí (go páirtaimseartha)

Oifig an Phoist;

Ionad Sláinte an FSS; Seirbhís dochtúra: Tá trí chleachtas dochtúra sa cheantar pleanála.

Iompar Poiblí – Seirbhís bus laethúil, ar maidin & tráthnóna le Bus Éireann agus an tseirbhís chéanna á chur ar fáil ag an gcomhlacht bus príobháideach Citylink. Léiríonn daonáireamh na bliana 2016 laige an chórais iompair phoiblí áfach, áit a léirítear go mbíonn 77.4% den phobal i muinín bealaí príobháideacha chun taisteal chuig an ionad oibre nó ionad scoile.

Rochtain Idirlín: Tugtar le fios i ndaonáireamh na bliana 2016 go bhfuil teacht ar sheirbhís leathanbhanda ag 77.6% den phobal agus go bhfuil ceangal idirlín eile ag 7.6% den phobal. Níl eolas ar fáil sna figiúirí seo áfach ar chaighdeán an leathanbhanda agus tá éagsúlacht ollmhór sa luas sa leathanbhanda atá ar fáil. Sa sráidbhaile féin agus ceantar áirithe máguaird tá teacht ar

luas chomh hard le 80Mbps ach in áiteanna eile sa cheantar pleanála tá sé chomh híseal le 1.5Mbps.

Tithíocht shóisialta: Níl ach líon beag tithíocht shóisialta, 26 nó 1.8% den stoc tithíochta, ar fáil sa cheantar pleanála. Ceadaíodh maoiniú i mí Iúil 2018 chun 30 teach sóisialta nua a thógáil ach níl tús curtha fós leis an bpróiseas pleanála chun na tithe seo a thógáil.

- Oifig de chuid na heagraíochta Teagasc(páirtaimseartha)
- Oifig de chuid na heagraíochta Ability West
- Ionad de chuid na heagraíochta Downs Syndrome Ireland
- Páirc Spraoi do pháistí
- Leabharlann taistil uair in aghaidh na seachtaine
- Stáisiún aimsire, atá ar fáil ar chomhéadain iltheangach, an Ghaeilge san áireamh

3.9 Pleanáil agus Forbairt Fhisiceach

Tá Maigh Cuilinn suite sa cheantar a chlúdaíonn Limistéir Staidéir Iompair agus Pleanála na Gaillimhe, a shíneann tuairim is 20km go dtí 25km timpeall ar theorainn Chathair na Gaillimhe agus tá fás suntasach tagtha ar an gceantar sna tréimhsí daonáirimh is déanaí de bharr chomh gar is atá sé do Chathair na Gaillimhe agus an bhéim a leagtar ar infreastruchtúr straitéiseach agus ar dheiseanna fostaíochta sa cheantar. Tá fás leanúnach tagtha ar dhaoine Mhaigh Cuilinn le blianta beaga anuas dá réir. Tá fás suntasach tagtha ar an daonra sa sráidbhaile féin, le fás 6.7% idir 2011 agus 2016.

Aithnítear Maigh Cuilinn freisin mar cheann de na Bailte Eile sa Chroí-Straitéis agus sa Straitéis Lonnaíochta i bPlean Forbartha reatha an Chontae. Is éard atá i gceist le Bailte Eile ná bailte a chuireann réimse níos teoranta seirbhísí ar fáil do cheantair níos lú, ná lárionaid seirbhísí, áirítear go minic soláthar seirbhísí miondíola agus oideachais agus seirbhísí teoranta airgeadais, sláinte phobail.

Tá Maigh Cuilinn suite ar Bhóthar Náisiúnta an N59 agus is féidir teacht go héasca ar an gcuid eile de Chonamara. Tabharfaidh an seachbhóthar, agus an bealach faoisimh inmheánaigh, atá beartaithe a thógáil, bunús láidir don cheantar le buntáiste a bhaint as suíomh straitéiseach Mhaigh Cuilinn, de réir mar a thagann fás air amach anseo.

Tá Maigh Cuilinn san áireamh i bPlean Forbartha Áitiúil Chomhairle Chontae na Gaillimhe. Is é an Plean Forbartha Áitiúil an príomhráiteas poiblí maidir le polasaithe pleanála agus spriocanna don bhaile. Úsáidtear é chun measúnú a dhéanamh ar na tairiscintí forbartha ar fad don cheantar. Ghlac Comhairle Chontae na Gaillimhe leis an bplean ar an 25 Márta 2013 agus tá sé bailí go dtí an 21 Aibreán 2019. Déanfar athbhreithniú air i mbliana (2019) agus beidh sé mar chuid den phlean forbartha nua don chontae.

Mar cheantar Ghaeltachta tagann Maigh Cuilinn faoi scáth phleananna forbartha Údarás na Gaeltachta, an áisíneacht stáit a bhfuil freagracht air maidir le forbairt na ceantair Ghaeltachta.

Tá easnaimh fhollasacha sa cheantar pleanála áfach maidir le hionaid agus áiseanna fisiceacha. Bhí siad seo aitheanta sa taighde a rinne Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn ar riachtanais infreastruchtúr an ceantar agus de réir mar a mhéadaíonn an daonra méadaítear ar na heasnaimh seo. Faoi láthair níl ar fáil mar ionaid phoiblí ach Áras Uilinn, Halla Scoil Mhuire, Clubtheach an CLG agus Teach na Gaeilge.

Tá géarghál le haghaidh na bhforbairtí seo a leanas: Ionad pobail ilúsáide le háiseanna do réimse spóirt; Páirceanna imeartha do spóirt éagsúla; Páirceanna Spraoi do pháistí; Rian siúlóide/rothaíochta/spás glas; Ionad do dhaoine óga; Tithíocht do dhaoine scothaosta; Leabharlann; Ionad Fiontraíochta (tá forbairt Moltech luaite ina bpleananna ag Údarás na Gaeltachta).

I gcomhthéacs an Phlean Teanga tá tábhacht ach go háirithe leis an Ionad Pobail Ilúsáide.

Tá cead pleanála faighte ag 7 n-eastát tithíochta breise. 328 teach atá i gceist anseo. Baineann an Riail nach mór 20% a thabhairt do chainteoirí Gaeilge leo seo.

3.10 Eagraíochtaí Deonacha agus Seirbhísí don Aos óg & Daoine Fásta

Tá traidisiún láidir sa dúiche maidir le hionchur deonach ón bpobal chun seirbhísí, imeachtaí agus caitheamh aimsire a chur ar fáil. Ní mór a chur san áireamh freisin go mbíonn an pobal ag baint leasa as seirbhísí agus deiseanna caitheamh aimsire atá lonnaithe i gcathair na Gaillimhe.

Ó thaobh chúrsaí spóirt, tá Clubanna láidre peile, iománaíochta, cispheile agus liathróid lámha ag feidhmiú sa cheantar. Tá Maigh Cuilinn ar an mbeagán ceantar Ghaeltachta ina bhfuil an pheil, an iomáint agus an liathróid láimhe á n-imirt go láidir ann agus is é an t-aon cheantar ina bhfuil cumann cispheile ag imirt sa *Superleague*, an comórtas is mó sa tír ó thaobh na cispheile. Tá sé suntasach freisin an freastal láidir atá ann do mhná agus cailíní ó thaobh chúrsaí spóirt de agus arís tá clubanna láidre i bpeil na mban, camógaíocht, liathróid lámha agus cispheile ag feidhmiú sa cheantar.

Lasmuigh de chúrsaí spóirt tá réimse leathan gníomhaíochtaí agus clubanna ar fáil do dhaoine óga, mar atá léirithe sa liosta clubanna atá gníomhach sa phobal, cé go raibh bearnaí aitheanta sa suirbhé a rinne Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn, go háirithe maidir le hionaid teacht le chéile.

Tá gréasán tacaíochta sa cheantar freisin d'aosaigh agus clár oibre leathan á chur ar fáil ach go háirithe ag Sonas agus an Grúpa Scoir Gníomhach.

Tá sé suntasach áfach go bhfuil ganntanas infreastruchtúr chun freastal ar an éileamh spáis atá ag roinnt de na cumainn seo, ach go háirithe maidir le hionad pobail ilúsáide.

Faoi láthair tá na cumainn seo a leanas ag feidhmiú i Maigh Cuilinn:

- 3.10.1 **Spóirt do dhaoine óga:** Cumann Camógaíochta; Cumann Cispheil na nÓg; Cumann Iománaíochta na nÓg; Cumann Liathróid Lámha; Cumann Peil na mBan; Cumann Peile na nÓg.
- 3.10.2 **Spóirt do dhaoine fásta:** Club Iascaireachta; Cumann Camógaíochta; Cumann Cispheile; Cumann Gailf; Cumann Iománaíochta; Cumann Liathróid Lámha; Cumann Peile; Cumann Peil na mBan;
- 3.10.3 **Eagraíochtaí Óige:** Brownies; Campa Cappagh; Club Óige; Comhaltas Ceoltóirí Éireann; Damhsa Gaelach; Gasóga na hÉireann & Cubs; Girl Guides; Grúpa Tuismitheoirí & Leanaí; Ladybirds; Ógras; Spraoi le Ceol;
- 3.10.4 **Eagraíochtaí Cultúrtha:** Aisteoirí an Bhaile; Comhaltas Ceoltóirí Éireann; Coiste Teanga Bhaile Nua; Conradh na Gaeilge; Cumann Staire; Moycullen Musical Society; Coiste Paráide Lá 'Le Pádraig
- 3.10.5 **Daoine fásta:** Baintreach na Tuaithe; Biongó Pobail; Club Scannáin; Club Siúlóide; Cró na bhFear; Cró na mBan;
- 3.10.6 **Gníomhaíochtaí pobail:** AA; Bailte Slachtmhara; Coiste an Chillín; Cruinniú; Moycullen Matters; Pobal ar Aire; Cumann N. Uinseann de Pól.
- 3.10.7 **Grúpaí scothaosta:** Grúpa Scoir Gníomhach; Sonas;

Cruthaíonn na gníomhaíochtaí seo ar fad bród pobail agus cothaíonn sé féinmhuinín sa phobal. Feictear don choiste pleanáil teanga gur gné thábhachtach é seo maidir le forbairt agus feidhmiú phlean teanga.

3.11 Staid na Gaeilge

3.11.1 Daonáireamh 2016: Cainteoirí Gaeilge in aois 3 bliana nó níos sine

Thit líon na gCainteoirí Laethúla Gaeilge (CLG) ó 339 go 299 idir 2011 agus 2016. 7% atá i gceist anois, figiúr atá, mar shampla, ag 3 oiread an Óráin Mhóir ach fós is titim é ó 8.4% i 2011.

Ceantar nó Toghroinn i 2016	Daonra os cionn 3 bl. d'aois	Iad sin a deir go bhfuil Cumas sa Ghaeilge acu	Cainteoirí Laethúla Gaeilge lasmuigh den Oideachas
Sliabh an Aonaigh	738	530 - 71.8%	87 - 11.8%
Maigh Cuilinn (Toghroinn)	2057	1240 - 60.3%	126 - 6.1% (142 -8.4% i 2006)
Tulach Mhic Aodháin (cuid)	1490	897 - 60.2%	86 - 5.8%
Maigh Cuilinn (LPT ar fad)	4285	2667 - 62.2% (2011: 2668 - 66.0%)	299 - 7.0% (2011: 339 - 8.4%)
Sráidbhaile Mhaigh Cuilinn	1616	869 - 53.8%	98 - 6.1%
Meán Náisiúnta	4m	41% 1.7m	1.8% 77,000

Tábla a 2: Líon na gCainteoirí Laethúla Gaeilge 2016

Tá líon na gCainteoirí Laethúla Gaeilge (CLG) i dtoghroinn Shliabh an Aonaigh níos airde (Tábla a 1) ag 11.8% agus tá cumas sa Ghaeilge ag 72%. Is mar a chéile a bgeag nó a mhór gach áit eile sa Limistéar le 62% cumas ar an meán (ach titim ó 65% i 2011) agus thart ar 6% ina gCLG.

- Chuaigh an daonra in airde 209 duine ach **thit líon na gCainteoirí Laethúla Gaeilge 40 duine.**
- Tá **laghdú 1/6** tagtha ar líon na gCainteoirí Laethúla mar sciar den phobal.
- Fós ag 7% CLG tá seo ag **4 oiread** an mheáin náisiúnta (1.6-1.7%).
- Líon na gCainteoirí sa daonra le 'cumas' áirithe gurbh fhéidir a iompó ina gCainteoirí Laethúla – **2,300.**
- Meastar go hiondúil gur 25% daoibhsin le Gaeilge sa Daonáireamh a bhfuil líofacht mhaith acu. Anseo sin 667. Ciallaíonn sin go bhfuil **360-70 ar a laghad Cainteoir Líofa nach labhraíonn go laethúil.**
- **Líon na gCainteoirí Seachtainiúla 324** – méadú de 24. An iad seo cuid de Chainteoirí Laethúla 2011 nach labhraíonn chomh minic sin anois?
- **719 eile** a labhraíonn sa gCóras Oideachais amháin gach lá – scoláirí & múinteoirí / foireann scoileanna a chónaíonn i Maigh Cuilinn (ní gá go n-oibríonn siad anseo)

Tugann an t-eolas atá i dTábla a 2 bonnlíne níos fearr dúinn i dtaobh na n-aoisghrúpaí agus dá bhrí sin don chéad dá Dhaonáireamh eile i 2021 & 26. Léiríonn sé go han-soiléir an tábhacht atá le gníomhaíochtaí a eagrú don aoisghrúpa idir 12 & 19 mbliana trí mheán na Gaeilge. Tá cumas sa Ghaeilge ag 87%, i bhfad níos

mó ná aon aoisghrúpa eile ach is ina measc atá an ráta is ísle ar fad de chainteoirí laethúla Gaeilge lasmuigh den oideachas ag 3.3%.

LPT: Maigh Cuilinn	Iomlán (3 bl. +)	3 - 11 bhliain	12 - 18 mbliana	19 - 29 bliain	30 - 44 bliain	45 - 64 bliain	65 bliana agus níos sine
Labhraíonn Gaeilge go laethúil lasmuigh den chóras oideachais (go léir)	299 (7.0%)	35 (5.0%)	16 (3.3%)	28 (6.2%)	68 (7.4%)	93 (7.6%)	59 (11.1%)
Labhraíonn Gaeilge go seachtainiúil lasmuigh den chóras oideachais (go léir)	339 (7.9%)	36 (5.1%)	35 (7.4%)	44 (9.8%)	78 (8.5%)	94 (7.7%)	52 (9.8%)
Labhraíonn Gaeilge ní chomh minic sin lasmuigh den chóras oideachais (go léir)	977	37	47	144	215	362	172
Nach labhraíonn Gaeilge riamh lasmuigh den chóras oideachais (go léir)	1,039	331	314	76	117	138	63
Iomlán na gCainteoirí Gaeilge (% den aoisghrúpa)	2,667 (62.2%)	439 (63.1%)	412 (87.2%)	292 (65.0%)	478 (52.4%)	687 (56.2%)	346 (64.9%)
Iomlán an Daonra (3 bl.+)	4,285	695	472	449	913	1,223	533
Líon daoine gan Ghaeilge	1,618	256	60	157	435	536	187

Tábla a 3: Maigh Cuilinn -
Figiúirí de réir Aoise⁶.

Léiríonn Tábla a 5 thíos go mbaineann an treocht chéanna, is é sin titim i líon na gainteoirí laethúla ní hamháin le Maigh Cuilinn ach leis na toghranna béal dorais ar fad - Bearna, Na Forbacha agus An Spidéal agus titim 8.8% - 9.3% acu uile atá beagán faoi bhun an 11.8% ar an meán i dtoghranna LPT Mhaigh Cuilinn.

Toghrinn nó LPT	Líon na gCainteoirí Laethúla 2016 (2011)	Athrú ó 2011 go 2016 mar sciar den Chéatadán
LPT Maigh Cuilinn	299 (339)	- 40 (-11.8%)
TR an Spidéil	659 (723)	- 64 (-8.9%)
TR na bhForbacha	262 (289)	- 27 (-9.3%)
TR Bhearna	229 (251)	- 22 (-8.8%)

Tábla a 4: Athruithe i Líon na gCainteoirí Laethúla sa Spidéal, Maigh Cuilinn, na Forbacha agus Bearna 2011 go 2016.

⁶ Eolas faighte ón LOS i gcomhfhreagras ar an 11/9/2018.

3.11.2 Dearcadh an Phobail

Léiríonn an taighde (ó 2007 go 2018) a rinneadh le gach aoisghrúpa go bhfuil tacaíocht réasúnta láidir sa cheantar pleanála don Ghaeilge agus do stádas Ghaeltachta an cheantair. Léiríonn na figiúirí go bhfuil 80%+, meastar, den phobal i bhfabhar stádas Ghaeltachta an ceantar pleanála a chosaint agus amanta grúpa suntasach á rá go bhfuil seo 'fíorthábhachtach'. Tá an taighde seo ag teacht leis an taighde a rinne Conradh na Gaeilge Mhaigh Cuilinn roimhe seo sa bhliain 2007 nuair a rinneadh suirbhé ar gach teach i Maigh Cuilinn. Fós féin tá fianaise sa taighde go bhfuil leochaileacht áirithe ag baint leis an tacaíocht (i suirbhé amháin tá amhras le brath faoin 'fíorthábhacht le stádas na Ghaeltachta') agus nár mhór feachtas feasachta a chur sa tsiúl i dtaobh an Phlean Teanga agus an stádais Ghaeltachta. Tuilleadh eolais faoi dhearcadh an phobail i Míreanna a 4.2.1, 4.2.2, 4.4 agus 4.5.

3.11.3 Gníomhaíochtaí Gaeilge

Tá réimse gníomhaíochtaí fadhbunaithe ar siúl sa cheantar pleanála chun an Ghaeilge a chothú agus a fhorbairt lasmuigh den chóras oideachais.

Paistí óga:	Naíonra Mhaigh Cuilinn; Grúpa Spraoi le Ceol; Campa an Naíonra sa samhradh, Campaí Spraoi Chonradh na Gaeilge sa samhradh
Páistí / Déagóirí:	Aisteoirí an Bhaile – drámaíocht do pháistí; Club Ógras; Campa Samhraidh Chonradh na Gaeilge; Campa Cappagh, camp do dhaltáí Ardteiste; Imeachtaí Sheachtain na Gaeilge; Imeachtaí CCE
Daoine fásta:	Ranganna Gaeilge; Ciorcail Chomhrá; Imeachtaí éagsúla i dTeach na Gaeilge; Aisteoirí an Bhaile - Drámaíocht; Seoltaí Leabhar ag Údair Mhaigh Cuilinn
Feasacht Teanga:	Féasta Sráide; Feidhmiú Theach na Gaeilge; Feachtais stocaireachta náisiúnta don Ghaeltacht & don Ghaeilge
Cúrsaí Spóirt:	Cumann Peile páirteach i gComórtas Peile na Gaeltachta; Óstaíocht déanta ar an gComórtas Náisiúnta i 2014. Cumann Pheil na mBan páirteach i gComórtas Peile na Gaeltachta; Comórtas Blitz d'fhoirne faoi 10 eagraithe ag Cumann Peil na mBan; Liathróid Láimhe: Imeachtaí á n-eagrú do Ghaeltacht Chonamara uile.
Imeachtaí Náisiúnta:	Bus eagraithe don ócáid "BEO" mar chuid de Bhliain na Gaeilge; Ard-Fheis Chonradh na Gaeilge; Bronnadh Ghlór na nGael; An tOireachtas; Tionól Gaeltachta Chonradh na Gaeilge; Seachtain na Gaeilge

3.12 Cúnamh ón Roinn Cultúir, Oidhreacht is Gaeltachta agus Údarás na Gaeltachta: 2009-18

2009	Coiste na Páirce- CLG Maigh Cuilinn	Forbairt páirc uile-aimseartha	€ 134,125
2012	Scoil Náisiúnta an Bhaile Nua	Trealamh teicneolaíochta	€ 2,153.00
2014	Coiste na Páirce- CLG Maigh Cuilinn	Tarmac do ionad páircéala	€ 14,301.00
2014	Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn	Carrchlós Árus Uilinn	€ 6,381.00
2016	Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn	Oibreacha Riachtanacha	€ 7,279.00
2016	Cumann Liathróid Láimhe Mhaigh Cuilinn	Forbairt ar na háiseanna	€ 17,100.00

2017	Cumann Liathróid Láimhe Mhaigh Cuilinn	Forbairt ar na háiseanna	€ 5,739.00
2018	Aisteoirí an Bhaile	Stáitse iniompartha	€ 2,000.00
	Móriomlán		€ 189,078.00

Tábla a 5: Caiteachas Roinn Cultúir, Oidhreacht is Gaeltachta i Maigh Cuilinn 2009-2018

Feictear i dTábla a 5 gur beagán faoi bhun €200,000 atá caite ag an RCOG sa cheantar le deich mbliana anuas. I dTábla a 6 feictear an t-airgead atá caite ag ÚnaG agus caitheadh €558,374 thar na deich mbliana ar thograí a ceadaiódh. Caitheadh an chuid is mó de seo sna blianta 2008 go 2011 ach gur ardaigh sé arís i 2017. Maoiníodh 27 togra san iomlán agus suimeanna os cionn €100,000 caite ar 2 dhream. Caitheadh suimeanna níos lú ná €10,000 ar 11 thogra agus idir €10,000 agus €20,000 ar 10 dtogra.

Maoiníodh Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn go bliantúil ó 2012 trí dheontas reáchtála a bhronnadh orthu. Níl aon mhaoiniú a dhéanann ÚnaG ar thograí Gaeilge ar nós an Féasta Sráide san áireamh anseo. Tógadh Teach na Gaeilge le linn an ama seo ach ní raibh aon deontas-i-gcabhair i gceist sa togra seo.

Bliain	Méid iomlán airgid a caitheadh ar Thograí Ceadaithe i Maigh Cuilinn
2008	€149,169
2009	€50,485 + maoiniú do FPMC €13,000
2010	€117,838
2011	€71,249
2012	€43,361 + maoiniú do FPMC €30,000
2013	€18,781 + maoiniú do FPMC €31,350
2014	€34,881 + maoiniú do FPMC €31,350
2015	€25,521 + maoiniú do FPMC €31,350
2016	€4,927 + maoiniú do FPMC €23,513
2017	€60,945 + maoiniú do FPMC €42,837
Iomlán	€558,374 + maoiniú do FPMC €203,400
Mór-Iomlán	€761,774

Tábla a 6: Caiteachas Údarás na Gaeltachta ar thograí fostaíochta i Maigh Cuilinn 2008-2017⁷

3.13 Tatal

Tá Maigh Cuilinn i gConamara ach é suite ar an N59 amach as Gaillimh scoite amach leis féin ó Ghaeltacht Chois Fharraige ach fós sách ceangailte leis ní hamháin trí dhá bhóthar, Bóthar an Spidéil agus Bóthar Bhearna ach go bhfuil roinnt den seanmhuintir ann agus daoine muinteartha ó dheas acu. Tá fás as cuimse ag tarlúint i Maigh Cuilinn - tá méadú mór sa daonra ag leanacht ar aghaidh agus forbairtí

⁷ Eolas le fáil ar shuíomh idirlín Údarás na Gaeltachta: <http://www.udaras.ie/faoin-udaras/foilseachain/tuarascalacha-bliantula-agus-raitis/>.

fisiciúla in ann dó, ina measc 350 teach breise. Tógfar seachbhóthar a thóghas cuid mhór den trácht (príomhbhóthar Chonamara ó thuaidh le Gaeltacht Chonamara Thiar agus Chorr na Móna san áireamh) amach as an sráidbhaile agus tá iarrachtaí ar bun feabhas a chur ar an gcóiríocht scoile agus ar áiseanna pobail.

Go socheacnamúil tá an ceantar i bhfad níos fearr as ná an chuid de Ghaeltacht na Gaillimhe. Tá caighdeán ard oideachais ar na daoine, tá fostaíocht forleathan agus rátaí ísle drochshláinte agus míbhuntáiste ann. Cé go n-oibríonn mórchuid den phobal i nGaillimh níl aon mhór-éileamh ar fhostaíocht an-mhór a chruthú sa limistéar. Bruachbhaile de Ghaillimh é i roinnt slite (fiú imríonn an fhoireann cispheile áitiúil in OÉG) agus dá bhrí sin suim ar leith sa cheantar i bPlean Teanga Bhaile Seirbhíse Gaeltachta chathair na Gaillimhe.

As an gceithre bhunscoil cé go bhfuil traidisiún maith Gaeilge iontu uile, níor ghlac ach scoil amháin páirt sa SASG de chuid an pholasaí don oideachas Gaeltachta. Níl aon iarbhunscoil san áit ach freastlaíonn 500+ déagóirí ar 10-12 iarbhunscoil éagsúil, péire acu sa SASG. Freastlaíonn go leor den aoisghrúpa 19-25 ar an tríú leibhéal i nGaillimh agus coinníonn an-chaidreamh le Maigh Cuilinn cé go gcónaíonn go leor sa gcathair, nach bhfuil ach deich gciliméadar ón sráidbhaile. Níl ach an beagán ó thaobh chúrsaí oideachais fadsaoil agus aosaigh ar siúl sa limistéar.

Tá FPMC féin seanbhunaithe agus ceanncheathrú acu i seanscoil le Teach na Gaeilge lena thaobh. Tá an iliomad grúpaí spóirt, ceoil is siamsaíochta (ealaíona Gaeltachta san áireamh), grúpaí sóisialta agus eile ag feidhmiú sa cheantar.

Dhá ollmhargadh maraon le siopaí beaga seirbhíse agus tithe tábhairne is bialanna atá sa tsráidbhaile. Tá Theach Altranais ar an mbaile agus roinnt fostaithe iontu. Baile turasóireachta é sa mhéid is go bhfuil na seirbhísí thuasluaite ann, tá tóir ag turais scoile ar an gceantar, é ina gheata do Chonamara ó thuaidh agus don Ghaeltacht thiar ach freisin Bealaigh Ghlasa is Ghorma agus ionad eachtraíochta le forbairt sar i bhfad sa mbaile. Tá an-rochtain ar an leathanbhanda sa cheantar agus na meáin chumarsáide agus shóisialta á n-úsaid go tréan. Níl aon mhórfhorbairt de chuid ÚnaG san áit. Tá líon áirithe seirbhísí poiblí ann.

Ó thaobh na Gaeilge de, deir an SCT gur ceantar Gaeltachta Catagóir C é Maigh Cuilinn le tamall agus i nDaonáireamh 2016 chonacthas go bhfuil an staid reatha teanga éirithe níos laige le titim i líon na gcainteoirí laethúla ó 339 (8.4%) go 299 (7.0%) ó 2011. Tá an cúlú i líon na gcainteoirí laethúla ar aon dul leis an gcúlú i mBearna, na Forbacha agus an Spidéal ó dheas ón Limistéar - an crios sin den Ghaeltacht atá suite idir Cathair na Gaillimhe agus Ceantar Catagóir A Ghaeltacht Chonamara.

Ó thaobh maoiniú ón RCOG agus ÚnaG, caitheadh gar do €1M sa cheantar thar tréimhse deich mbliana agus sin le FPMC san áireamh. Chuaigh maoiniú RCOG chuig ceithre thogra a bhí bainteach go mór leis an nGaeilge (freastlaíonn an dá ghrúpa spóirt ar cheantair Ghaeltachta Catagóir A ina gcuid imeachtaí). Cé go raibh laghdú mór tagtha ar mhaoiniú ÚnaG do thograí fostaíochta ó 2011 ar aghaidh bhí ardú suntasach ann i 2017 agus ceithre thogra nua á maoiniú. Cuid de na tograí seo le deich mbliana anuas is tionscnaimh iad a bhaineann leis an turasóireacht agus bheadh sé cuí polasaí teanga a bheith acu le gné na Gaeilge a fhorbairt leis na cuiarteoirí go háirithe gasúir scoile áitiúla.

4. Ullmhú an Phlean Teanga, an Taighde & Torthaí an Taighde

4.1 Feachtas Feasachta i dtaobh an Phróisis Phleanála Teanga & na Meáin Chumarsáide

Nuair a chuir Údarás na Gaeltachta in iúl go raibh stádas ceanneagraíochta bainte amach eagraíodh réamhchruinniú ar an 15 Feabhra 2017 den ghrúpa a bhí ag plé leis an iarratas a ullmhú. Socraíodh cruinniú ginearálta a eagrú ar an 27 Márta 2017 chun oifigigh agus coiste a thoghadh. Ag an am céanna bhí na socruithe riaracháin le hÚdarás na Gaeltachta ag bogadh chun cinn agus ar an 30 Márta 2017 síníodh an comhaontú mar eagraíocht phleanála teanga.

Ag an gcruinniú ar an 27 Márta 2017 roghnaíodh na hoifigigh agus an coiste. Aontaíodh ag an gcruinniú sin go mbeadh an coiste oscailte do dhuine ar bith a mbeadh spéis acu a bheith páirteach sa phróiseas. Aontaíodh freisin an struchtúr oibre, cuspóirí an phlean teanga, na tacaíochtaí a bheadh ar fáil agus a bheadh ag teastáil chun an phlean teanga a ullmhú.

Socraíodh sraith bheartais chun an próiseas phleanála teanga a fhógairt agus chun spéis an mórfhobal a mhúscailt. Ar na beartais sin bhí, dearadh branda/lógó don phlean, ullmhú bileog eolais agus ócáid phoiblí a eagrú chun an feachtas poiblíochta a sheoladh. Aontaíodh freisin suíomh idirlín agus leathanach Facebook a eagrú agus seoladh ríomhphost agus cuntas Twitter a oscailt.

Tugadh faoin obair sin agus bhí formhór na hoibre sin déanta faoin am ar tháinig an Coiste le chéile arís ar an 31 Bealtaine 2017. Ag an gcruinniú rinneadh uasdátú ar an obair a bhí déanta agus a bhí fós le déanamh. Ceadaíodh an t-ábhar a bhí le cló agus rinneadh breis ullmhúchán don ócáid seolta a bhí beartaithe. Aontaíodh clár poiblíochta agus cuireadh liosta le chéile de na spriocghrúpaí agus sonraí teagmhála ar gá díriú orthu don ócáid.

Ag an gcruinniú seo freisin bhí an comhairleoir Bríd Ní Chualáin ó Údarás na Gaeltachta i láthair agus rinne sí cur i láthair ar an gcur chuige a bhí de dhíth chun an phlean teanga a ullmhú.

4.1.2 Ócáid Phoiblíochta

Reachtáladh an ócáid phoiblíochta ar an Déardaoin 22 Meitheamh 2017 sa Forge. Rinne an tAire Stáit Seán Kyne TD an feachtas eolais do Phlean Teanga Mhaigh Cuilinn. Ar na cainteoirí eile a bhí ag an ócáid bhí: Paraic Ó Conghaile, Údarás na Gaeltachta; John Nolan, Rúnaí Fhorbairt Pobail Mhaigh Cuilinn; Peadar Mac Fhlannchadha, Cathaoirleach an Choiste Pleanála; Jimmy Ó Céide, Bainisteoir Fhorbairt Pobail Mhaigh Cuilinn; Eibhlín Ní Cheallaigh, ceannaire óg ón gCampa Samhraidh.

Bhí plé oscailte ann i ndiaidh na gcainteanna agus tugadh cuireadh do dhaoine páirt a ghlacadh san obair a bhí beartaithe. D'fhreastal c. 100 duine ar an ócáid.

Rinneadh athbhreithniú ar an ócáid seo ag an gcruinniú den Choiste a tionóladh ar an gCéadaoin 29 Meitheamh 2017 agus rinneadh socruithe eile chun cur leis an bplean poiblíochta agus chun an bhileog phoiblíochta a scaipeadh, idir bileoga clóite agus an leagan pdf.

4.1.3 Tús le Taighde

Bhí cuireadh tugtha d'Ursula Ní Shabhaois ó Áras na nGael, agus bean a raibh an-chuid obair taighde déanta aici, cur i láthair a dhéanamh maidir le céim an taighde den phlean agus an meascán taighde a bheith de dhíth a léiriú. Aontaíodh iarraidh ar Ursula agus Áras na nGael tabhairt faoin gcéad chuid den taighde agus na ceistneoirí 'srl. a ullmhú.

Ag an gcruinniú ar an 25 Meán Fómhair 2017 tugadh uasdátú ar an bplean taighde agus an dul chun cinn. San áireamh sa phlean taighde bhí: Sonraí ón Daonáireamh; Suirbhé don phobal bunaithe ar an liosta

vótála; Suirbhé tuismitheoirí; Suirbhé múinteoirí; Suirbhé páistí scoile; Suirbhé lucht gnó; Suirbhé eagraíochtaí atá ag feidhmiú sa phobal; Grúpaí fócais.

Rinneadh plé ar na ceistneoirí agus ar na socrúithe a bhí de dhíth chun an obair thaighde a dhéanamh. Mar aon leis an suirbhé pobail don phobal bunaithe ar an liosta vótála socraíodh suirbhé ginearálta a dhéanamh sa phobal agus rinneadh na socrúithe chun an ceistneoir seo a scaipeadh.

Ag cruinniú den choiste pleanála ar an 13 Samhain 2017 rinneadh uasdátú ar an bplean taighde. Rinneadh socrúithe freisin comhairleoir pleanála teanga a fhostú.

Ag cruinniú den choiste pleanála ar an Dé Máirt 9 Eanáir 2018 rinne Mait Ó Brádaigh, Comhairleoir Pleanála Teanga, cur i láthair faoi ullmhú an phlean teanga. Chinn an cruinniú Mait Ó Brádaigh a cheapadh mar chomhairleoir phleanála teanga do choiste phleanáil teanga Mhaigh Cuilinn.

4.1.4 Cruinnithe Míosúla

Reáchtáladh cruinnithe coiste gach mí agus cuireadh leathan ag daoine bheith páirteach iontu. Ghlac thart ar 35 duine páirt iontu ag pointe éigin agus timpeall is deichniúr mar chroí-choiste (féach Mír a 2.5). Scríobhadh agus glacadh le miontuairiscí agus d'fhreastail an comhairleoir pleanála teanga agus ionadaí ó ÚnaG ar na cruinnithe i gcónaí. Pléadh dul chun cinn an Phlean go háirithe mar a dhéanfaí taighde i measc an phobail.

4.1.5 An Taighde ag leanacht

Tosaíodh ar an taighde láithreach in earrach 2017. Le linn na bliana agus arís i 2018 scaipeadh ceistneoirí ar ghrúpaí éagsúla tríd na scoileanna, ar líne agus fiú go randamach tríd an bpost. Ag an am gcéanna, reáchtáladh fócasghrúpaí éagsúla, baineadh triail as taighde gnímh, glacadh le haighneachtaí agus le cur chuige cruinnithe míosúla an Choiste Stíurtha (ar ar fhreastail 35 duine ag am amháin nó eile) fuarthas an t-uafás aiseolais. Chomh maith leis bhí teacht againn ar thrí phíosa taighde a rinneadh go háitiúil sna 10 mbliana roimhe sin agus ar thaighde is ar dhea-chleachtais eile náisiúnta agus idirnáisiúnta ag baint leis an sochtheangeolaíocht fheidhmeach, leis an tumoideachas agus eile.

4.2 Míreanna an Taighde agus Na Torthaí

4.2.1 Ceistneoirí 2017⁸ & 2018

(a) Gasúir Bunscoile Ranganna a 5 is a 6, 2017: 72 freagra. Labhartar Béarla nó 'Béarla is mó', a deir siad, sa teaghlach. Leis an múinteoir is mó a labhartar Gaeilge ach amanta le mam, daid is siblíne freisin. Fíorbheagán le cairde. Dearcadh maith acu i leith na Gaeilge agus fonn orthu tuilleadh a labhairt. Ar scoil agus sa spórt nó clubanna/caithimh aimsire atá an bhreis Ghaeilge uathu.

Ina gcuid tuairimí, thug cuid de na gasúir suntas don bhféiniúlacht agus go mbaineann an teanga le dúchas agus oidhreacht na tíre. Maidir le foghlaim agus labhairt is nithe dearfacha is mó a bhí le rá acu - taitneamh, éasca, focail nua, spraoi agus buntáiste breise na Gaeilge. Taitníonn an campa samhraidh leo freisin.

(b) Déagóirí sna hIarbhunscoileanna 2018: Eagraíodh suirbhé ar líne do dhéagóirí an cheantair i mí na Bealtaine 2018. B'éigean seo a dhéanamh le cabhair iarbhunscoileanna lasmuigh den cheantar agus ansin san anailís na déagóirí nach gcónaíonn i Maigh Cuilinn (an mhórchuid) a bhaint as na torthaí.

D'fhág sin 61 freagróir scaipthe réasúnta cothrom idir na buachaillí agus na cailíní agus trasna na n-aoiseanna ó 11 go 17 mbliana. Ba sa mBaile Nua is mó a fuair siad a gcuid oideachais bunscoile ach 18 a bhí 18 i Scoil Mhuire agus roinnt bheag sna Tuairíní. 6 a bhí ar an mbunscoil lasmuigh de Mhaigh Cuilinn.

⁸ Aguisín D: Tuairisc Taighde 2017.

B'as Maigh Cuilinn don cheathrú cuid dá tuistí agus as Gaeltachtaí eagsúla do 10% eile. As Condae na Gaillimhe is mó a thagann na tuistí eile agus an chuid eile d'Éirinn a bhfuil fágtha seachas 8% as tíortha thar lear. Tá 'a lán Gaeilge' ag 25% de na tuistí dar leis na scoláirí.

Maidir lena gcumas féin, measann leath go bhfuil siad 'an-mhaith' ag an tuiscint ach 33% 'an-mhaith' ag an gcaint, scríobh agus léamh. Ón scoil is mó a thugann siad an Ghaeilge leo (74%) ach foghlaimíonn siad an teanga óna dtuistí (15%) freisin. Maidir le deiseanna labhartha arís is sa rang ar scoil a tharlaíonn siad (66%) agus le cairde ar scoil (40%). Deir 60% nach labhraíonn siad Gaeilge le cairde lasmuigh den scoil ar chor ar bith gan ach duine amháin a labhraíonn i gcónaí le cairde.

(c) (i) Tuismitheoirí 2017: Arís le sonrú sa Tuairisc Taighde (Aguisín D). 84 freagróir anseo. Thaispeáin an ceann seo cúlra na ndaoine - as Maigh Cuilinn féin do 31%, Gaillimh 23%, cuid eile den tír 39% agus 7% ó áiteanna thar lear. sa gcumas Gaeilge bhí 'cumas tuisceana' níos fearr ag daoine ná cumais eile agus 25-30% ag rá go raibh cumas maith nó líofa trasna na scileanna teanga ar fad.

An Teaghlach: 3% le Gaeilge á labhairt níos mó ná Béarla sa mbaile. Ar an láimh eile, deir breis is 50% go ndearna siad 'socrú go coinsiasach Gaeilge a labhairt leis na páistí' in amanna. Bheadh tacaíocht uathu - deiseanna sóisialta/comhairle/seirbhísí leabharlainne/cumainn óige agus gréasáin le teaghlaigh eile.

Tuairimí a nochtadh maidir leis na dúshláin a bhaineann le Gaeilge a labhairt le gasúir: Easpa misnigh, nach gcloistear an teanga sa phobal, easpa suime ag an scoil, easpa cumais ag tuistí eile, easpa gá agus easpa deiseanna. Theastódh tumadh go hiomlán, a deir duine amháin, ar feadh lá nó dhó len í a fháil ar ais. Gá le '*refresher courses*'. Tábhachtach na gasúir a bheith muiníneach sa teanga ag dul chuig an dara leibhéal. Díol suntais gur scríobhadh breis is 50 tuairim anseo as 84 freagra - léiriú spéise ann féin é sin.

Dearcadh faoin Stádas Gaeltachta: Anseo is 83% aontú le 'fíorthábhachach' a bhí ann. Bhí 40% míshásta le caighdeán Gaeilge a gcuid gasúr. Leath is leath a cheap gur thaitin sé leis na gasúir Gaeilge a labhairt agus 60% a chonaic Gaeilge a bheith tábhachtach i bhféiniúlacht an teaghlaigh. Níor mheas ach 10 go raibh a fhios acu cén áit le dul le tacaíocht a fháil le Gaeilge a labhairt le gasúir.

Tuairimí breise: Iarratas arís go múiní Gaeilge sna scoileanna, i gclubanna obair bhaile agus in ógclubanna. Ranganna nó Ciorcail Chomhrá ar bheagán costais an-lárnach a deir duine. Buairt léirithe faoi na scoileanna a bheith lasmuigh den SASG. An deontas (SLG) a thabhairt ar ais. Glacann tuistí leis go mbeidh an teanga á múineadh sna scoileanna.

(ii) Suirbhé arlíne (Tuistí) i 2018⁹: 50 freagróir. Tuistí iad ar fad. Mná is mó a d'fhreagair agus formhór idir 30 agus 50 bliain d'aois. Tháinig 50% as sráidbhaile Mhaigh Cuilinn, 25% as an mBaile Nua agus an chuid eile as na Tuairíní is Tulach Mhic Aodháin, a bheag nó a mhór mar atá an pobal lonnaithe ach níos mó as an mBaile Nua, an ceantar is láidre Gaeilge. Arís b'as Maigh Cuilinn féin 1/3 de na freagróirí, beagáinín faoi bhun 30% as Co na Gaillimhe is gar do 40% as an gcuid eile d'Éirinn le 4% lasmuigh den tír.

Maidir le cumas Gaeilge bhí idir 50-70% 'maith' nó 'líofa' sna ceithre scil teanga leis an tuiscint ag an mbarr agus an léamh sa dara háit. Scríobh a bhí in íochtar ag 50%.

Ó thaobh úsáid na teanga, is le gasúir is mó ar fad a labhartar í le 9 as 10 á rá go ndéanann siad sin. Seachas sin thuairiscigh 38% gur labhair siad ag an obair agus ina dhiaidh na hócáidí ba mhó ná le cairde/gaolta agus geata na scoile. Fiosraíodh faoi TG4 agus RnaG agus bhí 12% ag éisteacht le RnaG go minic agus 30% ag féachaint go rialta ar TG4. Figiúirí níos ísle go maith ná an cumas de 60% ar an meán. 25% atá ag léamh na Gaeilge ar an idirlíon nó i bprionda agus 40% a d'úsáid Gaeilge sna meáin shóisialta.

⁹ Torthaí iomlána in Aguisín E.

Arís bhí an-tacaíocht le sonrú maidir le mianta chun feabhas a chur ar chumas teanga (84%). Tugadh roghnú mór le héagsúlacht sna cuir chuige do na freagróirí - ranganna, teastais, ciorcail neamhfhoirmeálta agus fuair siad uile tacaíocht leis na 'Ócáidí rialta neamhfhoirmeálta' chun cinn ag 50%.

Léirigh 84% tacaíocht don stádas Gaeltachta a bheith 'tábhachtach' agus fiosraíodh na fáthanna: seachadadh na Gaeilge chuig an aos óg, caomhnú na hoidhreacht agus cothú na féiniúlachta is mó a fuair tacaíocht (50-70%). Luaigh duine as ceathrar 'deontais Ghaeltachta' a bheith tábhachtach.

2% a bhí in ann a rá go raibh Gaeilge chun tosaigh ina dteaghlaigh. Sna caithimh aimsire a bhí ag na gasúir, liosta de 30 rud a bhí ann agus b'iad na Cluichí Gaelacha a bhí chun tosaigh (70%) agus Snámh sa dara háit. Duine as cúigear a bhíonn ag gabháil den cheol traidisiúnta agus an oiread céanna ag ranganna eile ceoil. Tá cúram leanaí lasmuigh den mhórtéaghlach roinnte leath is leath idir Creche agus feighlithe príobháideacha, le nós an au pair ag roinnt bheag.

Tuairimí scríofa: Labhraíodh faoin easpa áiseanna sa Bhaile Nua, faoi léitheoireacht na Gaeilge ag an aos óg (moladh scéim RCOG mála leabhra a bhronnadh ar thuistí óga) agus cúrsaí fónaicí sna hóranganna (scéal atá á leigheas ag an bPolasaí don Oideachas Gaeltachta agus scéim 'Mar a déarfá') agus go dtéann ar a laghad teaghlach amháin ag seirbhís eaglasta in áit eile i ngeall ar an easpa Gaeilge go háitiúil. Tráchtadh ar an modh ('níor cheart an rogha a fhágáil ag tuistí') inar rinneadh cinntí sna scoileanna faoin SASG agus léiríodh an tábhacht atá le cumas sa Ghaeilge a thabhairt don aos óg - *"Irish will survive as long as the kids have it, if its lost from the schools it will be gone from Moycullen within 2 generations"*.

Moladh an obair atá ar siúl cheana agus freisin Féile Ghaeilge a chur ar siúl. Arís tagraíodh don easpa imeachtaí iar-am-scoile i nGaeilge a fhágann é an-deacair an teanga a labhairt ag an mbaile - *'Bheadh se iontach da mbeadh cupla 'seampainí' oga sna clubanna aitiúla'*. Ar deireadh luadh an gá le Gaeilge sa saol gnó agus i siopaí.

(d) Daoine Fásta eile (Suirbhé randamach a rinneadh i 2017): 72 freagra a fuarthas. Scaipeadh iomlán trí na bailte fearainn. Fir agus mná agus cuid mhór de na freagróirí idir 40 agus 69 bliain d'aois. 10% ina gcainteoirí laethúla atá gar don 7% sa daonáireamh agus 3% le Gaeilge á labhairt sa mbaile. Tugann seo bailíocht dá gcuid freagraí eile sa mhéid go meastar na freagróirí a bheith ionadaíoch ar an bpobal ar fad.

Foghlaim na teanga: Léirigh breis is 45 as 72 suim a gcuid Gaeilge a fheabhsú. Díol suime gur léiríodh tacaíocht áirithe don iliomad modh foghlama, rud a thaispeánann an gá le svuít de straitéisí foghlama a thairiscint do dhaoine fásta. Ar an láimh eile, fiosraíodh cén fath nár mhaith leis an duine a chuid Gaeilge a fheabhsú agus arís díol suime na freagraí - easpa ama, suime, deiseanna agus an díomá nár éirigh leo ina gcuid iarrachtaí roimhe seo agus an droch-thaithí ar scoil.

Cá n-úsáidtear Gaeilge? Beagán i ngach rud ach roinnt in Oifig an Phoist agus ag geata na scoile ach ba mhaith leo an teanga a chloisteáil gach áit.

RnaG & TG4: Ní éistean an oiread sin le RnaG ná ní fhéachann ar TG4 (22 as 72).

Dearcadh ar an Stádas Gaeltachta: Anseo a bhí laige sa tacaíocht le sonrú - sna freagraí maidir leis an ráiteas go bhfuil an Stádas Gaeltachta fíor-thábhachtach a choimeád - faoi bhun 50% a thacaigh ach níor cuireadh an cheist arís le 'tábhachtach' in áit 'fíor-thábhachtach'.

Sna nótaí scríofa: Arís tháinig an díomá faoi iarrachtaí an teanga a úsáid, nó a fhoghlaim, agus an chaoi nár éirigh leo chun cinn. Moladh Comórtas Peile na Gaeltachta 2014 as an gcaoi a mheall sé chuile dhuine le Gaeilge a labhairt. Léiríodh an tuairim go mbeadh sé deacair dul *'heavily Irish'*. Tugadh le fios nach raibh dóthain béime ar an nGaeilge ar scoil agus díomá nach raibh na déagóirí chomh cumasach sin. Iarradh go ndéanfaí rudaí praiticiúla le cabhrú le húsáid na teanga - frásaí gurbh fhéidir a chur á rá.

(e) Grúpaí sóisialta is caithimh aimsire

Dhá shuirbhé (i) 2017: 12 fhreagra agus meascán de chúlraí. Measadh go n-úsáidtear Gaeilge sa phoiblíocht thar aon ghné eile ach go labhartar í amanta ag cruinnithe agus imeachtaí. Beagán á labhairt sa 'treoir ó thraenálaíthe'. Eagraíonn 25% imeacht do Sheachtain na Gaeilge. Maidir le leathnú ar úsáid na teanga, luadh na dúshláin seo: cumas teoranta, easpa ama, agus ceist chúrsaí spreagtha. Ach theastaigh ó 67% bheith páirteach sa Phlean Teanga.

(ii) 2018: D'fhreagair na cinn is mó atá luaite le Gaeilge agus péire eile. Na rudaí breise anuas ar 2017 ná cabhair le haistriúchán agus le sainfhoclóir a ngrúpa spéise. Fonn orthu diminsean Gaeilge a shníomh isteach sa bplean bliana ar bhonn rialta a dúirt grúpa amháin a fheidhmíonn trí Bhéarla (daoine fásta). Thug grúpa mór spóirt amháin le fios go mbeadh suim acu deiseanna a bheith a gcuid coitiseáilithe scileanna Gaeilge a fhoghlaim. Bhí siad chomh maith ag súil le dea-chleachtais a bhailiú ón OPT amach anseo.

4.2.2 Grúpaí Fócais, Aighneachtaí.

Cinnirí an Champa Samhraidh x 2, Príomhoidí na mBunscoileanna x 2, Foireann/Tuiste Scoil an Bhaile Nua, Tuismitheoirí agus Eagrais Shóisialta. Aighneachtaí ó Ógras, Pobal Scoil an Bhaile Nua agus Aisteoirí an Bhaile.

(a) Cinnirí: Fócasghrúpaí le Cinnirí 15-16 bliana d'aois ón gCampa Samhraidh - Iúil 2017 & arís i 2018

10-12 i láthair an dá bhliain, leath acu i láthair ag an dá cheann. Is léir, sa dá bhliain, spiorad agus mórtas a bheith ina measc maidir leis an obair dheonach atá ar siúl sa gCampa. Is iad na deagóirí is líofa ina n-aoisghrúpa. Dearcadh thar a bheith dearfach acu.

Iad ag brath go mór ar an gcuraclam agus ar an teagasc scoile anois, cé go bhfuil cuid mhaith acu ag freastal ar Choláiste na Coiribe. Duine nó beirt nach bhfuil ag dul ann agus arís duine nó beirt nach raibh i Scoil an Bhaile Nua (an t-aon scoil a chláraigh don Scéim Aitheantais Ghaeltachta) ach bhí an formhór ar an mbunscoil ann. Mionlucht a bhfuil tuismitheoir nó seantuíste acu le labhairt Gaeilge i gcónaí leis nó léi agus cabhraíonn seo go mór. I gCathair na Gaillimhe is lú a mbíonn fonn orthu labhairt as Gaeilge agus tá páirt an-mhór ag an gCathair agus sóisialú le deagóirí eile ina saol.

Deirtear go n-úsáideann siad Gaeilge ar an bpáirc imeartha spóirt le 'nach dtuigfidh an fhoireann eile' iad. Sa teach sa mbaile agus 'thar lear' ar laethanta saoire na hamanta eile go labhraíonn siad. Fós an-tionchar ag Gaeltacht Chois Fharraige, sé sin siar ón Spidéal, orthu mar go ndeir siad go gcloiseann siad Gaeilge ann agus go labhraíonn siad féin dá réir. Gaolta ag cuid acu sna ceantracha seo.

Tá suntas tugtha acu don chaoi a gcothaíonn "an Ghaeilge caidreamh ar leith idir daoine agus go mbíonn pobal laistigh de phobal ann mar gheall ar an teanga". Ceann eile de na moltaí a rinneadh ná go mba mhaith leo amach anseo cúrsaí / ócáidí caidrimh in Ollscoil na Gaillimhe chun an ceangal leis an teanga / an líofacht a choinneáil (mura mbeadh Gaeilge mar ábhar ar siúl acu).

Moltaí atá acu féin: Ócáidí dírithe ar a n-aoisghrúpa ach nach mbeadh siad féin in ann ag an bhfreagracht a bhainfeadh le lán-eagrú orthu gan chabhair. Céilithe Móra, Maidneacha Caifé, etc. Suim ag mionlucht sa Drámaíocht, sna healaíona Gaeltachta. Suim acu i rudaí nua a thriail as Gaeilge m.sh. Zumba, etc. An-easnamh ar Ionaid dóibh le labhairt lena chéile chomh maith le himeachtaí. Spéis áirithe i bhfeighlíocht agus i gcinnireacht i gclubanna don aos níos óige ná iad féin le leagan seachtainiúil sa gheimhreadh den champa samhraidh.

Níor chuala siad mórán faoin bhFéasta Sráide. Maidir le Coláistí Samhraidh ní bhaintear aon leas astu mar go measann a gcuid tuistí go bhfuil siad an-daor agus go bhfuil neart Gaeilge acu ar aon nós.

(b) Príomhoidí na mBunscoileanna: D'fhreastail an ceathrar ar dhá chruinniú - i 17-18 agus 18-19. Léirigh 3 scoil buairt faoi iarrachtaí as an nua iad a mhealladh chuig an SASG agus dúradh nach bhféadfaí seo a dhéanamh faoi láthair. Iarradh orthu páirt a ghlacadh, mar chuid den Phlean Teanga, i bhfóram oideachais don limistéar agus ansin i scéim bhliantúil ina mbeadh réimse de ghníomhaíochtaí scoile, idir churaclam agus chlós agus eile, a chuirfeadh cumas sa Ghaeilge agus a húsáid chun cinn. Measadh go mbeadh seo go breá. Theastódh freisin feachtas eolais agus feasachta i measc na dtuistí le buntáistí an dátheangachais a chur os a gcomhair.

(c) Scoil an Bhaile Nua: I Mí Feabhra, 2019 eagraíodh grúpa fócais sa scoil inar pléadh an Polasaí don Oideachas Gaeltachta, ina bhfuil siad féin páirteach, agus a mbeadh an Plean Teanga agus an Coiste Stiúrtha áitiúil in ann a dhéanamh le cabhrú leo Critéar a 9¹⁰ den liosta atá ag bunscoileanna a shásaimh. Ba cheart béim a leagan ar imeachtaí seach-churaclaim iar-am-scoile do na gasúir, ag baint leasa as áiseanna na scoile ach go raibh siad i ndroch-chaoi agus go dteastaíonn forbairt. Tá Coiste i mbun oibre agus aighneacht seolta acu chuig an bPlean Teanga (féach thíos). Dúradh agus béim á leagan ar imeachtaí don óige go dtabharfaí a chion féin don scoil agus a cuid gasúr mar thosaíocht.

(d) Tuismitheoirí: Ar na nithe a ardaíodh, luadh Imeachtaí Óige: an deacracht a bhéas ann an méid clubanna atá ansin cheana féin don óige agus dul in iomaíocht leo. Moladh a raibh ar siúl cheana - grúpa pháistí óga Julie Anne, an Campa samhraidh. Luadh arís go gcabhródh sé dá mbeadh a fhios cé aige atá Gaeilge i mbialanna is siopaí seachas éinne a chur ar a spota. Teastaíonn líonra agus suíomh idirlín do na tuistí.

Níl próifíl na n-eagras Ghaeltachta agus náisiúnta ard ina measc - luadh ÚnaG agus Glór na nGael. Tagraíodh don 'tairiscint ghníomhach' a d'fhéadfaí a leathnú sa phobal le go bhfeicfí go bhfuil fáilte roimh an teanga. Maidir le Cúram Leanaí dúradh go bhfuil acmhainn Ghaeilge ag fostaithe na nICL atá ann agus ba cheart tógáil air seo. Teastaíonn seirbhís feighlí leanaí Gaeilge do na tráthnónta. Sna meáin shóisialta ná bítear ag brath go hiomlán ar Facebook - níl ann ach rogha amháin - agus ba chóir leas a bhaint as tvúiteanna, etc freisin.

Tógtar muinín na dtuistí as a gcuid Gaeilge agus sin is tábhachtaí. B'fhiú féachaint ar naisc idir na glúnta a thógáil agus béim a leagan ar chanúint Ghaeilge Mhaigh Cuilinn. Dúradh freisin go mbeadh sé indéanta roinnt d'imeachtaí a bhíonn ar siúl i nGaillimh a bheith ann go háitiúil.

(e) Eagrais Shóisialta: Cuntas iomlán air seo in Aguisín X. Aithníodh na féidearthachtaí leis an teanga a chur chun cinn ach bheadh dúshlán ann: baol den iomarca oibre deonaigh breise; na scileanna Gaeilge a aithint; easpa Gaeilge ag a lán daoine fásta agus easpa deiseanna a labhartha ag daoine eile; easpa eolais faoi dheiseanna cúnaimh is maoinithe na Gaeilge is na Gaeltachta. Ar deireadh measadh go mba chóir díriú ar thionscaddail áirithe a bheifí in ann a shníomh isteach in obair na n-eagraíochtaí.

(f) Ógras (Aighneacht)

Tugadh cuntas ar an staid reatha i Maigh Cuilinn. Óg-Ógras amháin atá ag feidhmiú le ceannaire deonach amháin. Titim i líon na mball ó 70 go 15. Níl tada ann do na déagóirí. An t-eagras in ann cúrsaí ceannaireachta a eagrú maraon le pacáiste eolais agus treallamh tosaithe do Chlub Nua a chur ar fáil. Eolas agus tacaíocht ag Ógras maidir le maoiniú is deontais a aimsiú agus cúrsaí cosanta leanaí, árachais agus rialachais ar an iomlán.

Maidir leis an mbealach chun tosaigh deir siad nach mór taighde a dhéanamh go háitiúil, labhairt leis na páirtithe leasmhara, buiséad a aontú agus 'Oifigeach Óige a fhostú chun an plean a chur i bhfeidhm'.

¹⁰ Tá 13 Chritéar le sásamh ag scoil chun Aitheantas Gaeltachta a bhaint amach. Féach na Táscairí DXXXX i bhfo-nóta a YY.

(g) Aisteoirí an Bhaile (Aighneacht)

Grúpa drámaíochta a léiríonn líon áirithe drámaí in aghaidh na bliana do phobal an cheantair. San aighneacht tá cur síos cuimsitheach ar a mbíonn ar siúl agus ar na ceangail atá acu leis na glúinte (7 go 70 bliain a deir siad, aois na mball), leis an oidhreacht, le pobal Gaeilge laistigh agus lasmuigh den cheantar, leis an litríocht agus eile.

Amach anseo ba mhaith leo an obair a fhorbairt trí Amharclann is Halla a bheith acu, ceardlanna agus ranganna drámaíochta a reáchtáil, díriú ar tuilleadh ar na healaíona Gaeltachta (Lúibíní agus Agallaimh Beirte) agus saíneolas a fháil sna réimsí tacaíochta stáitse - soilsiú, smidiú, etc.

4.2.3 Suirbhéanna áitiúla eile i 2007, 2009 & 2016¹¹

(i) An Óige: Mhol Taighde Walsh & Rowland (2009) go mbunófaí 'struchtúr a thacóidh le himeachtaí don Óige'. Moladh freisin cabhair a fháil ó Ógras is/nó Óige na Gaeltachta, feachtas earcaíochta a thionscnaimh sna scoileanna d'imeachtaí óige, etc. Féach (iii) thíos.

(ii) An Campa Samhraidh: Athraíodh an córas maoinithe ag RCOG/Muintearas a fhágann go bhfuil sé deacair níos mó gasúr a thógáil agus freisin nach bhfuil an t-airgead infheistithe ann a theastódh (Nic Fhlannachadha, 2017).

(iii) Staid na Gaeilge i Maigh Cuilinn (Conradh na Gaeilge 2007): mheas 58.4% gurbh iad Imeachtaí don Óige na himeachtaí a mbeadh tábhacht leo. Seo an ní ba thábhachtaí leis an bpobal, cé go raibh Ranganna Gaeilge do dhaoine fásta ag 56%.

(iv) Daoine fásta agus an teanga: Aithníodh nár leor ranganna Gaeilge amháin agus go dteastaíonn deiseanna labhartha a mhéadú agus a eagrú.

(v) Tábhacht Chathair na Gaillimhe: Má bhíonn 'stádas mar Bhaile Seirbhíse Gaeltachta (ag) cathair na Gaillimhe, bheadh impleachtaí móra aige sin do Mhaigh Cuilinn.' (Walsh & Rowland, 39)

(vi) Dearcadh i dtaobh Stádas Gaeltachta: I 2007 bhí os cionn 87% ar a shon. Má fhágtar na daoine nár fhreagair an cheist is 92% a bhí i gceist.

4.2.4 Taighde Gnímh 2018-19:

(a) Féasta Sráide 2018 ar an 10 Meitheamh i gcarrchlós an Coach House. Socraíodh leas a bhaint as treocht náisiúnta féastaí sráide a eagrú sa samhradh. Bheadh seo ina eisimleár d'imeachtaí go bhféadfaí a eagrú amach anseo sa gceantar.

Bhí cúnamh áirithe airgid ann ó ÚnaG agus foinsí eile. Lean sé óna 2 go 6pm agus freastal an-mhór ag an bpobal air. Chuir idir ghasúir na háite, bhannaí ceoil agus shiamsadóirí eile an phobail taispeántais i láthair ón stáitse mór. Bhí seastáin ag comhluchtaí leabhar, an Coiste Pleanála Teanga féin, lucht caithimh aimsire Ghaeltacht Chois Fharraige, lucht cistí agus eile - ar fad trí mheán na Gaeilge agus measadh gur éirigh go han-mhaith leis. Fo-choiste de 4-5 a d'eagraigh agus go leor leor oibre i gceist. Léiriú ab ea é don chur chuige a bheas ag teastáil amach anseo chun deiseanna cainte eadarthu féin a eagrú do na cainteoirí atá scaipthe timpeall agus gan aithne acu ar a chéile.

(b) Tionscnamh dháttheangach Leabhrán Shiúlóidí Mhaigh Cuilinn: Mar bheart turasóireachta agus caithimh aimsire tá Coiste na Siúlóidí tar éis léaráidí de 15 shiúlóid a ullmhú agus tá an Coiste Pleanála

¹¹ Walsh, J. & Rowland, H. (2009), Suirbhé Chonradh na Gaeilge (2007) & Nic Fhlannachadha, S. Torthaí Taighde ar Champa Samhraidh Mhaigh Cuilinn (Iúil 2016-2017). Taighde neamhfhoilsithe i gCartlann Ghaeilge Mhaigh Cuilinn.

Teanga ag obair i bpáirt leo le leagan tarraingteach iomlán dhátheangach a bheith foilsithe. Sampla é den chur chuige dhátheangach a d'fhéadfadh gach dream a leanacht.

4.3 Gaeilge sa Teaghlach

Breathnaímis ar **Scéim Labhairt na Gaeilge (SLG)**, a tháinig chun críche i 2011, ach go ndéanann Walsh & Rowland (2009) anailís air agus a bhfuil na torthaí uaidh ar fáil suas go 2010-11. Measadh gur dheacair aon tátal a bhaint as sampla de na figiúirí (Tábla a 4) ó bhlianta eagsúla. Toghranna (TR) Shliabh an Aonaigh agus Mhaigh Cuilinn ba láidre. I 2010-11 (bliain deireannach) bhí 10 dteaghlach san LPT ábalta lándheontas a bhaint amach, gan ach athrú beag ó 1994. Is cosúil go mbíodh leathdheontas á fháil ag roinnt mhaith teaghlach freisin.

Bliain	TR: Sliabh an Aonaigh	TR Mhaigh Cuilinn	TR Thulach Mhic Aodháin	Maigh Cuilinn go hiomlán
1993-4	4	2	6	12
2003-4	8	4	1	13
2008-9	3	7	0	10
2010-11	3	7	0	10

Tábla a 4: Scéim Labhairt na Gaeilge - Deontaisí Iomlána (Toghranna: TR)

Ó na freagraí sna ceistneoirí éagsúla i 2017 & 2018, níl ach líon beag teaghlach ann le 'Gaeilge amháin' nó fiú 'Gaeilge den chuid is mó' fágtha san LPT. 1.4 - 2.5%. Thart ar 700 teaghlach atá i Maigh Cuilinn, rud a chiallaíonn go bhfuil idir 10 agus 15 theaghlach ann ina labhartar ar a laghad 'Gaeilge den chuid is mó'. Tá sé sách lag ach níl sé ró-éagsúil ón líon a thuill Deontas Iomlán faoin SLG i 1994 (12).

4.4 Cruinnithe Comhairliúcháin leis na Dréacht Bhearta a chur i láthair

12 - 15 Samhain, 2018 reáchtáladh 4 chruinniú sna trí bhunscoil bheag agus ceann eile do shráidbhaile Mhaigh Cuilinn féin. D'fhreastail gar do 100 duine ar na cruinnithe seo inar tugadh léargas ar a mbeadh sa Phlean Teanga agus inar bailíodh aiseolas i scríbhinn agus i ráitis ón urlár. Clúdaíodh cuid mhaith ábhar san aiseolas¹² agus seo achoimre de na tuairimí a tháinig chun cinn:

Scoileanna: Léiríodh tacaíocht don Ghaeilge ar scoil agus faitíos go ndéanfaí dochar don teanga mura mbíonn scoil sa SASG. Labhair muintir an dá bhunscoil bheag atá lasmuigh den SASG faoi bhuairteanna móra a bheith orthu go sleamhnóidh na scoileanna amach ón nGaeilge - easpa cumais ag múinteoirí nua, easpa cabhrach ó na ranna rialtais, easpa iarbhunscolaíochta go háitiúil trí mheán na Gaeilge, lagmhisneach de bharr bheith lasmuigh den SASG. Gach tacaíocht a thabhairt do gach scoil cumas sa teanga a thabhairt do na gasúir. Freisin is den riachtanas é nach mbeifí ag brath ag scoileanna amháin - cúnamh ón lucht ghnó, imeachtaí iar-am-scoile don óige ag teastáil.

An Óige: Béim a chur orthu sa phlean. Ionaid éagsúla a bheith acu. Leas a bhaint as Cluichí Boird i nGaeilge.

Feasacht a ardú i dtaobh bhuntáistí na Gaeilge: Eolas a scaipeadh go leanúnach ar an bpobal mar go bhfuil an t-easnamh ann.

Réalaíochas sa phleanáil: Gníomhaíochtaí ar féidir iad a chur i bhfeidhm.

MórGhaeltacht Chonamara agus Maigh Cuilinn: Leas a bhaint as an oiread den mhuintir a thaistlíonn tríd an áit agus a chónaíonn anois i Maigh Cuilinn. Geata na Gaeltachta a thapú.

¹² Trascríobh ar na moltaí ar fad ar fáil in Aguisín C.

Meáin Chumarsáide: Gaeilge a bheith níos lárnaí iontu.

Aistriúchán: Do na Cumainn Shóisialta - cúnamh sa ghné seo.

Cúrsaí Eaglasta: Aifrin tríd Ghaeilge de dhíth.

Tacaíocht do Fhoghlaimoirí fásta: Go dtabharfadh na cainteoirí líofa cúnamh ar shlite próghníomhacha.

Scoil an Bhaile Nua: Imeachtaí iar-am-scoile ag baint leasa as an bhfoirgneamh agus na tailte.

An Earnáil Ghnó is Miondíola: Go mbeidh a fhios ar bhealach éigin cé hiad na fostaithe sna hollmhargaidh a bhfuil Gaeilge acu agus fonn orthu í a labhairt.

Cead pleanála: Ceist an Choinníoll Teanga tábhachtach.

Tuismitheoirí & Teaghlach: Go spreagfaí an teanga ag an mbaile.

Stádas Gaeltachta: Tacaíocht ann dó ach is gá tógáil air.

Naíonraí: Coinníollacha oibre, conair ghairme agus pá ar fad go dona.

Monatóireacht: An pobal a choinneáil ar an eolas faoi mar atá ag éirí le cur i bhfeidhm na mBearta.

Caithimh aimsire, Spórt, sna hEalaíona traidisiúnta: Cúnamh a thabhairt dóibhsin a bhfuil Gaeilge in úsáid acu.

Deiseanna labhartha: Iad a chruthú.

Imeachtaí sna ceantair-scoile: Nach mbeadh chuile rud sa tsráidbhaile.

Baile Seirbhíse na Gaillimhe: Tacaíocht a fháil ó Ghaillimh. An líon daoine atá ag obair sa Chaisleán Nua sa gcathair (Ollscoil/Ospidéal): an féidir leas a bhaint as seo?

4.5 Tatal ar an Réimse Taighde

A. Stádas Gaeltachta Mhaigh Cuilin

I Suirbhé na dTuismitheoirí (2017) agus sa tSuirbhé ar-líne (2018), mar a raibh na freagróirí uile idir 30 agus 60 bliain d'aois, agus an chuid is mó idir 40 agus 49 bl., bhí idir 83 agus 88% ar son an stádais Ghaeltachta rud a thaispeánann tacaíocht atá láidir go maith. Sa tsuirbhé randamach, áfach, ní raibh mórán ag tacú le coinneáil an stádais Ghaeltachta a bheith 'fíorthábhachtach'. Chomh maith léiríonn an chaoi nach ndeachaigh trí cinn de na bunscoileanna ar aghaidh le cur isteach ar an Scéim Aitheantais Ghaeltachta nach bhfuil an tacaíocht baileach chomh láidir sin. Mar sin féin léirigh na daoine óga bá leis an nGaeilge gur féidir tógáil air go mór.

Dá bhrí sin, is é an tatal atá le baint ná go bhfuil an stádas Gaeltachta an-tábhachtach do ghrúpa suntasach ach go bhfuil an tacaíocht sách leochaileach ag an gcuid eile ach nach bhfuil naimhdeas i gceist ach easpa spéise.

B. Struchtúr Feidhmithe an Phlean Teanga: Beidh an pobal le coinneáil ar an eolas faoi dhul chun cinn an Phlean Teanga agus beidh poiblíocht den uile chineál ag teastáil chun feacht an phobail uile ar na nithe a bheith ard.

C. Gaeilge sa Teaghlach agus Cúram Leanaí: Luadh feighlí leanaí, cúram leanaí, etc a bheith ar fáil trí mheán na Gaeilge. Cé go bhfuil scéim 'An Pacáiste Teanga' a thug an RCOG isteach i 2011, agus atá anois á riaradh ag Tuismitheoirí na Gaeltachta, molta ag tuistí i Maigh Cuilinn táthar freisin den tuairim go mba cheart Scéim Labhairt na Gaeilge a thabhairt ar ais.

D. Gaeilge sna Scoileanna agus sna Naíonraí: Tá inní ann faoi mhúineadh na Gaeilge. Ba mhaith le sciar maith den phobal go mbeadh béim ar an teanga sna scoileanna. Cé gur chothaigh an plé dhá bhliain ó shin faoin bPolasaí don Oideachas Gaeltachta agus an SASG easaontas áirithe, tá na scoileanna réidh chun bogadh ar aghaidh. Tá cabhair ar leith ó mhuintir scoil an Bhaile Nua, i ngeall ar easnaimh éagsúla agus na cúraimí atá orthu maidir leis an SASG. Tá gach scoil réidh chun tabhairt faoi Fhóram agus Scéim bhliantúil áitiúil Ghaeilge. Maidir le Naíonraí tugadh suntas do na heasnamh atá sa tsoláthar - droch-choinníollacha do na fostaithe

E. An Óige: Measadh go mba chóir go mbeadh raon imeachtaí iar-am-scoile ann chomh maith, bíodh sé trí Chlubanna úra a bhunú nó trí bhreis Ghaeilge a chur isteach in imeachtaí atá ann cheana féin go háirithe má tá Gaeilge ag cóitseáilí/ceannaire. Tá Ógras toilteanach cabhrú agus i gcás maoiniú a bheith ar fáil, agus tosaíocht ag an réimse seo, d'fhéadfadh infheistiú airgid an-leas a dhéanamh. Deir na scoláirí féin linn go bhfuil méid áirithe Gaeilge acu rud a chiallaíonn gur féidir raon leathan imeachtaí trí Ghaeilge a eagrú agus a spreagadh. Tá Campa Samhraidh sean-bhunaithe sa cheantar agus córas maith cinnirí ábalta nascaithe leis - is foinse é le himeachtaí breise samhraidh agus geimhridh a thógáil.

Tá áit lárnach ag na nithe a spreag na cinnirí óga le teacht chun tosaigh - freastal ar scolaíocht lán-Ghaeilge ag an dá leibhéal agus an Campa Samhraidh, cé go bhfuil sé suntasach chomh maith go bhfuil cinnirí ina measc nach raibh sa gcóras oideachais lánGhaeilge ariamh ná i gcolaíste samhraidh.

Is fiú go mór tógáil ar an Scéim Chinnireachta seo. Teastaíonn bearta a choinneodh (a) iad féin mar ghrúpa agus fócas acu agus (b) an obair leis na hógánaigh idir 9 & 14 bl. ag dul ar aghaidh i rith na bliana ar fad chomh maith leis na trí sheachtain i mí Iúil.

Nithe eile gurbh fhiú breathnú orthu: (i) Ceangal a bhunú don aoisghrúpa níos sine seo le hóg-imeachtaí eile lán-Ghaeilge i gConamara agus le himeachtaí na n-ógeagras Gaeilge sa chuid eile den chondae, sa gcathair agus go náisiúnta le comhthéacs níos leithne a thabhairt dóibh, (ii) aitheantas a fháil dá scoileanna agus dá dtaithí cinnireachta ó na colaistí samhraidh le go bhféadfadh siad ról chinnireachta a aimsiú go háirithe le linn mhí an Mheithimh níos faide siar i gConamara (nuair atá Maigh Cuilinn ciúin) agus nach mbeadh orthu airgead mór a íoc agus freastal mar ghnáthscoláirí ar dtús, (iii) Is gá féachaint an féidir aon leas eile a bhaint as Teach na Gaeilge agus (iv) a chur ina luí ar Choiste Bhaile Seirbhíse na Gaillimhe a thábhachtaí is atá sé go mbeidh imeachtaí Gaeilge don óige sa gcathair agus íomhá an-dearfach ag an teanga i ngach rud a bhaineann leis an aoisghrúpa.

F. Daoine Fásta - Foghlaim agus Deiseanna Cainte: Cuireadh an-bhéim ar an easpa líofachta i measc go leor daoine fásta agus tuistí. Tá gá le deiseanna foghlama a bheith acu agus éagsúlacht sna cuir chuige. Níor mhór freisin an diúltachas a sheachaint. Teip a tharla do chuid mhór daoine maidir leis an teanga fiú ó bhog siad isteach sa cheantar: *"when I moved to Moycullen (long) ago I was very excited at what I thought was an Irish-speaking very disappointed"*

Is mian le go leor daoine ócáidí nó comhthéacs le labhairt lena chéile agus a bhfuil á foghlaim a thriail amach. Teastaíonn cuir chuige den uile chineál le cuidiú le sealbhú na teanga agus tosaíocht a thabhairt dó seo thar aon ní eile seachas Bearta Oibre na hÓige.

G. Siopaí: Labhraíodh faoi shlite a chruthú le go mbeidh a fhios cé hiad na freastlaithe siopa agus bialainne le Gaeilge. Chomh maith moladh coincheap an "Tairiscint Ghníomhach" - sé sin, nuair a rachfá isteach ag gnó nó oifig go mbeannófaí duit i nGaeilge nó i slí éigin a thabharfadh le fios go bhfuil fáilte roimh an teanga.

H. Eagrais na gCaitheamh Aimsire: Go mbeadh diminsean Gaeilge ag gach dream - clár bliantúil, míreanna do Sheachtain na Gaeilge. Go gcuirfear cúnamh a chur ar fáil agus tionscadail a cheapadh le sníomh isteach in imeachtaí na gClub. Bheadh oiliúint sa Ghaeilge agus modhanna spreagtha na Gaeilge de dhíth ar chóitseáilithe a bheadh ag obair leis an óige. Maidir le grúpaí Gaeilge atá cheana féin ann beidh cabhair leanúnach uathu le seasamh buan a thabhairt dóibh.

I. Nithe Eile: Sna meáin chumarsáide cé go céatadán áirithe ag breathnú ar TG4 níl sé ró-ard agus is sciar beag a éistean le RnaG. Tuairiscíonn grúpa níos mó an teanga a bheith in úsáid acu sna meáin shóisialta. Deir daoine go bhfuil cumas níos airde acu sa léamh ná an scríobh nó labhairt agus d'fheadfaí tógáil air sin chomh maith. Leagadh béim ar chabhair ó eagraíochtaí náisiúnta is Gaeltachta ar nós Tuismitheoirí na Gaeltachta, Comhar Naíonraí na Gaeltachta, Údarás na Gaeltachta agus eile. Ar deireadh tráchtadh ar shaibhreas cainte dúchasach Mhaigh Cuilinn a roinnt ar dhaoine óga agus ar na healaíona Gaeltachta agus ar an drámaíocht.

Sna siúlóidí tagann an turasóireacht agus na caithimh aimsire le chéile agus trí thograí beaga, mar a rinneadh le lámhleabhar na siúlóidí, a chabhrófar leis an nGaeilge sa dá réimse seo.

K. Staid na Gaeilge: Taispeánann a fheabhas is a d'éirigh leis an bhFéasta Sráide gur féidir ócáidí do chainteoirí líofa agus do fhoghlaimeoirí araon a eagrú - cainteoirí laethúla agus seachtainiúla Gaeilge a chruthú. Beidh cabhair ag teastáil ó Bhaile Seirbhíse na Gaillimhe mar go gcaitear go leor ama i nGaillimh ach is féidir teacht i dtír ar an líon cuairteoirí agus áitritheoirí a thagann as MórGhaeltacht Chonamara.

Ar an láimh eile, thug duine amháin le fios nár mhór bheith an-réalaíoch tríd an abairt seo a scríobh - *"(it will) be difficult to go heavily Irish."*

5. Mórspriocanna

1. An Ghaeilge a bheith láithreach agus chomh lárnach is is féidir i chuile réimse den saol i Maigh Cuilinn.
2. Cumas sa teanga a bheith ag na daoine óga ar fad agus ag an oiread daoine fásta is is féidir.
3. Ardú i líon na gCainteoirí Laethúla Gaeilge (CLG) ó Dhaonáireamh 2016 go Daonáireamh 2021 agus ardú eile faoi 2026.
4. Faoi 2021 go mbeidh ardú sa líon tuismitheoirí ag labhairt Gaeilge amháin, nó Gaeilge den chuid is mó, lena ngasúir. Go n-ardóidh sin arís ó Dhaonáireamh 2021 go 2026.

Na Féidearthachtaí

- Tá dearcadh sách fábharach ag an bpobal i leith an Stádais Ghaeltachta.
- Bonn maith ann cheana féin gur féidir tógáil air - Teach na Gaeilge; Craobh ghníomhach Chonradh na Gaeilge; Campa samhraidh sean-bhunaithe; Ógclub, Ranganna do dhaoine fásta, Grúpa Tuistí & Gasúir, Pobal bisiúil Scoil an Bhaile Nua, Clár bliantúil Imeachtaí Gaeilge; Imeachtaí trí mheán na Gaeilge ag roinnt Clubanna agus Eagraíochtaí sóisialta.
- Scoil amháin sa Scéim Aitheantais Ghaeltachta (SASG) agus caighdeán maith Gaeilge ag múinteoirí na scoileanna eile agus iad sásta páirt a ghlacadh acu i bhFóram Oideachais agus Scéim do gach scoil a chuirfeas le cumas na scoláirí. Freisin go gcuirfear feabhas ar an gcóiríocht do na forais oideachais amach anseo.
- A ghaire is atá MórGhaeltacht Chonamara - Ón Spidéal siar agus go dtaistlíonn Muintir Chonamara Láir & Dhúiche Sheoighigh tríd an mbaile chuile lá.
- Gníomhaíochtaí ag baint leis an oidhreacht agus an dúchas Gaelach agus Gaeltachta láidir go leor - CCÉ, CLG (Comórtais Ghaeltachta i 2015 & 2020), Drámaíocht (Aisteoirí an Bhaile).
- Tá a 4 oiread Cainteoirí Laethúla Gaeilge i Maigh Cuilinn is atá sa gcuid eile den tír laistoir de Ghaillimh. Cumas sa teanga ag 62%+ - i bhfad níos airde ná an meán náisiúnta.
- Coinníoll de 20% de na tithe le bheith tugtha do Chainteoirí Gaeilge in aon eastát nua.
- Pobal eagraithe sa cheantar agus struchtúr faoi, trí FPMC a thacaíonn leis an bPlean.

Na Dúshláin

- Nach labhraíonn ach duine as gach triúr, atá líofa sa teanga, Gaeilge go laethúil.
- Ainneoin gurb iad na déagóirí is mó a bhfuil Gaeilge acu (87%), is iad an grúpa is ísle ar fad a labhraíonn go laethúil - 3.5%
- Nach bhfuil ach Scoil amháin sa Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta (SASG) agus Naíonra amháin cláraithe le Comhar Naíonraí na Gaeltachta
- Nach bhfuil aithne acusin atá líofa sa Ghaeilge ar a chéile
- Gur theip ar roinnt daoine fásta ina n-iarrachtaí an teanga a fhoghlaim
- Ainneoin roinnt mhaith ócáidí Gaeilge i rith na bliana nach bhfuil dóthain ócáidí ann chun freastal ar an éileamh féideartha.
- Gur beag an líon teaghlach ar fad le gasúir faoi 18 mbliana gurb í Gaeilge teanga an tí.

- Ainneoin iarrachtaí in imeachtaí ar leith, nach bhfuil dóthain freastal i nGaeilge ar ógánaigh an cheantair.
- Nach bhfuil an oiread Gaeilge le cloisteáil go poiblí i siopaí, etc is a d'fhéadfaí
- Cé go mbíonn an teanga chun tosaigh amanta, nach bhfuil Clár Imeachtaí Bliantúil Gaeilge ag gach eagrais sóisialta is go bhfuil láithreacht na Gaeilge sna seirbhísí poiblí easnamhach.
- Nach bhfuil a sciar féin ag an Gaeilge sna meáin chumarsáide áitiúla
- Go bhfuil dearcadh an phobail in ann bheith leochaileach i leith na Gaeilge go háirithe i dtaobh dul *'heavily Irish'*.

Na Príomh-mholtaí

- Leabhrán dhátheangach a réiteach le scaipeadh go forleathan ar an bpobal ag míniú a bhfuil sa Phlean Teanga agus le liosta rudaí gur féidir le duine aonair a dhéanamh ar mhaithe leis an nGaeilge a úsáid.
- Feachtas Poiblíochta a eagrú chun eolas a roinnt faoin bplean agus faoi na gnéithe éagsúla a bhaineann leis ag tosú le Seoladh Oifigiúil, seoladh an Leabhráin agus cur in aithne an OPT.
- Moltar go bhfostófar Oifigeach Pleanála Teanga (OPT) agus comhairle sheachtrach ó am go chéile ó phleanálaí teanga.
- Tosaíocht a thabhairt do sheirbhísí don Óige, ina measc tearmainn teanga, á stiúradh ag foireann oilte, a chruthóidh go tomhaiste ach go cinnte timpeallacht shóisialta ina bhfuil an Ghaeilge á sealbhú is á húsáid go líofa ag ógánaigh idir 11 agus 18 mbliana.
- Cabhrú le scoileanna Stádas mar scoil Ghaeltachta a bhaint amach. Tacú freisin le gach scoil nach bhfuil iarratas déanta acu ar an Scéim Aitheantais mar Scoil Ghaeltachta (SASG) an oiread Gaeilge agus múineadh trí mheán na Gaeilge a bheith acu trí Fhóram a bhunú agus scéim bhliantúil a aontú leis an gCoiste.
- Aitheantas Gaeltachta ag chuile naíonra mar atá beartaithe sa bPolasaí don Oideachas Gaeltachta (POG). Cabhair leis an gcuraclam Gaeilge do gach naíonra eile.
- Spreagadh agus cúnamh praiticiúil a thabhairt do thuismitheoirí a bhfuil Gaeilge acu í a labhairt lena gcuid gasúir.
- Cúnamh leanúnach, iltaobhach, aonair agus cuimsitheach a thabhairt do dhaoine fásta, ar foghlaimeoirí iad, Gaeilge a shealbhú.
- Ócáidí leanúnacha tarraingteacha Gaeilge a eagrú i gcaitheamh na bliana ar fad le deis a thabhairt don 700 cainteoir líofa fásta aithne a chur ar a chéile trí mheán na Gaeilge.
- An oiliúint chuí a chur ar dhaoine fásta, ar chóitseálaithe, ar cheannairí agus orthu siúd a bhíonn ag obair leis an óige, agus ar cheannairí pobail eile, faoi na bealaí le Gaeilge a choinneáil chun tosaigh.
- Daoine óga atá líofa sa Ghaeilge agus i dtaithe ar champaí óige, etc a fhostú go páirt-aimseartha agus a ghlacadh isteach ar shocrúcháin dara (idirbhliain) agus tríú leibhéal.
- Nasc láidir a bhunú le Baile Seirbhíse Gaeltachta Chathair na Gaillimhe.

- Ómós a thabhairt don oidhreacht Ghaeilge agus Ghaelach áitiúil a chuimseodh ábhair físe, fuaime agus scríofa.
- Bearta a ullmhú freisin do réimsí na turasóireachta, na hearnála gnó is miondíola, do na heagrais sóisialta is eaglasta, na meán chumarsáide, na pleanála fisicigh agus na seirbhísí poiblí.

Dréacht 160419

6. Bearta an Phlean Teanga

Réamhrá

Tosaítear anseo trí Bhearta a bhaineann leis an Struchtúr Feidhmithe agus le Fostú Oifigigh Pleanála Teanga a bheachtú agus ansin tá na Bearta leagtha amach de réir theidil na Réimsí Oibre atá luaite i *Treoirlínte* ach in amanta tá na teidil leathnaithe in oiriúint don cheantar:

- A) An Córas Oideachais (lena n-áirítear seirbhísí luathoideachais);
- B) Seirbhísí cúraim leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochtaí teaghlaigh (lena n-áirítear seirbhísí tacaíochta teanga);
- C) Seirbhísí don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile;
- D) Deiseanna Foghlama lasmuigh den chóras oideachais;
- E) An Earnáil Ghnó agus Turasóireacht;
- F) Eagraíochtaí Pobail & Comharchumainn (lena n-áirítear seirbhísí eaglasta);
- G) Na Meáin Chumarsáide;
- H) Seirbhísí Poiblí;
- I) Pleanáil & Forbairt Fhisiceach;
- J) Seirbhísí Sóisialta & Caitheamh Aimsire agus Seirbhísí eaglasta;
- K) Staid na Gaeilge sa Limistéar – _dearcadh, cumas agus nósmaireacht an phobail ina leith.

Tá na Bearta bunaithe ar an eolas a bailíodh le linn an phróisis phleanála teanga idir thaighde áitiúil agus thaighde eile - náisiúnta agus eile. Déantar tagairt do Réimsí na mBeart agus do na critéir phleanála teanga¹³ lena mbaineann na birt. Tugtar cúla gach beart, na dúshláin a bhfreagraíonn an beart dóibh, aidhm an bhirt agus eolas breise, más cuí. Liostáiltear na páirtithe leasmhara, an t-amscála, an costas agus na dúshláin a samhlaítear le cur i bhfeidhm an bhirt mar aon leis an réitigh ar na dúshláin chéanna. Ar deireadh luaitear an chaoi a dhéanfar monatóireacht ar an bhfeidhmiú agus ansin cén chaoi a mbeidh a fhios an bhfuil ag éirí leis.

¹³ Liostáiltear na Critéir Phleanála Teanga sna Treoirlínte agus in Aguisín A.

6.1 Struchtúr Feidhmithe an Phlean Teanga

6.1.1 Coiste Stiúrtha LPT Mhaigh Cuilinn

Réimsí:	K, F	Critéir pleanála teanga:	1, 19
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Le dhá bhliain anuas tá Coiste leathan faoi bhrat Ghaeilge Mhaigh Cuilinn ag plé le hullmhúchán an Phlean Teanga. Is iad Conradh na Gaeilge Mhaigh Cuilinn agus FPMC a chuir Gaeilge Mhaigh Cuilinn ar bun. Tá bunchloch mhaith do Choiste Stiúrtha leagtha síos anseo do chur i bhfeidhm an Phlean. Anois teastaíonn struchtúr cinnte inmharthana seacht mbliana anois chun an feidhmiú a stiúradh.		
Aidhm:	Struchtúr a chur le chéile a thabharfaidh tacaíocht agus stiúr éifeachtach do chur i bhfeidhm an Phlean Teanga.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Gaeilge Mhaigh Cuilinn, Conradh na Gaeilge, FPMC, cumainn, forais agus eagraíochtaí an LPT, ÚnaG.		
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Struchtúr a bhunú láithreach ag tús Bhliain a 1 mar chéad thosaíocht.	
	Feidhmiú:	As sin ar aghaidh ar feadh na 7 mbliana.	
Costas measta iomlán:	Ní bhaineann		
Costas measta in aghaidh na bliana:	Ní bhaineann		
Foinsí maoinithe:	Ní bhaineann		
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Rannpháirtíocht bhaill an Choiste Stiúrtha a chinntiú agus a choinneáil le linn fheidhmiú an Phlean. Seans gur ghá Comhlucht a bhunú chun seasmhacht CS GMC a chinntiú. Réiteach: Modhanna cumarsáide den ardchaighdeán a fhorbairt go himmheánach. Leas a bhaint as an mbunachar teagmhálaithe chun athnuachan nádúrtha a dhéanamh ar bhallraíocht an Choiste.		
Monatóireacht ar éifeacht agus ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Mír athbhreithnithe ar an gClár ag cruinniú den CS gach 6 mhí. Tuairim an OPT a fháil maidir leis an méid tacaíochta atá sé/sí ag fáil ón gCoiste.		

6.1.2 Oifigeach Pleanála Teanga a earcú, a cheapadh agus a oiliúint

Réimsí:	A - K	Critéir pleanála teanga:	3, 8, 10, 11, 12, 19
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Tá réimse na mbeart an-leathan agus scileanna iomadúla, ní hamháin forbartha pobail ach múinteoireachta na Gaeilge agus spreagadh an aosa óig, gan ach trí cinn a luadh, go lárnach i bhfreagrachtaí an phoist. Níl aon chúrsa oiliúna iomlán dó seo in Éirinn agus, dá bhrí sin, beidh idir oiliúint sheachtrach agus oiliúint inmheánach faoi stiúir i gceist. San earcú níor mhór béim a leagan ar an saghas Clár Ama Oibre rialta a bhéas i gceist dó seo - 2 nó 3 thráthnóna sa tseachtain i measc an phobail, deireadh seachtaine san áireamh, obair mhí-shóisialta ach am cúitimh tugtha. Ar an taobh eile, beidh leas le baint as ceanncheathrú Theach na Gaeilge mar oifig.		
Aidhm:	OPT a earcú agus ansin oiliúint chuí leanúnach a chur ar fáil dó/di.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS, Gaeilge Mhaigh Cuilinn, ÚnaG, OPT, Comhairleoir Pla Teanga.		
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Earcú agus Tús Oiliúna: Bl. a 1.	
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7:	
Costas measta iomlán:	Tuarastal, Oiliúint sheachtrach, táillí Chomhairleora Pleanála Teanga: €410,000.		
Costas measta in aghaidh na bliana:	€60,000 x 5. €55,000 x 2. Tuarastal & eile (meán): €45,000 Bl. a 1-3. €50,000 Bl. a 4-7. Oiliúint & Comhleoireacht €15,000 Bl a 1-3; €5,000 Bl. a 4-5. €10,000 Bl. a 6-7.		
Foinsí maoinithe:	RCOG.		
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Teacht ar iarratasóirí oiriúnacha do phost an OPT agus ansin oiliúnóirí agus oiliúint chuí leanúnach a eagrú. Réiteach: Coinníollacha tacaíochtúla agus conair ghairme chuí a thairiscint maraon le hoiliúint.		
Monatóireacht ar éifeacht agus ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Tréimhse promhaidh ag an OPT; Tuairisciú agus plé ag an gCoiste Stiúrtha ag díriú ar an gclár oibre agus ar an oiliúint. Tuairimí an Chomhairleora a fháil go tráthrialta. Aiseolas rialta don OPT.		

6.1.3 Feasacht faoin bPlean Teanga a láithriú ón tús: Seoladh Oifigiúil a eagrú

Réimsí:	K	Critéir pleanála teanga:	2, 12, 13
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Tá Pobal na Gaeilge scaipthe trí pharóiste Mhaigh Cuilinn agus tá an pobal ar an iomlán ar easpa eolais faoin bpróiseas pleanála teanga. Is gá iad a chur ar an eolas faoin bPlean agus ansin an nós a leanacht trí bhunachar teagmhálaithe le heagrais agus le daoine aonarach a fhorbairt, trí láithreacht chuí arlíne, nuachtlitreacha, etc. Beidh feasacht ar an bPlean Teanga le bheith coinnithe ard go leanúnach agus na ról éagsúla atá ag gach uile ghrúpa, bíodh sé beag nó mór, á meabhrú agus á mbeimniú go síoraí. Chuige sin Seoladh Mór Oifigiúil ag an tús leis an Oifigeach Pleanála Teanga a chur in aithne. B'fhiú go mbeadh ról ar leith ag na heagrais agus na scoileanna ar fad ar an gcéad oíche. Tá Gaeilge Mhaigh Cuilinn ina bhranda faoin tráth seo agus an siombal in úsáid go rialta. Ba ghá leanacht leis seo.		
Aidhm:	An Plean a sheoladh go hoifigiúil, an deis a thapú le haírd phobal Mhaigh Cuilinn a dhíriú ar chúrsaí Gaeilge agus ról poiblí a thabhairt do gach foras a dtiomantas don Phlean a léiriú. Branda agus siombal GMC a bheith in úsáid mar ghnáthchaighdeán.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	OPT, CS GMC, eagrais, scoileanna.		
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Seoladh: An chéad 4 mhí den Bhl. a 1	
	Feidhmiú:	Ardú feasachta: Go leanúnach	
Costas measta iomlán:	€2,000 idir phoiblíocht, chló an phlean agus ócáid a eagrú (Bl a 1) agus €3,000.		
Costas measta in aghaidh na bliana:	Feasacht a choinneáil ard go leanúnach - €500 x 6.		
Foinsí maoinithe:	RCOG		
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Aird na n-eagras, na scoileanna agus an phobail a choinneáil tar éis an tSeolta Mhoir. Réiteach: Rólanna poiblí leanúnacha ag léiriú a dtacaíocht don Phlean a lorg ar gach eagrais. Cumarsáid nuálaíoch agus tarraingteach a fhorbairt.		
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm agus ar éifeacht an bhirt:	Plé agus tuairisciú rialta ar líon na n-eagras/na bhforas a ghlacann páirt idir an tOPT agus CS.		

6.2 Seirbhísí Cúraim Leanaí agus Tacaíochta Teaghlaigh

6.2.1 Feachtas Feasachta faoi bhuntáistí na Gaeilge do Theaghlaigh

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Tuigtear gur líon beag teaghlach atá ag úsáid na Gaeilge sa mbailé. Meastar breis is 700 teaghlach a bheith ann le gasúir scoile. Ríomhtar go bhfuil breis is 100 teaghlach ann ina bhfuil Gaeilge reasúnta líofa ag tuiste amháin ar a laghad. Arís feictear nach bhfuil eolas faoin dátheangachas suimitheach (Gaeilge chun cinn) ar fáil go héasca, go tarraingteach ná go forleathan. Tá tacaíochtaí áitiúla pobail easnamhach chomh maith agus is gá an bearna seo a líonadh. I ngeall ar shíorbhrú an Bhéarla, caithfear céimeanna pleanáilte a ghlacadh chun dul i ngleic le spreagadh na Gaeilge labhartha sa teaghlach. Beidh comhairle agus tacaíocht leanúnach i gceist chomh maith le heolas ar na buntáistí a scaipeadh ar bhonn leanúnach. Beidh béim ar leith ar thuistí a bhfuil gasúir nua-bheirthe acu agus leas á bhaint as pacáistí eolais RCOG. Meastar anois nár mhór ar a laghad leagan leasaithe den SLG a thabhairt isteach arís.	
Aidhm:	Feachtas leanúnach a eagrú chun tuismitheoirí a spreagadh chun Gaeilge a labhairt le gasúir - iad a chur ar an eolas faoi bhuntáistí na Gaeilge agus an dátheangachais agus an ról ar leith atá ag an teaghlach.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Tuismitheoirí ghasúir scoile agus níos óige; RCOG; CS; OPT; LPT'anna eile.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bliain a 1: Socruithe agus Ullmhúchán
	Feidhmiú:	Blianta a 2-7: Feidhmiú.
Costas measta iomlán:		
Costas measta in aghaidh na bliana:		
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Teacht ar thuismitheoirí nua agus deiseanna scaipeadh eolais a thapú. In éagmais SLG beidh sé deacair tuistí a spreagadh agus gan aon mhóraitheantas ann don olliarraicht teangeolaíochta atá i gceist le Gaeilge a labhairt sa teaghlach i suíomh mionlaigh. Réiteach ná leas a bhaint as Ionaid ina mbíonn tuistí nua agus lánúineacha óga go rialta - ionaid siopadóireachta, seomraí feithimh leighis, etc. Stocaireacht in éineacht le LPTanna eile re SLG.	

Monatóireacht ar chur i bhfeidhm agus ar éifeacht an bhirt:	Líon maith bileoga tarraingteacha á scaipeadh agus á bpiocadh suas. Modhanna éagsúla in úsáid agus athnuachan gach 3ú,4ú bliain. Maidir le héifeacht má tá aiseolas á fháil go bhfuil níos mó teaghlach ag úsáid na Gaeilge.
--	--

5.2.2 Clár Tacaíochtaí Teanga do Theaghlaigh

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Meastar go mothaíonn teaghlaigh, nó fiú an tuiste le Gaeilge, go bhfuil siad leo féin agus de bharr fhorlámhas an Bhéarla nó easnamh sa gcumas, go mbítear faoi strus ag iarraidh Gaeilge a labhairt go leanúnach le gasúir. Chuige seo, teastaíonn struchtúr imeachtaí agus teagmhálaithe le gur féidir le tuistí óga tacaíocht a fháil agus a thabhairt dá chéile. Beidh leas le baint as Teach na Gaeilge trína thuilleadh ranganna maidne/ciorcail chomhrá a eagrú do thuistí lena gcuid gasúr óga ag díriú ar theanga agus ar théarmaí an tí. Beidh bunachar teagmhálaithe áitiúla le forbairt d'fhonn daoine (tuistí eile) a bheith ar fáil le cabhair a thabhairt. Beifear ag baint leas as scéimeanna atá ullmhaithe ag Tuism. na Gaeltachta, Glór na nGael agus Oidhreacht Chorca Dhuibhne, 'Thógamar le Gaeilge iad' agus acmhainní eile..	
Aidhm:	Tacaíochtaí Teanga cuí a thairiscint do Theaghlaigh: dea-chleachtais aitheanta, ranganna le béim ar nathanna cainte cuí, cuairteanna baile, srl.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS & OPT agus Fo-choiste nua dó seo. Tuismitheoirí ghasúir óga; Tuistí le taithí ar na deacrachtaí; Scéim Teanga Tí Ghlór na nGael; Tuismitheoirí na Gaeltachta; Naíonraí agus CNNG.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1.
	Faidhmiú:	Bl. a 2-7.
Costas measta iomlán:		
Costas measta in aghaidh na bliana:		
Foinsí maoinithe:	RCOG agus na páirtithe leasmhara thuasluaite más cuí.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Nach mbeidh tuistí nó sainchomhairleoirí le taithí ann chun cuidiú le lánúineacha óga; nach mbeidh dóthain teaghlach ann le seisiúin rialta a choinneáil ag imeacht. Réiteach ná tosú go beag agus an-bhéim a leagan ar chuidiú lena chéile agus tosaíocht a thabhairt don mhír seo sa chlár oibre. Gach tacaíocht don bhfo-choiste ón gCS.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm agus ar éifeacht an bhirt:	Taifead a choimeád ar an líon tuistí a bhaineann leas as an scéim agus aiseolas a bhailiú ó na rannpháirtithe faoi dhó sa bhliain. An dá ní - taifead agus aiseolas - a phlé go rialta ag an gCS.	

6.2.3 Éagsúlacht Imeachtaí Sóisialta agus Caitheamh Aimsire do Theaghlaigh trí Ghaeilge a eagrú

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlámh ón Taighde agus Eolas breise:	Seachas na tacaíochtaí bunúsacha atá i gceist i 5.2.2 tá éileamh ann d'imeachtaí sóisialta ginearálta don teaghlach, go háirithe le leanaí óga. Deiseanna úsáide na teanga atá ag teastáil. Is gá leas a bhaint as Teach na Gaeilge is áiseanna pobail eile, as na páirceanna lasmuigh sa samhradh agus na caithimh aimsire a bhíonn ag na teaghlaigh.	
Aidhm:	Éagsúlacht sna deiseanna sóisialaithe trí mheán na Gaeilge a eagrú do theaghlaigh le leanaí óga.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Fo-choiste na dTeaghlach (6.2.2) & OPT. Tuismitheoirí na Gaeltachta agus Scéim Teanga Tí Ghlór na nGael. Tuismitheoirí na ngasúr óga ar fad, lánúineacha óga, RCOG, CNNG, Naíonra.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bliain a 1: Fo-choiste a bhunú agus na chéad imeachtaí a eagrú.
	Feidhmiú:	Bl a 2-7: Buanú agus leathnú na n-imeachtaí.
Costas measta iomlán:	Beagán ag tabhairt tacaíocht Theach na Gaeilge san áireamh, tacaíocht an OPT agus áiseanna faoin aer sna samhraí. €7,000.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Beagán don CS le seomra feiliúnach mar atá i dTeach na Gaeilge. Tacaíocht ón OPT. €1,000 - €500 ó ThnaG & €500 ó RCOG.	
Foinsí maoinithe:	Teach na Gaeilge (cíos an-réasúnta); RCOG: Ciste na dTionscadal, tuarastal an OPT.	
Dúshlámh fhéideartha agus réitigh:	Nach mbeidh na himeachtaí feiliúnach nó go mbeidh siad ró-uaimhianach. B'fhearr tógáil ar a bhfuil ar siúl cheana agus gluaiseacht ar aghaidh i gcéimeanna beaga.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Cruinnithe rialta ag an bhfo-choiste teaghlaigh thuasluaite. Tuairisciú agus plé rialta le CS.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	OPT ag obair go dlúth leis an bhfo-choiste teaghlaigh.	

6.2.4 Seirbhís Chúram Leanaí trí Ghaeilge a fhorbairt

Réimsí:		Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Cé go bhfuil Ionaid Cúraim Leanaí i Maigh Cuilinn níl ach Naíonra maidne agus roinnt feighlithe aonarach ag feidhmiú trí Ghaeilge. Tá cuid mhór i gceist le ICL a bhunú: coiste ar leith, foirgneamh, foireann oilte cumasach i nGaeilge, pacáiste aire a bheadh tarraingteach do thuistí ó thaobh costais agus oiriúnachta. Bheadh taighde/staidéar féideartha de dhíth le díriú ní hamháin ar na ceistanna thuas ach ar na haoisghrúpaí: Faoi 3 bliana; 3-5 (aois scoile); Iar-am-scoile do pháistí scoile; samhradh & saoire freisin. Bheadh stocaireacht i gceist agus tarraingt ar chlár tógála caipitil. Bheadh cinneadh le déanamh faoin eagrú - coiste pobail nó ar léas chuig conraitheoir príobháideach.		
Aidhm:	Ionad Cúraim Leanaí trí mheán na Gaeilge ina mbeadh Seisiún Naíonra chomh maith a fhorbairt. Mar fho-thogra scéim feighlithe linbh Ghaeilge a fhorbairt.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Fo-choiste ar leith do Chúram Leanaí de chuid an CS. CNNG, Tuismitheoirí, RCOG.		
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl a 1 - 3.	
	Feidhmiú:	Bl. a 4- 7.	
Costas measta iomlán:	€1.25M idir €0.5M chun é a thógáil agus €150,000 in aghaidh na bliana chun a reáchtáil. ¹⁴		
Costas measta in aghaidh na bliana:	Seachas cuid bheag de am an OPT ní bheadh aon chostas ar leith ón deontas don LPT.		
Foinsí maoinithe:	RCOG, RLGÓ, CNNG.		
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Tá iarracht ollmhór ag baint le hionad cúram leanaí a bhunú agus a bhainistiú. Ní hamháin aimsiú na gcostas ach foireann a earcú atá oilte agus ansin cloí leis na deac-chleachtais oibre is fearr. Fo-choiste ar leith a bhunú agus gach tacaíocht a thabhairt dóibh ón gCS.		
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Bunú an ICL féin agus ansin é a bheith á reáchtáil go rathúil.		
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Ar dtús an fo-choiste a bhunú agus an sin an togra le plé go tráthrialta ag cruinnithe den CS.		

¹⁴ https://docs.wixstatic.com/ugd/aac749_293e4488302d4f5596795406907bd15d.pdf. Plean Teanga Ghaeltacht na Mí (Ráth Chairn agus Bhaile Ghib), Beart a 6.3.2., Ich a 84.

6.3 Cúrsaí Oideachais (Naí-oideachas san áireamh)

Is é polasaí an Choiste Pleanála Teanga ná go mba mhian gach scoil agus naíonra sa Limistéar a bheith páirteach sa Scéim Aitheantais Ghaeltachta agus go dtabharfadh an Coiste agus an tOifigeach Pleanála Teanga gach tacaíocht dóibh. Ní hamhlaidh an scéal agus ní miste ar dtús féachaint ar an staid reatha.

Féidearthachtaí agus Dúshlán

Sa taighde tugadh roinnt pointí faoi deara:

1. Ar an iomlán, tá caighdeán sásúil Gaeilge ag na múinteoirí sna scoileanna ar fad.
2. Tá scoil amháin ag glacadh páirte go ráthúil sa Scéim Aitheantais do Scoileanna Gaeltachta - SASG (faoi bPolasaí don Oideachas Gaeltachta). Bhí an Scéim, a fógraíodh go háitiúil in earrach 2017, ró-uaimhianach do 3 as 4 scoil. 'Sé sin, ar fhigiúirí 2017-18, tá 93 as 659 (14%) scoláire bunscoile ag fáil oideachais lánGhaeilge. Tá naíonra amháin cláraithe le CNNG.
3. Tá easpa eolais agus feasachta ar oideachas trí Ghaeilge agus dhátheangachas le sonrú i measc na dtuismitheoirí. I 2017 níor scaipeadh eolas náisiúnta chomh cuimsitheach is chomh hiomlán is a d'fhéadfaí sula ndearnadh cinntí faoi chur isteach ar an SASG. Tá tacaíocht ann i measc na dtuistí, áfach, don Ghaeilge agus don stádas Gaeltachta. Ar an láimh eile, bheadh tacaíocht do mhór-iarrachtaí an Ghaeilge a chur chun cinn leochaileach ar an iomlán.
4. Ní hionann aon scoil i Maigh Cuilinn agus scoileanna na Galltachta ó thaobh na Gaeilge de. Bíonn go leor ar siúl - Gaeilge in ócáidí poiblí, ócáidí do thuistí, Lá na Gaeilge ag an gComhairle Chondae, Féile Scoil Drámaíochta, Coirm, agus ar uile.
5. Maidir le timpeallacht na ngasúr, sé sin baile Mhaigh Cuilinn, tá Gaeilge le feiceáil go mór - idir fhógraíocht leanúnach agus fhógraíocht ócáidiúil agus le cloisteáil ag 600 duine fásta á labhairt go rialta.
6. Ar an taobh eile, tá caighdeán Gaeilge na scoláirí easnamhach a deir tuistí áirithe sa taighde áitiúil.
7. Fós féin, tá roinnt de na 13 Chritéar atá le sásamh ag scoileanna sa SASG, á gcomhlíonadh ach de bharr nach bhfuil ann ach an Scéim, tá faitíos ann go mbeidh cúlú ag tarlúint i leith na Gaeilge sna scoileanna atá lasmuigh den Scéim - is é sin go sleamhnóidh siad i dtreo na gcaighdeán náisiúnta atá sách íseal¹⁵.
8. Níosmháireacht ábhar go leor a mhúineadh trí Bhéarla préamhaithe le blianta fada.
9. Níosmháireacht teanga na n-ionad cúram leanaí, na gcaitheamh aimsire agus chlubanna spóirt is sóisialta na n-ógánach imithe cuid mhaith le Béarla.
10. Fás leanúnach sa daonra, atá chun leanacht ar aghaidh. Daonra nach bhfuil, den chuid is mó, i dtaithí ar dhátheangachas le Gaeilge. Ar an láimh eile, tá 20% den tithíocht nua le bheith curtha i leataobh do chainteoirí Gaeilge.
11. Curaclam na bunscoile gan a bheith sonraitheach i dtaobh an chultúir dhúchasaigh go háitiúil - amhráin, dánta, scéalta áirithe le múineadh.
12. Laige sheasamh na Gaeilge sa gcóras réamhscolaíochta.

Réitigh:

¹⁵ Harris (2006, 178) Na cúiseanna le sleamhnú na Gaeilge i mbunscoileanna: "an méid teagaisc trí mheán na Gaeilge a dhéantar lasmuigh den rang Gaeilge féin, sásamh an mhúinteora i múineadh na Gaeilge, a mhéid a mbíonn tionchar ag dearcadh an mhúinteora féin ar a bhéim ar an nGaeilge sa scoil, moladh ó thuismitheoirí do dhul chun cinn an linbh i nGaeilge agus an dearcadh i leith fhoghlaím na Gaeilge (atá ag an) tuismitheoir". É ráite ag ag an Ardchigire go bhfuil sé inníoch faoi chumas Gaeilge na múinteoirí (tuairiscithe san Irish Times, 11 Márta, 2019).

1. Cabhair dhaonna ón gCoiste Pleanála Teanga i.e. an tOifigeach lán-aimseartha agus maoiniú ón gciste tionscadal.
2. Meitheal nó fóram oideachais idirscoileanna a bhunú le hionadaíocht ó gach scoil.
3. Plé a dhéanamh ag leibhéal na mBord Bhainistíochta Scoile go rialta trí mhír a bheith ar an gClár Oibre na gcruinnithe boird.
4. Tacú le múineadh na Gaeilge i ngach scoil in aon slí gur féidir.
5. Múineadh trí mheán na Gaeilge in ábhair áirithe a spreagadh agus tacú go láidir le haon iarrachtaí ina leith seo.¹⁶ 'Am discrídeach' an Chlár Ama Bunscoile a úsáid le Gaeilge a chur chun cinn i slite eile.
6. Tiomantas a lorg ó na scoileanna chun múinteoirí le cumas Gaeilge a earcú go leanúnach. Deir an tArdChigire nach bhfuil cumas Gaeilge go leor múinteoirí sásúil agus, dá bhrí, is faoi gach scoil a chinntiú go mbíonn cumas cinntithe ag agallaimh, etc.
7. Úsáid na teanga in imeachtaí seach-churaclaim a chur chun cinn an oiread is is féidir.
8. Na hEalaíona béil Gaeltachta a fhorbairt.
9. Áisitheoireacht ar sheirbhís chuimsitheach Ghaeilge don Óige iar-am-scoile ag gach aoisghrúpa - fógraíocht, hallaí, etc a thairiscint do fhoireann Óige an Choiste Stiúrtha.
10. Tacú go cuí le haon scoil atá ag lorg Aitheantas mar Scoil Ghaeltachta, nó a lorgaíonn é.
11. Scéim a fhorbairt leis na scoileanna trasna an pharóiste a bheith intomhaiste. Tacaíocht ón gCoiste Pleanála Teanga agus an OPT dó. Seo Míreanna samplacha a d'fhéadfadh a bheith sa Scéim:
 - Gaeilge a bheith lárnach in earcú mhúinteoirí nua.
 - Ábha(i)r a mhúineadh trí Ghaeilge - Páirt-thumadh.
 - Sraith imeachtaí bliantúla lánGhaeilge sa cheantar idir na scoileanna.
 - Gné Ghaeilge i ngach imeacht poiblí nó idirscoile.
 - Scoláirí a ullmhú do Fheis Ghaeilge¹⁷ bhliantúil - rannta, amhráin, comhrá, etc.
 - Tógáil ar an gCampa Samhraidh 3 seachtaine gach Mí Iúil.
 - Clár do Chluichí Clóis trí Ghaeilge agus d'am discrídeach a fhorbairt.
 - Clár amhránaíochta, dánta, scéalta atá ag teacht le dúchas na háite a fhorbairt agus a leanacht tríd síos na ranganna - Scéalta Thomáis Bairéad.
 - Scéim an Ghaelbhrataigh a leanacht - Sprioc: Gaelbhratach ag na 4 scoil.
 - Páirt a ghlacadh sa bhFéile Scoil dramaíochta is Coirm (Gael-Linn).
 - Clár na Scéime a bheith sonraithe do gach rang.
 - Páirteach in imeachtaí Ghaeilge Mhaigh Cuilinn.
 - Taighde leanúnach ar siúl idir OPT agus páistí Ranganna a 3-6 maidir le himeachtaí eile a d'fhéadfaí a eagrú.
 - Polasaí a bheith ag gach scoil le freastal ar pháistí ar chainteoirí dúchais/líofa iad.

¹⁶ An Páirt-tumadh atá luaite sa bPlean Gníomhaíochta 2018-22 don S20B (lch a 30).

¹⁷ Feis Ghaeilge i Seachtain na Gaeilge cosúil le Féile na hInse, Feis Ghaeilge an Óráin Mhoir - á reáchtáil ag tuistí agus an pobal tar éis am scoile. Ról na múinteoirí ná gach páiste a ullmhú chun dán, amhrán a rá nó comhrá a dhéanamh.

6.3.1 Fóram Oideachais Ghaeltacht Mhaigh Cuilinn

Réimsí:	A, B, C, K	Critéir pleanála teanga:	5, 6, 7
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Beidh an Fóram seo in ann monatóireacht a dhéanamh ar éifeacht, agus ar chur i bhfeidhm, na mbeart i réimse an oideachais agus aiseolas a thabhairt don Choiste Stiúrtha maidir leis na tacaíochtaí atá ag teastáil chun sárchaighdeáin Ghaeilge agus oideachais a sholáthar i nGaeltacht Mhaigh Cuilinn. - Cuirfear an Fóram Oideachais ar bun chun nasc foirmeálta a fhorbairt idir na scoileanna agus institiúidí oideachais an cheantair. Cuirfear téarmaí tagartha don Fhóram seo le chéile, i bpáirt leis na páirtithe leasmhara oideachais. - Beidh ról ag an bhFóram seo, i bpáirt leis an gCeanneagraíocht, clár imeachtaí sheach-churaclam a ullmhú, acmhainní an Choiste a thabhairt do thionscadail agus monatóireacht a dhéanamh ar éifeacht agus ar chur i bhfeidhm na mbeart i réimse an oideachais sa phlean teanga seo agus aiseolas a thabhairt don Ceanneagraíocht maidir leis na tacaíochtaí atá de dhíth chun ardchaighdeán Gaeilge agus oideachais a sholáthar i nGaeltacht Mhaigh Cuilinn. - Beidh ionadaíocht ag príomhoidí, múinteoirí agus ag boird bhainistíochta na scoileanna, agus stiúrthóirí naíonraí ar an bhFóram seo. Beidh an Fóram ina thacaíocht do na Scoileanna agus Naíonraí agus iad ag déileáil leis na dúshlán teangeolaíocha. - Cabhróidh an Fóram chomh maith le cur i bhfeidhm an Pholasáí don Oideachas Gaeltachta agus tabharfaidh sé tacaíocht do na Scoileanna eile leibhéal cuí cumais Ghaeilge agus éitis Ghaeilge a shroichint le go mbeadh sé indéanta páirt a ghlacadh sa SASG má roghnaíonn aon scoil sin, bliain ar bith. - Tríd an OPT déanfar obair an Choiste Stiúrtha i measc na hÓige (iar-am-scoile) a thuairisciú agus ansin a phlé go tráthrialta.		
Aidhm:	Fóram Oideachais a chur ar bun ina mbeidh pleanáil ar siúl do chumasú na daoine óga sa Ghaeilge agus deiseanna á bhforbairt leis an teanga a úsáid sna Forais Oideachais sa pharóiste.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS, Príomhoidí agus boird bhainistíochta na scoileanna áitiúla, múinteoirí, tuismitheoirí, scoláirí óga, stiúrthóirí naíonraí agus An Roinn Oideachais agus Scileanna.		
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Fóram a bhunú agus Plean Oibre a réiteach i mBl. a 1.	
	Feidhmiú:	Go leanúnach gach ráithe	
Costas measta iomlán:	(a) €3,500. (b) Blianta a 2 -7 = €36,000.		

Costas measta in aghaidh na bliana:	(a) €500 ar Ábhar a réiteach, Aoi-chainteoirí a fhostú/ saineolas a bhailiú / freastal ar cheardlanna. (b) Ciste ar leith do na Tionscadail éagsúla tras-pharóiste agus ag Scoileanna aonaracha - €6,000.
Foinsí maoinithe:	Ciste LPT Mhaigh Cuilinn.
Dúshlám fhéideartha agus réitigh:	Dúshlám: a) Rannpháirtíocht na Scoileanna ag chuile leibhéal - Múinteoirí, Coistí Tuismitheoirí & Boird Bhainistíochta. Agus ansin go mbeidh ceannach isteach ag na forais uile sa Bheart seo, bíodh siad sa SASG nó lasmuigh de. b) Ionadaíocht a bheith ag teacht go rialta chuig na cruinnithe ó na forais ar fad. c) Níl seo déanta in aon áit cheana mar nach bhfuil in áiteanna eile ach (i) Scoileanna atá sa SASG nó gaelscoileanna agus (ii) gnáthscoileanna na tíre le cur chuige i leith na Gaeilge nach bhfuil iomlán sásúil do cheantar Gaeltachta ar bith, fiú Catagóir C. Réiteach: a) & b): Feachtas feasachta agus eolais, go háirithe do thuismitheoirí, a bhunú in éineacht leis na forais áitiúla le béim ar chumarsáid chun tiomantas tras-scoile a aimsiú atá oiriúnach do inmharthannacht Ghaeltacht Mhaigh Cuilinn. c): Tacú leis na scoileanna ina n-iarrachtaí trí acmhainní is maoiniú ón gCS agus OPT.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Tuairiscí ón bhFóram chuig CS gach ráithe a léiríonn dul chun cinn.
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Cruinnithe an Fhóraithe eagraithe gach ráithe. Clár imeachtaí seach-churaclam ullmhaithe agus aontaithe ag tús na scoilbhliana.

6.3.2 Buanú an Oideachais lánGhaeilge sna Naíonraí agus Scoileanna atá sa SASG.

Réimsí:		Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	San aon scoil amháin, Scoil an Bhaile Nua, atá sa SASG tá roinnt easnaimh orthu nach mór dóibh tacaíocht a fháil ina leith. An príomhcheann is ea nach bhfuil ach beagán imeachtaí iar-am-scoile ann do na scoláirí sa scoil. Chuige seo bheadh foireann eile ag teastáil (atá sonraithe i Mír a 6.4 (An Óige)) agus freisin áiseanna agus acmhainní fisiciúla mar go bhfuil ganntanas uafásach ar an scoil cheana féin.¹⁸ Mar atá sonraithe i gCritéar a 9¹⁹ do bhunscoileanna sa Pholasáí don Oideachas Gaeltachta, tá tábhacht ar leith ag baint le cothabháil na Gaeilge sa phobal Gaeltachta áitiúil tríd an bpróiseas pleanála teanga. Tá go leor de na táscairí san áireamh ina bhfuil molta in 6.3.1 & 6.3.3 ach freisin tá an pobal fásta i gceist agus cuidiú le 'iarrachtaí an Ghaeilge a threisiú mar theanga an phobail sa cheantar' (DTBGT, lch a 22).		
Aidhm:	Tacaíocht a thabhairt do Scoileanna agus Naíonraí atá sa SASG na Critéir ar fad atá le baint amach acu chun Aitheantas a fháil.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Scoileanna agus Naíonraí a lorgaíonn Aitheantas Gaeltachta; OPT; CS; RCOG; ÚnaG; ROS.		
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1: Tús láithreach le hullmhúchán.	
	Feidhmiú:	Láithreach agus go leanúnach.	
Costas measta iomlán:	Am an OPT. Féach Imeachtaí Óige 5.4.		
Costas measta in aghaidh na bliana:	Am an OPT. Féach Imeachtaí Óige 5.4.		
Foinsí maoinithe:	CS		
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Acmhainní teoranta ag an scoil atá sa SASG. Foireann oilte a aimsiú d'imeachtaí Óige iar-am-scoile idir a 3 agus a 6 dúshlánach. Réiteach ar an scéal ná ról stocaireachta a bheith ag an OPT agus comhtháthú a dhéanamh ar chúrsaí na hÓige agus seo.		
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Go bhfuil ag éirí leis na forais sa SASG na critéir faoin bpróiseas pleanála teanga a shásaimh.		
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Tuairisciú an OPT chuig an CS ar bhonn rialta.		

¹⁸ Comhfhreagras ó Choiste Theanga Cheantair Mhaigh Cuilinn atá i mbun oibre air seo do Scoil an Bhaile Nua. Aguisín a X.

¹⁹ Dréacht-Treoir do Bhunscoileanna Gaeltachta. Tumoideachas: Táscairí Dea-chleachtais. (DTBGT) lch a 22. Aonad Gaeltachta, Roinn Oideachais is Scileanna.

6.3.3 Tacaíocht do Scéim Ghaeilge sna Scoileanna ar fad

Réimsí:		Critéir pleanála teanga:	
Dúshlámh ón Taighde agus Eolas breise:	Cé nach bhfuil gach scoil sa SASG tá mórán an phobail i Maigh Cuilinn ag léiriú tacaíochta don Stádas Gaeltachta agus tuisceannach nach mór céimeanna áirithe a ghlacadh chun sin a chosaint. Níl aon Scéim eile ag an ROS agus dá bhrí caithfear Scéim Ghaeilge a chumadh atá in oiriúint don Limistéar. Mar atá ráite thuas sna féidearthachtaí, na dúshlámh agus réitigh ar na dúshlámh ag 5.3 go gcuirfeadh scoileanna Mhaigh Cuilinn Scéim i bhfeidhm mar seo: Gaeilge a bheith lárnach in earcú mhúinteoirí nua. Ábha(i)r a mhúineadh trí Ghaeilge - Páirt-thumadh i bhfeidhm. Sraith imeachtaí bliantúla lánGhaeilge sa cheantar idir na scoileanna. Gné mhór Ghaeilge i ngach imeacht poiblí nó idir scoile. Scoláirí a ullmhú do Fheis Ghaeilge bhliantúil, mar atá mínithe thuas i 5.3.1 - rannta, amhráin, comhrá, etc. Forbairt ar an gCamp Samhraidh 3 seachtaine gach Mí Iúil. Clár do Chluichí Clóis trí Ghaeilge agus d'am discrídreach a fhorbairt. Clár amhránaíochta, dánta, scéalta atá ag teacht le dúchas na háite a fhorbairt agus a leanacht tríd síos na ranganna - Scéalta Thomáis Bairéad. Scéim an Ghaelbhrataigh a leanacht - Sprioc: Gaelbhratach ag na 4 scoil. Páirt a ghlacadh sa bhFéile Scoil drámaíochta, Coirm (Gael-Linn), Féasta Sráide Mhaigh Cuilinn, Lá Gaeilge na Comhairle Chondae, etc. Clár na Scéime a bheith sonraithe do gach rang. Gach aon rud atá ar siúl cheana féin maidir le Gaeilge a choinneáil agus a fhorbairt - Gaeilge sna Sacraimintí, sna paidreacha, etc mar shampla. Páirteach in imeachtaí Ghaeilge Mhaigh Cuilinn. Taighde leanúnach ar siúl idir OPT agus páistí Ranganna a 3-6 maidir le himeachtaí eile a d'fhéadfaí a eagrú. Polasaí a bheith ag gach scoil le freastal ar pháistí ar chainteoirí dúchais/líofa iad.		
Aidhm:	Scéim Ghaeilge ar leith do Scoileanna Uile Mhaigh Cuilinn a fhorbairt		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Bunscoileanna uile tríd an bhFóram Oideachais (Mír a 6.3.1), CS, OPT, ROS, RCOG, Coistí na dTuistí agus na Boird Bhainistíochta.		

Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl a 1: Ullmhúchán.
	Feidhmiú:	Bl. a 2 -7: Feidhmiú.
Costas measta iomlán:	Féach 6.3.1.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Féach 6.3.1.	
Foinsí maoinithe:	Féach 6.3.1	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Muna leanfadh an feachtas feasachta agus eolais ar aghaidh i measc na dtuistí, nach dtuigfí an gá atá leis. Go mbeadh ualach ró-throm breise ar mhúinteoirí. Nach mbeadh an maoiniú ann do na tionscadail eagsúla. Réiteach: Tríd an bhFóram Oideachais a chinntiú, trí chúnamh an CS, go leanann feachtas sásúil feasachta agus eolais ar aghaidh, go gcuirtear an maoiniú ar fáil agus go dtugann an tOPT an cúnamh go leanúnach.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Tríd an bhFóram agus a gcruinnithe rialta go ndéantar coigeartuithe de réir mar is gá.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Tuairisciú ag an bhFóram, ag cruinnithe fóirne scoile agus ag na Boird Bhainistíochta.	

6.3.4 Iarbhunscolaíocht trí Ghaeilge

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshláin ón Taighde agus Eolas breise:	Níl rogha na hiarbhunscolaíochta ar fáil i Maigh Cuilinn. Gach lá fágann 500+ déagóir an paróiste le freastal ar fhorais éagsúla i nGaillimh, sa Spidéal agus in Uachtar Ard. Ina measc tá dhá iarbhunscoil atá sa SASG. (a) Samhlaítear go mba inmhianaithe go mór go mbeadh iarbhunscolaíocht trí mheán na Gaeilge ar fáil i Maigh Cuilinn amach anseo agus ardú sa daonra ar na bacáin. Theastódh go dtarlódh an iarbhunscolaíocht seo de réir chleachtais lánGhaeilge an SASG. Is foras oideachais neamhspleách a chaithfeadh a bheith ann lena bhuiséad, a champas agus a phríomhoide is múinteoirí féin. (b) Maidir le scoláirí na Idirbhliana, beifear ag baint leasa as <i>Teacht in Innhe</i>²⁰ agus na moltaí atá ann go háirithe maidir le nascanna a bhunú leis na hiarbhunscoileanna Gaeltachta. Beifear ag díriú ar shocrúcháin a eagrú do dhéagóirí an cheantair le foireann Theach na Gaeilge / an Choiste Stiúrtha.	
Aidhm:	Iarbhunscolaíocht trí mheán na Gaeilge amháin a bheith ar fáil i Maigh Cuilinn Deiseanna taithí oibre lánGhaeilge a bheith ag scoláirí idirbhliana.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS. RCOG, ROS, ÚnaG, BOOGRC, Tuismitheoirí. Iarbhunscoileanna Gaeltachta (Col na Coiribe is Col Chroí Mhuire, An Spidéal).	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Blianta a 1 -3: Fiosrúcháin agus Stocaireacht. Socrúcháin Idirbhliana: Bl a 1-7.
	Feidhmiú:	Bl. a 4 - 7.
Costas measta	Gnáthchostas réachtála scoile.	
Foinsí maoinithe:	ROS.	
Dúshláin fhéideartha agus réitigh:	Leis an easpa feasachta ar bhuntáistí an oideachais lánGhaeilge i measc na dtuismitheoirí ar an mbunleibhéal nach mbeadh an oiread suime ag an dara leibhéal is a theastódh. Go gcuirfí nós na vótála i measc na dtuismitheoirí chun tosaigh ar an stádas Gaeltachta. Réiteach is ea Pátrún, suíomh a aimsiú, stocaireacht den uile chineál a dhéanamh le bheith chun tosaigh ar an ROS. Béim a chur ar an ró-thaisteal ag gasúir, ar bhunchloch an ghaelbhunoideachais sa cheantar agus ar an stádas Gaeltachta.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm agus éifeacht an bhirt:	CS á phlé go tráthrialta. Fochoiste a bhunú ina thaobh. Comhphlé le hIarbhunscoileanna Gaeltachta maidir leis na socrúcháin idirbhliana.	

²⁰ Teachnt in Innhe (Feabhra 2019): Tuarascáil Taighde do Thuismitheoirí na Gaeltachta agus Teachnt Aniar arna mhaoiniú ag COGG. Lárionad Taighde DCU um Fhoghlaim agus Teagasc na Gaeilge.

6.3.5 An Ghaeilge sa Naí-Oideachas a fhorbairt agus a láidriú

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Féach Mír a 6.2 ar Chúram Leanaí freisin. Naíonra amháin san LPT atá cláraithe le CNNG. Teastaíonn áiseanna níos fearr agus cosúil le go leor Naíonraí eile, coinníollacha oibre, oiliúint bhreise agus conair ghairme níos cinnte ó na hoibrithe. Mar nach cuid de ICL é an Naíonra tá deacrachtaí ann leanaí agus teaghlaigh a mhealladh le freastal air don seisiún neamhspleách maidne atá aige. Meastar 150-200 páiste a bheith i Maigh Cuilinn le grúpa beag (10-15) sa Naíonra Gaeilge. Tá tábhacht ar leith le naí-oideachas anois agus páistí ag caitheamh dhá bhliain sa chóras. Ní léir aon ghné chinnte a bheith ag Gaeilge i gcuraclam Naíonraí eile nach í an Ghaeilge an teanga teagaisc. Theastódh an t-ábhar a phlé in éineacht le hICL agus fo-choiste ar leith ag déileáil leis. Chomh maith beifear ag tairiscint cabhrach do Naíonraí eile gné na Gaeilge sa churaclam a fhorbairt. Le bliain anuas is cosúil infheistíocht mhór stáit a bheith faighte ag CNNG agus níor mhór oibriú i bpáirt leo.	
Aidhm:	Naí-Oideachas Gaeilge agus lánGhaeilge a láidriú agus a leathnú sa phobal.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Naíonra Mhaigh Cuilinn, CS, OPT, CNNG. RLGÓ, ROS, Naíonraí eile, tuismitheoirí, ICL & feighlithe leanaí aonair, scoileanna.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Cúraimí Naí-Oideachais ar an bhfo-choiste atá le bunú i 6.2.2 & 3 i mBl. a 1-2.
	Feidhmiú:	Go leanúnach ó Bhl. a 3-7.
Costas measta bliana nó iomlán:	Ní bhaineann.	
Foinsí maoinithe:	CNNG, RLGÓ ag plé go díreach chuig soláthróirí naí-oideachais.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Nach dtiocfadh fás agus forbairt ar bith d'uireasa forgneamh cuí, áiseanna agus acmhainní as an nua agus ICL lánGhaeilge. Go leanfaidh na droch-choinníollacha oibre ag na fostaithe. Nach mbeidh curaclam Gaeilge sna hionaid réamhscoile eile ná oiliúint chuige. ICL lánGhaeilge a bhunú, ar a laghad dóibhsin trí bliana is níos sine, le gur féidir coinníollacha oibre maithe a thairiscint do fhostaithe agus seirbhís iomlán lae a bheith ar fáil do thuismitheoirí. Stocaireacht leanúnach i bpáirt le CNNG is LPT'anna eile ar RLGÓ / ROS.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm agus éifeacht an bhirt:	Ní mór go mbeadh Coiste láidir ionadaíoch de na páirtithe leasmhara ag obair le tacaíocht an OPT. Láidriú ar an Naíonra/Naíonraí agus Naí-oideachas Gaeilge a léireoidh éifeacht anseo.	

6.3.6 Oideachas fadsaoil agus Tríú Leibhéal trí Ghaeilge a fhorbairt

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Níl campas OÉG ach deich gciliméadar ó Mhaigh Cuilinn ach fós féin le daonra an LPT ag bordáil ar 5,000 agus easnaimh éagsúla sa tsoláthar ranganna Gaeilge agus in ábhair trí mheán na Gaeilge sa cheantar feictear deis do sheirbhís eisteagmhála agus/nó seirbhís ón mBOO. Féach freisin Mír a 6.5. Tá fás ag teacht ar líon na socrúchán ráithe agus bliana atá de dhíth ar mhicléinn tríú leibhéal agus chuirfeadh a leithéid go mór le foireann CS GMC agus aon fhoras Gaeilge eile san LPT.	
Aidhm:	Oideachas Tríú leibhéal trí mheán na Gaeilge a bheith ar fáil san LPT agus socrúcháin na macléinn a bheith ar fáil sna forais Ghaeilge áitiúla.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS. OPT, BOO, OÉG, OL, ITGM.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl a 1.
	Feidhmiú:	Bl a 2 - 7.
Costas measta in aghaidh na bliana nó iomlán:	Ní bhaineann ó thaobh CS GMC de.	
Foinsí maoinithe:	BOOGRC, Forais 3ú leibhéal féin.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Nach gcothóidh córas an BOO agus na bhforas eile straitéisí chun dul i ngleic leis na leochaileachtaí atá ag baint le hoideachas lánGhaeilge fadsaoil agus dá bhrí sin nach gcuirfeadh na hacmhainní ná an t-am ar fáil don réimse. Réiteach ná stocaireacht i bpáirt le LPTanna eile d'fhonn a chur ina luí orthu an cothú breise atá ag teastáil ón oideachas lánGhaeilge ag daoine fásta.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Líon agus caighdeán na gcúrsaí fadsaoil a chuirtear ar fáil. Líon na socrúchán ag micléinn 3ú leibhéal sna forais lánGhaeilge san LPT.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Taifid a choinneáil agus tuairisciú rialta chuig CS GMC.	

6.4 An Óige - Imeachtaí Iar-am-scoile

6.4.1 Seirbhís Chuimsitheach Iar-am-scoile lánGhaeilge don Óige

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Tuigtear gurb iad na déagóirí an aoisghrúpa is mó a bhfuil Gaeilge acu (87%) ach is iad an grúpa is ísle ar fad a labhraíonn go laethúil - 3.5%. Chomh maith aithnítear nach bhfuil dóthain tearmann teanga (imeachtaí agus gníomhaíochtaí trí Ghaeilge go sonrach) don aos óg. Níl dóthain gníomhaíochtaí ann dóibh ainneoin an grúpa déagóirí atá ag freastal ar an oideachas lánGhaeilge i nGaillimh, mar shampla. Oiliúint faoi leith in obair Óige na Gaeilge a eagrú don OFT láithreach is é/í ceapaithe i mbun oibre. Seirbhísí agus imeachtaí don Óige, "tearmainn teanga", a chruthóidh go tomhaiste ach go cinnte timpeallacht shóisialta ina bhfuil an Ghaeilge á sealbhú go líofa ach í mar theanga chumarsáide ag ógánaigh idir 11 agus 18 mbliana. Béim ar imeachtaí d'ardchaighdeán agus leanúnach a fhorbairt, le béim ar shainspéiseanna agus ar scéimeanna Techspace. Córas Chlubanna Óige a fhorbairt, i bpáirt le hÓgras, ag tabhairt na deachleachtais Ghaeltachta agus náisiúnta is tairbhiúla san áireamh. Foireann pháirt-aimseartha d'iarscoláirí agus d'iarchinnirí an Champa Samhraidh, gur micléinn 3ú leibhéal anois iad, a fhostú go páirt-aimseartha tráthnónta agus ag an deire seachtaine. Córas meantóireachta a fhorbairt do dhaoine óga chun iad a choinneáil leis an nGaeilge. Scéim scoláireachta a fhorbairt agus a mhaoiniú bunaithe ar cheannairí óga an Champa Samhraidh le go mbeadh ról ag na ceannairí seo mar ambasadóirí óga na Gaeilge agus iad ag mealladh daoine óga eile chun an Ghaeilge a úsáid. Cúrsaí Samhraidh nua a fhorbairt don aoisghrúpa 15-17 bliana d'aois.	
Aidhm:	Seirbhís chuimsitheach iar-am-scoile lánGhaeilge don Óige a fhorbairt mar thosaíocht.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS, OPT agus Ógras. Iarchinnirí gur micléinn 3ú leibhéal iad, Tuismitheoirí, ÚnaG, Óige na Gaeltachta, Foras na Gaeilge/Cumann na bhFiann, Ógeagrais Ghaeilge eile, scoileanna.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1 maraon le tús triailéach ar chuid de na himeachtaí
	Feidhmiú:	Bl a 2 - 7
Costas measta iomlán:	€100,000 thar 7 mbliana.	

Costas measta in aghaidh na bliana:	Anuas ar am suntasach de chuid an OPT, €10,000 i mbl a 1. €15,000 in aghaidh na bliana ó 2 go 7. Oiliúint an OPT agus na gceannairí agus cúiteamh ar a gcuid ama.
Foinsí maoinithe:	Ciste Imeachtaí Óige ÚnaG, RCOG, Óige na Gaeltachta, Foras na Gaeilge. Ciste Thionscadail an CS agus tuarastal an OPT.
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	An dúshlán ná go dteipfeadh ar aon cheann de na mórghnéithe thuasluaite - oiliúint, earcú agus fostú fhoireann de chinnirí, cruthú na dtearmann teanga de réir na ndea-chleachtas. Nach mbeidh maoiniú ar fáil ²¹ . Chomh maith, beidh an iomaíocht lena bhfuil ann d'imeachtaí óige cheana féin sách dian. Réiteach ná Plean Cuimsitheach d'Obair Óige agus príreacht ollmhór a bheith aige i gclár na seachtaine agus na bliana i sceideal oibre an OPT. Na hacmhainní oiliúna agus maoinithe a bheith ann.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Mar shlat tomhais an bhéim a bheith ar chaighdeán na n-imeachtaí seachas ar líon na mball. Plé an-rialta ag an CS.
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Go dtugtar an spás don OPT 40-50% dá c(h)uid ama a chaitheamh ar an mBeart seo. Le 1,400+ duine óg tá tábhacht thar cuimse leis. An Plean Óige a ligean ar aghaidh agus na hacmhainní in situ.

²¹ D'fhoilsigh Óige na Gaeltachta (ÓnaG) 'Straitéis Óige don Ghaeltacht i 2017'. Ar lgh a 37-8 liostáiltear an tmaoiniú a fhaigheann d'Ógeagrais Bhéarla - suas go €6m in aghaidh na bliana agus breis is 500 fostaí lán-aimseartha. Thart ar €230,000 é deontas ÓnaG.

6.4.2 An Teicneolaíocht agus an Óige - Techspace

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Imeachtaí ag teastáil ón Óige agus is eol dúinn an-suim acu sa teicneolaíocht, scil a bheidh uathu amach anseo. Códáil, etc. Tuigtear freisin an-obair ar siúl trí Ghaeilge ag Techspace (mar shampla Tech Féile i nGaillimh ar an 14 Márta, 2019). Tá Lár-Oifig acu i nGaillimh. Bhí Campa ag baint le TechSpace i Maigh Cuilinn trí bliana ó shin agus treallamh áirithe i stóras ó shin chuige seo.	
Aidhm:	I bpáirt le TechSpace cúrsaí, tionscnaimh agus campaí trí mheán na Gaeilge a chur ar bun i Maigh Cuilinn do dhéagóirí.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS, Fo-choiste Óige, OPT agus TechSpace. An Óige, na ttuismitheoirí, teicneolaithe na faisnéise, na físcileanna agus na códála.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1: Oibriú le TechSpace ar Phlean, a bheas mar chuid den Phlean Óige. Triail ar thogra píolóiteach. Oiliúint na dtraenáilaithe.
	Feidhmiú:	Bl. a 2: Cúrsa agus tionscnamh amháin. Bl. a 3-7: Buanú agus cur leis.
Costas measta iomlán:		
Costas measta in aghaidh na bliana:		
Foinsí maoinithe:	TechSpace, RCOG, ÚnaG, Óige na Gaeltachta.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Nach mbeidh dóthain oiliúnóirí ar fáil. Bheith ró-uaimhianach. Réiteach is ea na traenáilaithe a oiliúint agus gluaiseacht go mall le cúram a dhéanamh araon den Ghaeilge is den teicneolaíocht.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Go bhfuil leas á bhaint ag an óige as an treallamh, scileanna á bhfoghlaím agus go bhfuil Gaeilge chun tosaigh sna himeachtaí.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	OPT ag tuairisciú chuig an CS go tráthrialta ar líon na n-imeachtaí.	

6.5 Daoine fásta, ar foghlaimeoirí iad, agus Sealbhú is Úsáid na Gaeilge

6.5.1 Cabhair leanúnach do Fhoghlaimeoirí

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Cuireadh an-bhéim sna freagraí sa taighde ar an easpa líofachta i measc go leor daoine fásta agus tuistí. Dúradh go raibh gá le deiseanna foghlama a bheith acu agus éagsúlacht sna cuir chuige. Níor mhór freisin an diúltachas a sheachaint. Teip a tharla do chuid mhór daoine maidir leis an teanga fiú ó bhog siad isteach sa cheantar. Tá cumas sa Ghaeilge ag 62.2% atá go maith os cionn an mheáin náisiúnta (41%). Deir Caoimhín de Barra (2019)²² go raibh air féin triail a bhaint as an iliomad cúrsaí agus slite foghlama le líofacht a bhaint amach, fiú thar lear, ainneoin é tar éis í a fhoghlaim go leibhéal na hArdteiste. Is léiriú é a chás ar an aire agus an cúnamh a bhíonn de dhíth ó gach foghlaimeoir fásta ach an toil agus seasmhacht a bheith acu féin an teanga a thabhairt leo. Mar sin is pacáiste cuí le svuít de thacaíochta a bheifear á thairiscint do fhoghlaimeoirí agus meantóireacht aonarach leanúnach thar treimhse trí bliana á chinntiú. Forbairt sraith ranganna Gaeilge atá in oiriúint d'fhoghlaimeoirí de réir a gcumas teanga. Leas a bhaint as aipeanna, TEG, ciorcail chomhrá, maidneacha caifé, 'buddies'/'is leor beirt', etc. Tógáil ar a bhfuil ar siúl cheana ag baill an Choiste Stiúrtha. Leas a bhaint as scéimeanna ÚnaG agus RCOG.	
Aidhm:	Cúnamh leanúnach, pearsanta agus cuimsitheach a thabhairt do dhaoine fásta, ar foghlaimeoirí iad, Gaeilge a shealbhú/athshealbhú. Modhanna foghlama agus úsáide den uile chineál a chruthú agus a chinntiú go leanúnach. Dá bhrí sin, méadú a bheith ann i líon na gcainteoirí Gaeilge.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS agus OPT. Foghlaimeoirí fásta na Gaeilge. ÚnaG (Ionad Seirbhísí Gaeilge).	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bliain a 1: Ullmhú trí oiliúint, dea-chleachtais a bhailiú agus bunachar de fhoghlaimeoirí is cainteoirí deonacha a chur le chéile.
	Feidhmiú:	Bl a 2 - 7.
Costas measta iomlán:		
Costas measta in aghaidh na bliana:		

²² De Barra, C. "Gaeilge: A Radical revolution" (2019), Currach Press.

Foinsí maoinithe:	ÚnaG (Scéim le TEG/gan TEG); Teach na Gaeilge. Féach 6.3.5 re tríú leibhéal.
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Nach mbeifear in ann ag a leithne agus atá an beart seo. Fiú do dhuine amháin ag tosú amach ar an teanga a fhoghlaim is mór an ní an oiread sin cabhrach agus chomh cuimsitheach sin a thairiscint. Réiteach is ea tosaíocht a thabhairt dó is acmhainní dá réir ach go dtitfidh go leor den fhreagracht ar an bhfoghlaiméir féin agus ról láidir ann don bhféin-fhoghlaim trí aipeanna, léamh, téipeanna, etc. Leas a bhaint as scéim UnaG na nIonad Seirbhísí Teanga. Eile: Prófilíú agus seisiún eolais roimhré. Tacaíocht a fháil ó dhaoine atá líofa chun meantóireacht a dhéanamh (féach thíos Mír a 6.5.2.)
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Taifead ar an gcaoi a bhfuil ag éirí leis na foghlaiméirí a iniúchadh go grinn faoi dhó sa bhliain ag beirt ón gCS & OPT.
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Clárú cruinn ar líon na ndaoine a léiríonn suim agus a ghlacann páirt. Taifead a choinneáil ar an gcaoi a n-éiríonn leo. Plé ag na cruinnithe den CS.

6.5.2 Forbairt sraith ócáidí a thugann deis go daoine an Ghaeilge a úsáid.

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Ceann de na deacrachtaí a bhíonn le sárú ag foghlaimeoirí is ea deiseanna a aimsiú chun an teanga a chleachtadh. Nuair a chuireann duine an stró air nó uirthi féin an Ghaeilge a (ath)shealbhú, ní amháin gur mó bealach a bhíonn acu le foghlaim ach go dteastaíonn chuile chineál dheis le labhairt go saoráideach go rialta. Amanta éagsúla den lá, caithimh aimsire, aoisghrúpaí éagsúla agus go hiondúil an rud is mó ná duine nó daoine atá níos líofa ná iad féin agus cur chuige cuí acu sa gcumarsáid leis an bhfoghlaimeoir. Ar na hacmhainní a bhéas de dhíth anseo tá cainteoirí líofa, b'fhéidir iadsin atá ar scor nó saor i rith an lae. Beidh éagsúlacht sa gcur chuige i gceist - maidneacha caifé, 'is leor beirt', ciorcail chomhrá, téamaí cainte, etc. Samhlaítear gur ghá duine a fhostú go p/aimseartha le cuidiú leis seo.	
Aidhm:	Ócáidí sóisialta breise, beaga agus móra, a chruthú deiseanna cainte a thabhairt do fhoghlaimeoirí agus eile araon.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Foghlaimeoirí fásta, OPT, CS, Cainteoirí líofa atá saor.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1: Cúpla togra triaileacha.
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7: Leathnú amach.
Costas measta iomlán:	€14,000.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	€2,000 don fhostaí p/aims.	
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Nach mbeidh i láthair agus páirteach sna hócáidí ach líon teoranta de na seanchainteoirí (líofa) céanna gan aon leathnú amach chuig foghlaimeoirí agus daoine nua isteach. Réiteach: Cuir chuige a cheapadh le go mothaíonn foghlaimeoirí ar a gcompórd agus go ndéantar dul chun cinn. Oiliúint a chur ar na spreagthóirí. Leas a bhaint as imeachtaí eile sa mhórcheantar - Gaillimh 2020, Féilte, etc.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Na taifid agus tuairiscí ón OPT a phlé go tráthrialta ag an gCS.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Taifid a choinneáil ar líon na gcainteoirí líofa, na n-ócáidí agus na bhfoghlaimeoirí.	

6.6 An Earnáil Ghnó & Miondíola

6.6.1 Pacáiste tacaíochta a chur ar fáil do ghnónna agus an “tairiscint ghníomhach” a fhorbairt.

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Fianaise: Nach bhfuil an oiread sin Gaeilge le cloisteáil, arís go háirithe nuair atá breis is 700 duine líofa go maith sa phobal. Dúshlán: Deiseanna agus nósanna cumarsáide i labhairt phoiblí na Gaeilge mar ghnáthchuid den saol a chruthú agus a bhuanú. Sampla den Tairiscint Ghníomhach is ea an fón a fhreagairt le beannú i gcónaí as Gaeilge. Ar an láimh eile, beidh tacaíocht agus cabhair ag teastáil ó ghnónna in aon iarracht mar a fheictear aimsir Lá 'le Pádraig leis na taipseántais fuinneoige agus go bhféadfaí a scaipeadh chuig Seachtain na Gaeilge ina iomláine. Teastaíonn dea-chleachtais a bhailiú ó áiteanna eile leis.	
Aidhm:	Cabhair a thairiscint do ghnónna miondíola le go léireoidh siad an oiread is is féidir go bhfuil fáilte roimh Ghaeilge.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	OPT, CS GMC (CnaG & FPMC), Na gnónna miondíola.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl a 1: ach díriú ar SnaG.
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7: Leathnú amach.
Costas measta iomlán:	Beagán.	
Costas measta in aghaidh na bliana:		
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Cheal ama ag aon OPT amháin is deacair tosaíocht an-mhór a thabhairt dó seo. Beidh ar an gCoiste cabhrú agus ag amanta sa bhliain - ag SnaG agus ag an bhFéasta Sráide - deiseanna níos mó.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Tuirisciú ar siúl chuig an gCS agus plé ansin faoi dhó sa bhliain.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Díriú ar dtús ar SnaG is ar an bhFéasta Sráide agus taifead a choinneáil ar líon na rannpháirtíochta.	

6.6.2 Seirbhís aistriúcháin a chur ar fáil do ghnónna.

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshláin ón Taighde agus Eolas breise:	Bíonn gnónna sa tóir ar aistriúchán ar mhanaí, ar mhionráitis agus eile. Meastar go bhféadfaí cabhrú leo trí sheirbhís tapa a bheith ar fáil chun fiú roghanna de leaganacha tarraingteacha Gaeilge a chur ar fáil, go háirithe le béim ar an gceart-úsáid de "Maigh Cuilinn". Bheadh sé le tuiscint nach mbéifí in ann ceart-aistriúchán ar ailt nó ar cháipéisí a sholáthair.	
Aidhm:	Seirbhís theoranta aistriúcháin gonta agus tapa a thairiscint do ghnónna na háite agus béim ar an bhfoghlaim teanga don úsáideoir..	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Gnónna miondíola, eagrais shóisialta, OPT, foireann deonach.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7
Costas measta iomlán:	Ní bhaineann.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Ní bhaineann.	
Foinsí maoinithe:	Ní bhaineann.	
Dúshláin fhéideartha agus réitigh:	Go mbeifí ag súil le leathanaigh móra fada a aistriú go sciobtha agus go han-ghairmiúil. Samhlaítear an bhéim anseo ar dheonachas, ar dhul na Gaeilge, ar cheart-úsáid "Maigh Cuilinn" agus nach mbeidh ach cruinneas áirithe i gceist. Beidh cabhair ag teastáil - painéal a bhunú dóibhsin sa cheantar le cruinnscríobh na Gaeilge acu.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Plé ó am go chéile ag an gCS agus i dtuairiscí an OPT. Freisin féachaint an bhfuil an t-úsáideoir rialta ag foghlaim iad féin agus in ann níos mó a dhéanamh iad féin.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Taifid á gcoinneáil ar líon na n-iarratas.	

6.7 Eagraíochtaí Pobail agus Forbairt Pobail Mhaigh Cuilinn

6.7.1 An Ghaeilge a bheith láithreach agus lárnach i gcónaí sna heagrais.

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshláin ón Taighde agus Eolas breise:	Cheana féin tá Gaeilge chun tosaigh go pointe. Ba mhaith dá bhforbrófaí seo agus go mbeadh fógraíocht dhátheangach ann i gcónaí agus nós labhartha méadaithe Gaeilge ag ócáidí poiblí, cruinnithe, etc. Is gá go mbeadh gach foilsíúchán idirlín dátheangach. Ba chóir gach gnó leis an stát bheith trí Ghaeilge. Ba cheart, gan dabht, foireann FPMC agus Theach na Gaeilge (GMC) a bheith ag obair go dlúth lena chéile.	
Aidhm:	Nós na Gaeilge a labhairt agus a scríobh á leathnú sna heagrais phobail go háirithe FPMC.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	FPMC, CS GMC, ÚnaG, Eagraíochtaí Pobail eile.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1: Tógáil ar a bhfuil ar siúl.
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7.
Costas measta iomlán:	Ní bhaineann.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Ní bhaineann.	
Foinsí maoinithe:	Ní bhaineann.	
Dúshláin fhéideartha agus réitigh:	Beidh tacaíocht RCOG agus ÚnaG ag teastáil go leanúnach mar tríd an gcabhair seo a léirítear go bhfuil an stát ag tacú leis an stádas Gaeltachta áitiúil. Beidh stocaireacht leanúnach i gceist ón gCS anseo.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Plé faoi dhó sa bhliain ag CS GMC ar thuairisc ó FPMC.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Tuairiscí á gcur le chéile ag FPMC.	

6.8 Eagrais Spóirt, Sóisialta agus Caitheamh Aimsire

6.8.1 Forbairt réimse imeachtaí sainspéise trí Ghaeilge.

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlámh ón Taighde agus Eolas breise:	Ainneoin iarrachtaí in imeachtaí ar leith m.sh. Peil na gCailíní, níl dóthain freastal i nGaeilge ar ógánaigh an cheantair. Tá baol ann nach mbeidh na himeachtaí agus na heagrais incháilithe do dheontais RCOG amach anseo, gníomh a chuirfeadh srian lena bhforbairt. Níl aon oiliúint faighte ag lucht traenála deonach ar oibriú trí Ghaeilge. Cé go mbíonn an teanga chun tosaigh amanta, is cosúil nach bhfuil Clár Imeachtaí Bliantúil Gaeilge ag gach eagrais sóisialta. Plé leis na heagraíochtaí atá gníomhach sa cheantar cheana féin chun clár rialta Gaeilge a aontú is a fhorbairt d'imeachtaí na heagraíochtaí sin. San áireamh anseo bheadh clár do Sheachtain na Gaeilge. Mar thoradh air seo ba chóir bheith in ann cuidiú leis na heagrais ina n-iarratais ar chabhair go díreach ón RCOG.	
Aidhm:	Réimse imeachtaí spóirt is sainspéise trí Ghaeilge a fhorbairt don óige agus do dhaoine fásta.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Eagrais dheonacha ar fad idir Óige agus Dhaoine Fásta, OPT, CS GMC.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1 ach béim freisin ar SnaG.
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7.
Costas measta iomlán:	€3,500.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	€500.	
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshlámh fhéideartha agus réitigh:	Easpa taithí ag lucht ceannais na sainspéiseanna ar chur chuige na Gaeilge a choinneáil chun tosaigh. Oiliúint de dhíth. féach Mír 6.8.2. Eagrais na ndaoine fásta: Meastar go mbeidh cabhair den chineál céanna uathu uile, moltar teimpléidí oibre, srl a fhorbairt chun teacht i gcabhair orthu. "Maigh Cuilinn" a bheith in úsáid i gceart ag eagrais. CLG: Moltar páirt a ghlacadh i bhFondúireacht Sheosaimh Mhic Donncha chun an teanga a chur chun cinn.²³	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm agus ar éifeacht an bhirt:	Slat tomhais ag an gCS: Páirt fhorleathan á glacadh ag eagrais i SnaG ar dtús agus faoi Bl. a 3 clár oibre trí Ghaeilge ag eagrais. Tuairisciú ón OPT chuig an gCS ar bhonn rialta.	

²³ <https://www.glornangael.ie/clg/>

6.8.2 Oiliúint i dtaobh Spreagadh na Gaeilge do Lucht Ceannais na gClubanna éagsúla don Óige

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlámh ón Taighde agus Eolas breise:	Ach oiread le hoiliúint a fháil i dtaobh Polasaithe Cosanta Leanaí agus eile, ní mór oiliúint i gcóitseáil trí mheán na Gaeilge a fhorbairt. Tá dúshlámh bhreise anseo sa mhéid is nach bhfuil ach gasúir as scoil amháin á dteagasc go hiomlán trí Ghaeilge. Fós féin tá taithí ag cuid mhaith ar Champa Samhraidh Gaeilge Mhaigh Cuilinn agus go leor á dhéanamh acu sna scoileanna. Is gá oiliúint a chur ar fáil do na cóitseáilithe chun Campa Peile nó Cispheile a reáchtáil trí Ghaeilge.	
Aidhm:	An oiliúint chuí a chur ar dhaoine fásta, ar chóitseálaithe, ar cheannairí agus orthu siúd a bhíonn ag obair leis an óige, agus ar cheannairí pobail eile, faoi na bealaí le Gaeilge a choinneáil chun tosaigh le pobal nach bhfuil chomh mór sin i dtaithe ar Ghaeilge.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Eagrais Óige, Spóirt. OPT. CS GMC. RCOG, ÚnaG, ÓnaG, Ógras, Ceanneagraíochtaí Óige.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1
	Feidhmiú:	Bl a 2-7.
Costas measta iomlán:	€21,000.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	€3,000 do na seisiúin oiliúna agus don mhonatóireacht.	
Foinsí maoinithe:	RCOG ach freisin CLG, Cumainn Cispheile, etc. ÓnaG, Ógras.	
Dúshlámh fhéideartha agus réitigh:	Is daoine deonacha na cóitseáilithe atá i gceist le ganntanas ama acu do chúrsaí oiliúna agus chomh maith b'fhéidir easnamh ina gcuid Gaeilge. Teacht ar oiliúnóirí cuí. Réiteach: Tosú le líon beag daoine ó na Clubanna éagsúla, béim a bheith ann ar mhuinín as a gcuid Gaeilge. Oibriú i mbeirteanna. Tarraingt ar dhea-chleachtais as áiteanna eile. Go leanfaí leis an oiliúint trí mhonatóireacht ghníomhach leanúnach thacúil.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Líon áirithe Imeachtaí trí Ghaeilge a bheith ag Clubanna don Óige i rith na bliana.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Tús á chur leis na seisiúin oiliúna le cabhair chuí ó oiliúnóirí. Dea-chleachtais a bheith bailithe.	

6.8.3 Béim ar Chumas Tuisceana na Gaeilge ag Daoine Fásta

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlámh ón Taighde agus Eolas breise:	Léiríonn imeachtaí sa phobal ar nós na nDrámaí a léiríonn 'Aisteoirí an Bhaile' agus An Féasta Sráide go dtuigtear níos mó Gaeilge ná mar atáthar in ann labhairt. Mar nós, mar sin moltar tús áite a thabhairt do chumas tuisceana Gaeilge seachas iompú chomh tapaigh sin ar Bhéarla, nuair nach mbíonn an cumas labhartha chomh láidir leis an gcumas tuisceana. Mar shampla ag Tráth Ceist Boird san áit ina bhfuil sé uile trí Bhéarla faoi láthair go mbeadh babhta ceisteanna i nGaeilge ann.	
Aidhm:	Cainteoirí Gaeilge a spreagadh leis an teanga a úsáid ag ócáidí agus teacht i dtír ar chumas tuisceana dhaoine ar an nGaeilge.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	OPT, CS GMC, Eagrais dheonacha.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1.
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7.
Costas measta iomlán:	Beagán.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Beagán.	
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshlámh fhéideartha agus réitigh:	Cé go mbeadh cainteoirí Gaeilge ag eagrais dheonacha nach mbeadh an teanga scríofa ar fáil nó easpa muinína a bheith ann agus an réiteach arís ná teimpléad a bheith ar fáil ón OPT.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Nós na Gaeilge á labhairt ag lucht cheannais agus riarcháin ag gach ócáid phoiblí ar an mbonn go dtuigtear Gaeilge go forleathan.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	OPT ag tuairisciú don CS agus eagrais dheonacha a bheith i dteangabháil leis an OPT go rialta.	

6.9 Na Meáin Chumarsáide & Shóisialta

6.9.1 Gaeilge sna Meáin Chlóite agus Shóisialta i Maigh Cuilinn a mhéadú

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Níl a sciar féin ag an nGaeilge sna meáin chumarsáide áitiúla agus beidh gá le cabhair agus le daoine a spreagadh is a mhealladh leis an scéal a leigheas. Tá tábhacht ar leith ag nós léite na Gaeilge chomh maith len í a chloisteáil - cuireann sé leis an gcumas agus ardaíonn sé misneach i lucht a húsáide. Gá le nuachtán is ábhar clóite náisiúnta a bheith ar fáil arís i nGaeilge. Cúram ar lucht labhartha na Gaeilge moltaí agus tuairiscí a chur ar aghaidh chuig na nuachtáin chlóite maidir lena nótaí áitiúla. Gné Gaeilge a fhorbairt i ngach foilsiúchán, feachtas poiblíochta maidir lena meáin Ghaeilge agus seirbhís aistriúchán a fhorbairt le cuidiú leis na meáin shóisialta. Féach Mír a 6.6.2.	
Aidhm:	Úsáid na Gaeilge sna Meáin Chumarsáide áitiúla is eile a mhéadú.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	OPT, CS GMC, Eagrais shóisialta. Lucht riartha na meán shóisialta agus chlóite.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1.
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7.
Costas measta iomlán:	€7,000.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	€1,000.	
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Is am teoranta a bheas ag an OPT agus ní bheadh sé indéanta a bheith ag aistriú sliochtaí móra fada. B'fhearr sin a fhágáil ag speisialtóirí. Fós féin d'fhéadfaí teimpléid a fhorbairt chun gnáthrudáí a chlúdach agus ansin oibriú i bpáirt le lucht scríofa le gur féidir leo féin an chuid is mó a ullmhú ach am teoranta a thabhairt do phrofáil. Stocaireacht i gceist le Limistéir eile le soláthar ábhar léite crua a bheith ar fáil arís.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Thar tréimhse ama, má tá sciar níos mó go rialta ag an nGaeilge i ngach foilsiúchán áitiúil arlíne agus eile, léireofar éifeacht an bhirt seo.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Beidh an tOPT in ann na foilsiúcháin a bhailiú agus dul chun cainte leis an lucht riartha. Ansin tuairisciú go rialta chuig an gCS.	

6.9.2 Maigh Cuilinn ar Raidió na Gaeltachta & TG4

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlámh ón Taighde agus Eolas breise:	Cé go mbíonn clúdach maith spóirt agus ar roinnt nithe eile ar RnaG, ba mhaith dá leathnófaí seo trí chlár a chraoladh ina mbeadh chuile chainteoir sa gceantar le cloisteáil, go háirithe an t-aos óg. Maidir le TG4 ba mhaith dá bhféadfaí leas níos mó a bhaint as mar dheis foghlama teanga agus freisin tuilleadh áite a thabhairt do Mhaigh Cuilinn ann. Ceist náisiúnta í seo TG4 agus múineadh na teanga ach is gá feidhm níos mó trí Vifax nó eile chun go mbeidh cabhair ag lucht foghlamtha na teanga ón teilifís.	
Aidhm:	Clúdach níos cuimsithí a bheith ar phobal Mhaigh Cuilinn sna meáin chraolta Ghaeilge is Ghaeltachta idir fhoghlaimeoirí agus chainteoirí líofa is rialta agus leas a bhaint astu mar áiseanna foghlamtha teanga.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	Lucht múinte na nDaoine Fásta, CS GMC, RnaG, TG4, foghlaimeoirí, ÚnaG.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1-2.
	Feidhmiú:	Bl. a 3-7.
Costas measta iomlán:	Beagán.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Beagán.	
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshlámh fhéideartha agus réitigh:	Ceist í TG4 nó RnaG mar áis do fhoghlaimeoirí atá níos leithne ná LPT Mhaigh Cuilinn agus chuige is stocaireacht i bpáirt le Limistéir eile a bhéas i gceist. Maidir le clúdach níos fearr ar an gceantar ar na meáin chraolta is stocaireacht a bhéas de dhíth chun an scéal a leigheas.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Plé ag an gCS go bliantúil tar éis tuairisc ón OPT.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Cuntas á thabhairt ag an OPT chuig an gCS go tráthrialta ar an dul chun cinn.	

6.10 Seirbhísí Poiblí

6.10.1 Feasacht faoin ngá le seirbhís trí Ghaeilge i Maigh Cuilinn a ardú sna Seirbhísí Poiblí

Réimsí:		Critéir pleanála teanga:	
Dúshláin ón Taighde agus Eolas breise:	Go bhfuil láithreacht na Gaeilge sna seirbhísí poiblí easnamhach ar an iomlán.		
Aidhm:	A. Suirbhé a dhéanamh faoi gach seirbhís phoiblí a chuirtear ar fáil sa cheantar agus ansin sraith cruinnithe a eagrú le gach grúpa maidir le seirbhís i nGaeilge a fháil. B. Teagmháil a thosú le Comhairle Chontae na Gaillimhe maidir le tacaíocht a fháil don phlean Gaeilge ó gach rannóg den Chomhairle agus le hÚdarás na Gaeltachta maidir le tacaíocht a fháil don phlean teanga ó gach rannóg den Údarás. C. Tacaíocht a fháil ó Bhaile Seirbhíse Gaeltachta na Gaillimhe re A. is B.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS, BSnaG, CoChonaG, RCOG, ÚnaG.		
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1-2.	
	Feidhmiú:	Bl. a 3 Suirbhé. Eile: Bl. a 4-7.	
Costas measta iomlán:	€1,500.		
Costas measta in aghaidh na bliana:	€300 ach Suirbhé i mBl. a 3 €1,200.		
Foinsí maoinithe:	RCOG.		
Dúshláin fhéideartha agus réitigh:	Meastar go bhféadfadh Beart mar seo am an OPT a shlogadh. Cúram ag titim, dá bhrí, ar bhaill den CS. Beidh tábhacht le Baile Seirbhíse na Gaillimhe mar gur ann atá ceanncheathrú na seirbhísí poiblí. Stocaireacht de dhíth le Limistéir eile chomh maith.		
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Díreoidh an CS ar an suirbhé i mBl. a 3 le cabhair ó BSnaG. Ina dhiaidh anailís a dhéanamh ar na torthaí agus plean do Bl. a 4-7 a cheapadh.		
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	Le plé in aghaidh na ráithe ag an gCS.		

6.11 Pleanáil agus Forbairt Fhisiceach

6.11.1 Gaeilge agus an Stádas Gaeltachta a chosaint sa bpleanáil fhisiceach chomh maith le háiseanna cúí poiblí a thógáil

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshláin ón Taighde agus Eolas breise:	Tá forbairtí móra ar na bacáin don cheantar, ina measc 330 teach i seacht n-eastát (ceadaithe), agus níor mhór an Ghaeilge a bheith tugtha san áireamh i gcónaí. Tábhacht lárionad nua pobail mar chabhair don Ghaeilge. Cinntiú go leanfar leis an gcoinníoll teanga agus é a neartú (33.3% de na tithe in aon eastát nua a bheith ag lucht labhartha na Gaeilge) mar chuid den chóras pleanála tithíochta agus a sciar féin ag daoine áitiúla. Comharthaíocht i nGaeilge, lasmuigh agus laistigh, a bheith ag forbairtí san earnáil miondíola.	
Aidhm:	Gaeilge agus an Stádas Gaeltachta a chosaint sa bpleanáil fhisiceach chomh maith le háiseanna poiblí a thógáil atá chun leasa na teanga.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	RCOG, CoChonaG, ÚnaG, CS GMC.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1.
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7.
Costas measta iomlán:	Beagán.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Beagán.	
Foinsí maoinithe:	RCOG.	
Dúshláin fhéideartha agus réitigh:	Ní dócha go mbeidh am ag an OPT le plé mórán leis seo. Gnó é don CS ach tá stocaireacht leis an gComhairle Chondae i gceist go leanúnach. Baol atá ann nach dtabharfar aird ar an riachtanas Gaeilge - léiríonn an taighde go dtagann daoine chun cónaithe i Miagh Cuilinn mar go bhfuil sé sa nGaeltacht agus go bhfuil sé in aice le MórGaeltacht Chonamara.	
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Plé rialta ag an gCS.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	OPT a bheith ag bailiú eolais ón gCo Cho go tráthrialta agus á chur ar aghaidh chuig an gCS.	

6.12 Turasóireacht

6.12.1 An Ghaeilge a bheith i lár fhorbairtí nua turasóireachta i Maigh Cuilinn.

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshlámh ón Taighde agus Eolas breise:	Tá ré nua turasóireachta in ann don cheantar leis an seachbhóthar á oscailt is Bealaigh Ghlasa is Ghorma is Ionaid Eachtraíochta á bhforbairt. Plé le Fáilte Éireann agus grúpaí turasóireachta eile chun gné na Gaeilge a chosaint is a fhorbairt. Is féidir tógáil ar a bhfuil á soláthar i nGairdíní Bhríde agus i bPáirc Feirme Leamhchoille. Meastar gurbh fhiú tograí ar nós 'Irish Language Cultural Experience' a fhorbairt féachaint leis an teanga is na hEalaíona Gaeltachta a thairiscint do thurasóirí agus d'fhonn fostaíocht shéasúrach a chur ar fáil do na cainteoirí óga, trí leas a bhaint as Teach na Gaeilge.	
Aidhm:	An Ghaeilge a bheith i lár fhorbairtí nua turasóireachta i Maigh Cuilinn agus leas a bhaint as chun deiseanna fostaíochta Gaeilge-lárnaithe a bhunú don Óige.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS, OPT, CoChonaG, Fáilte Éireann, ÚnaG, Ionaid Turasóireachta áitiúla, Gaillimh2020.	
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7.
Costas measta iomlán:	€14,000.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	€4,000 ar dtús do Theach na Gaeilge i mBl. a 3 chun Togra Samhraidh do thurasóirí. €2,500 sa bhliain ina dhiaidh (x 4).	
Foinsí maoinithe:	ÚnaG do Staidéar Féideartha. RCOG/ÚnaG don Togra.	
Dúshlámh fhéideartha agus réitigh:	Is í Maigh Cuilinn an t-aon Ghaeltacht atá ina iomláine ar an bpríomhbhóthar amach chuig Chonamara ó thuaidh (N59). Tá forbairtí i ndán dó seo. Tá an baol ann go rachfar ar aghaidh agus nach mbeidh an Gaeilge lárnach. Tá deiseanna anseo teacht i dtír ar na hacmhainní atá ann - daoine óga le Gaeilge, fostaíocht séasúrach a chur ar fáil dóibh ach go mbeidh cabhair stáit ag teastáil. Is gá do na forais mhóra turasóireachta a thaispeáint go dtosaíonn an Ghaeltacht ag ceann thoir Chonamara agus go bhfuil seo le blaiseadh láithreach agus cathair na Gaillimhe fágtha taobh thoir. Go háitiúil tá fochoiste turasóireachta le bunú.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm is ar éifeacht an bhirt:	Tuairisciú agus plé rialta ag an OPT & fochoiste leis an gCS. Teangabháil leis na tograí turasóireachtaí agus cúnamh a thairiscint maidir leis an nGaeilge iontu.	

6.13 Seirbhísí Eaglasta

6.13.1 Gné láidir Gaeilge a bheith i searmanais rialta eaglasta agus sna sacraimintí do dhaoine óga.

Réimsí:		Critéir pleanála teanga:	
Dúshlán ón Taighde agus Eolas breise:	Gnéithe de shearmanais eaglasta idir aifrinn agus shacraimintí do scoláirí bunscoile agus ansin de shearmanais don phobal i gcoitinne ag teastáil trí mheán na Gaeilge.		
Aidhm:	Go gcoinneofaí a bhfuil de bhéim ar an nGaeilge sna searmanais eaglasta agus go bhforbrófaí iad a thuilleadh.		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	An Paróiste Caitliceach, Na Scoileanna: Fóram Oideachais, Deoise na Gaillimhe.		
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1.	
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7.	
Costas measta iomlán:	Ní bhaineann.		
Costas measta in aghaidh na bliana:	Ní bhaineann.		
Foinsí maoinithe:	Ní bhaineann.		
Dúshlán fhéideartha agus réitigh:	Tá na paidreacha bunúsacha ar eolas ag an bpobal agus nós maith é, ó thaobh na Gaeilge de, deis chleachtaithe a bheith ar fáil ag daoine. Réiteach is ea nós a bheith ann an oiread Gaeilge is is féidir a bheith i ngnáthaifrinn is searmanais ag díriú ar na paidreacha is coitianta. Maidir leis na sacraimintí scoile, Gaeilge ar fad a bheith i gceist maidir le cúram Scoil an Bhaile Nua agus an oiread is is féidir ag searmanais pharóiste.		
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Oifigigh an CS i mbun chumarsáide leis an sagart paróiste agus tuairisciú chuig cruinnithe uair sa bhliain.		
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	CS i mbun chumarsáide leis an sagart paróiste.		

6.14 Stair agus Oidhreacht Ghaeltacht Mhaigh Cuilinn

6.14.1 An oidhreacht Ghaeltachta a chaomhnú, a fhorbairt agus a sheachadadh chuig na hóg-ghlúnta

Réimsí:	Critéir pleanála teanga:	
Dúshláin ón Taighde agus Eolas breise:	I measc na dtograí le cur chun cinn anseo bheadh, mar shampla: Leabhrán eolais ilteangach a fhoilsiú faoi stair na Gaeilge i Maigh Cuilinn²⁴ agus an tionchar a bhí agus atá ag an nGaeilge sa gceantar. Trí scéim na n-Intéirneachtaí/na Socrúchán Dara agus Tríú Leibhéal beidh deis ann taifead a dhéanamh le seanóirí an cheantair. Treallamh ó Techspace ar fáil go háitiúil cheana féin. Ansin Cartlann a fhorbairt ina mbeadh teacht go héasca ar ábhar físe, fuaime agus scríofa an phobail i gcoitinne.	
Aidhm:	Ómós a thabhairt don oidhreacht Ghaeilge agus Ghaelach áitiúil a chuimseoidh ábhair físe, fuaime agus scríofa a bhailiú agus a chlárú.	
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	OPT, CS GMC, ÚnaG, BOOGRC, OÉG. Aosaigh ar fad a chónaíonn i Maigh Cuilinn nó de bhunadh na háite.	
Saolré:	Socruithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1-2.
	Feidhmiú:	Bl. a 3-7.
Costas measta iomlán:	€3,500.	
Costas measta in aghaidh na bliana:	Bl. a 1-2: Staidéar Féideartha - €1000 san iomlán. Bl. a 3-7: €500 x 5.	
Foinsí maoinithe:	ÚnaG don Staidéar Féideartha. RCOG.	
Dúshláin fhéideartha agus réitigh:	Duine le taithí agus scil sa gcineál oibre seo ag teastáil chun an gnó a stiúradh. Seans go bhfeilfeadh sé do fhochoiste de dhaoine a bheadh ar scor ón obair lán-aimseartha agus cónaí orthu go háitiúil. Cartlann nó seomra(i) sábháilte agus cuí a aimsiú ach seans go bhfeilfeadh Teach na Gaeilge.	
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm agus éifeacht an bhirt:	Le plé ag an gCS go rialta agus tuairisciú á dhéanamh ag an OPT/ fochoiste na cartlainne.	

²⁴ Féach cur síos i Breathnach, P. (lgh, a 1985) agus (2000). 2 alt a léiríonn an stair.

6.15 Staid na Gaeilge i Limistéar Mhaigh Cuilinn

6.15.1 Cumas daoine sa Ghaeilge, Nósmhaireacht a húsáide, Dearcadh an Phobail ina leith agus Tacaíocht ón Stát.

Réimsí:		Critéir pleanála teanga:	
Dúshláin ón Taighde agus Eolas breise:	Cur síos iomlán ar na féidearthachtaí is dúshláin i Mír a 5.		
Aidhm:	An Ghaeilge a bheith láithreach agus chomh lárnach is is féidir i chuile réimse den saol i Maigh Cuilinn. Cumas sa teanga a bheith ag na daoine óga ar fad agus ag an oiread daoine fásta is is féidir agus deiseanna úsáide acu araon. Ardú i líon na gCainteoirí Laethúla Gaeilge (CLG) ó Dhaonáireamh 2016 go Daonáireamh 2021 agus ardú eile faoi 2026. Faoi 2021 go mbeidh ardú sa líon tuismitheoirí ag labhairt Gaeilge amháin, nó Gaeilge den chuid is mó, lena ngasúir. Go n-ardóidh sin arís ó Dhaonáireamh 2021 go 2026 (Eolas seo á bhailiú i nDaonáireamh 2021).		
PríomhÚinéir an Bhirt agus Páirtithe Leasmhara	CS GMC, ROS, ÚnaG, RCOG. Co Cho na Gaillimhe is Baile Seirbhíse Gaeltachta na Gaillimhe.		
Saolré:	Socrúithe agus ullmhúchán:	Bl. a 1	
	Feidhmiú:	Bl. a 2-7	
Costas measta in aghaidh na bliana & iomlán:	Mír a 7.		
Foinsí maoinithe:	RCOG, Scéimeanna ÚnaG, Teach na Gaeilge, Ógeagrais.		
Dúshláin fhéideartha agus réitigh:	Tacaíocht a fháil ó na Forais Stáit. Is cosúil, mar shampla, an-bhéim á leagan ag Foras na Gaeilge ar na Líonraí lasmuigh den Ghaeltacht agus níor mhór tacaíocht mar seo a fháil ó ROS, ÚnaG, RCOG, Co Cho na Gaillimhe is Baile Seirbhíse Gaeltachta na Gaillimhe. Paróiste beag Gaeltachta ab ea Maigh Cuilinn a bhéas tar éis fás faoi cheathair laistigh de 50 bliain. Stocaireacht leanúnach le déanamh ag an gCS ar na forais stáit agus i bpáirt le LPT'anna eile.		
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Mórdhul chun cinn a thomhais agus a phlé faoi dhó sa bhliain ag an gCS. Mórthaighde a thionscnaimh i mBl. a 5.		
Monatóireacht ar chur i bhfeidhm an bhirt:	An tacaíocht a mheas láithreach agus go rialta ón tús ag an gCS.		

7. Costais agus Maoiniú

Costais	Bliain 1	Bliain 2	Bliain 3	Bliain 4	Bliain 5	Bliain 6	Bliain 7	Iomlán
Tuarastal [1]	1	2	3	4	5	6	7	
Tuigtear freisin go mbíonn costais breise ar an bhfostóir.								

8. Forbairt Feasachta agus Poiblíochta

Faoi mar atá mínithe i Mír 4.1 cuireadh tús eis an bhfeachtas poiblíochta sa LPT nuair a eagraíodh Seoladh ar an bPleanáil Teanga i Maigh Cuilinn i Meitheamh, 2017. Cuireadh leis na leibhéil feasachta nuair a bhí an taighde dá dhéanamh. Nuair a scaipeadh na ceistneoirí bhí bileog eolais faoina bhfuil i gceist le próiseas pleanála teanga chomh maith. Scaipeadh ceistneoirí eile ar eagraíochtaí deonacha agus eagraíodh bhí réimse leathan de fhócasghrúpaí agus cruinnithe ann ar ar fhreastail go leor den phobal orthu.

Cuireadh feachtas eile poiblíochta ar bun i mí na Samhna 2018 nuair a eagraíodh ceithre chruinniú poiblí leis an ndrächtphean a phlé. Chomh maith leis na cruinnithe seoladh an drächtphean arlíne agus tugadh deis don phobal aiseolas a thabhairt. Cuireadh achoimre i mBéarla ar fáil chomh maith i bhfoirm cruachóip agus arlíne.

8.1 Poiblíocht Leanúnach

Le linn shaolré an phlean tá sé i gceist againn an pobal a choinneáil ar an eolas faoi dhul chun cinn an phlean agus a rannphairtíocht a spreagadh sa bpróiseas ar bhonn leanúnach. Ní mór deis a bheith ann aiseolas rialta agus leanúnach a thabhairt.

Is iomaí foghrúpa atá sa bpobal: daoine aosta, tuismitheoirí, daoine fásta gan pháistí acu, déagóirí, gasúir, cainteoirí dúchais, cainteoirí líofa, múinteoirí, foghlaiméoirí teanga, daoine gan aon Ghaeilge, lucht spóirt agus siamsaíochta, cúramóirí agus go leor eile. Beidh cuir chuige éagsúla ag teastáil ón tús agus ar bhonn leanúnach le dul i bhfeidhm ar na foghrúpaí uilig i gcaitheamh na seacht mbliana.

8.2 Na Meáin Traidisiúnta agus an tIdirlíon

Tá meath ag teacht le ré an pháipéarachais agus, fiú, an raidió, na bpóstaeirí agus nuachtlitreacha mar phríomhmhodh scaipthe scéalta. Is cuid den phlean fós é nuacht aitiúil (nuacht faoin bpróiseas pleanála teanga san áireamh) i nGaeilge a scaipeadh trí na meáin chlóite ach is dlúthchuid den saol anois iad an t-idirlíon agus na meáin shóisialta. Beidh láithreachas idirlín mar dhualgas leanúnach bunúsach ar CS agus OPT GMC.

8.3 Feachtais Ardaithe Feasachta

Thar aon ní eile, as seo go ceann seacht mbliana, ní mór scéal bhuntáistí na Gaeilge, an tumoideachais agus an dátéangachais a léiriú don phobal go leanúnach. Cé go bhfuil an teanga agus an cultúr láidir i roinnt réimsí, níl sé sin amhlaidh in áiteanna eile agus, dá bhrí sin, tá dúshlán i gceist.

Tuigtear gur pobal dátheangach é díreach cuid de phobal Mhaigh Cuilinn. Tá bearna mór idir an méid eolais atá ag an bpobal faoi na castachtaí, na dúshláin agus na buntáistí a bhaineann leis an dátheangachas. Ní mór an pobal a choinneáil suas chun dáta ar bhealach soiléir faoina bhfuil le rá ag faoi 'chuile cheann de na réimsí sa bplean seo agus na bearta ina dtaobh. Má imíonn nós na labhartha agus, ansin, cumas na ndaoine i labhairt na teanga, beidh sé an-deacair í a fháil ar ais. Athróidh siad seo ó am go chéile ach beidh feachtais feasachta agus eolais ag leanúint ar aghaidh i gcaitheamh an ama.

9. Feidhmiú agus Monatóireacht

9.1 Bunú an struchtúir nua pleanála teanga

Tiocfaidh deireadh le feidhm Choiste Stiúrtha Phlean Teanga - Gaeilge Mhaigh Cuilinn - nuair a ghlacfaidh RCOG leis an plean teanga. Faoin bplean caithfear struchtúr a bhunú chun an obair a stiúradh: fostaí a earcú, maoirsiú a dhéanamh, agus thar aon ní eile an clár oibre a fheidhmiú agus monatóireacht a dhéanamh air. Tá cur síos ar an struchtúr molta le fáil i Mír 6.1.1.

Tabharfar cuireadh don phobal san LPT, ach go háirithe iad siúd atá bainteach le scoileanna, le heagraíochtaí pobail, sóisialta agus spóirt, etc le bheith páirteach i gcur i bhfeidhm an Phlean Teanga i Maigh Cuilinn.

Is mar seo a mholtar chomhdhéanamh an Choiste Pleanála Teanga: Beidh duine amháin ar a laghad ar an gcoiste mar ionadaí do na ceantair difriúla san LPT, is iad sin An Baile Nua, Sráidbhaile Mhaigh Cuilinn, Na Tuairíní agus Tulach Mhic Aodháin. Beidh ionadaithe ag FPMC agus Conradh na Gaeilge mar bhaill agus tabharfar cuireadh do ÚnaG ball a ainmniú chomh maith. 'Gaeilge Mhaigh Cuilinn' a thabharfar ar an gcumhlacht as seo amach.

Ag GMC a bheidh an chumhacht duine a fhostú, conradh a aontú agus airgead a chaitheamh bunaithe ar chlár oibre aontaithe idir GMC agus ÚnaG. Ar CS GMC a bheidh an fhreagracht gnóthaí an togra pleanála teanga a réachtáil de réir dea-chleachtas. Is é CS GMC (i bpairt le ÚnaG) a leagfas amach clár oibre in éineacht leis an bhfostaí. Tabharfaidh CS GMC tacaíocht leanúnach don fhostaí agus déanfaidh sé teoracha a shonrú dóibh, agus monatóireacht ar fheidhmiú an chlár oibre ar bhonn rialta.

Eagróidh CS GMC cruinniú cinn bhliana chuile bhliain ag a dtabharfar tuairisc iomlán don phobal ar dhul chun cinn an phlean agus beidh tuairisc airgeadais iniúchta san áireamh.

9.2 Monatóireacht rialta

Leagfaidh an OPT, i bpairt le CS GMC, clár oibre amach ag tús an togra, agus clár oibre bliantúil amach gach bliain ina dhiaidh sin roimh thús na bliana. Cuimseoidh an clár oibre na réimsí difriúla mar atá liostáilte sa bPlean agus na gníomhaíochtaí a bhaineann le gach réimse agus chomh fada is is féidir agus é indéanta cuirfear costas leis na gníomhaíochtaí.

Beidh sé de dhualgas ar an bhfostaí bearta na míreanna oibre a chur i bhfeidhm agus, mar chuid den chur chuige, beidh monatóireacht rialta nó thréimhsiúil le déanamh ag CS GMC ar an dul chun cinn. I gcás fhormhór na mbearta ní mór tuairisc ar dhul chun cinn na hoibre is na spriocanna a chur ar fáil don bhord stiúrtha de réir mar a éilítear iad, ar bhonn míosúil, ráithiúil nó eile, ach ar a laghad uair sa mbliain. Úsáidfear teimpléad caighdeánach²⁵ don mmonatóireacht i gcomhar le hÚnaG agus RCOG.

²⁵ Teimpléad Athbhreithnithe agus Monatóireachta, lch XX, Treoirlinnte Pleanála Teanga (Eagrán a 5, Deireadh Fómhair, 2018). <http://www.udaras.ie/wp-content/uploads/2016/11/treoirlinnte-pleanala-teanga-eagran-3-1.pdf>.

9.3 Mór-mhonatóireacht

Beidh tuairisc bhliantúil le réiteach ag oifigigh thofa CS GMC i gcomhar leis an bhfostaí le cur os comhair chruinniú cinn bhliana GMC. Clúdóidh sé seo chuile mhír den Phlean Teanga seacht mbliana. Beidh cur síos ann ar an dul chun cinn a rinneadh le bliain anuas maidir le spriocanna na mBearta éagsúla a bhaint amach.

Beidh monatóireacht le déanamh ar an dul chun cinn i rith na bliana. Beidh an fostaí í nó é féin i láthair ag na seisiúin mhonatóireachta seo. Is féidir go mbainfear úsáid as féinmheastóireacht sa phróiseas monatóireachta agus aithbhreithnithe.

Ag brath ar threoracha agus ar choinníollacha ón RCOG, an maoinitheoir, d'fhéadfadh sé go mbeadh cruinnithe tráthrialta ag na hoifigigh thofa agus ag an bhfostaí leis an maoinitheoir le monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an phlean.

Ag Deireadh na seacht mbliana

Táthar ag súil gur féidir tús a chur leis an obair réitithe don chéad phlean eile dhá bhliain sula dtiocfadh deireadh leis an bplean reatha. Ba chóir go mbeadh sé réitithe agus an maoiniú socraithe bliain roimh dheireadh phlean 2019-2025. Mar chuid den réiteach seo, agus ar mhaithe le torthaí a thomhais, bheadh sé i gceist macasamhail na suirbhéanna agus na bhfócasghrúpaí a thionscain arís i bhfómhar 2023 le tuismitheoirí agus leis an bpobal ar fad, tráth a mbeadh torthaí cheisteanna na Gaeilge ó Dhaonáireamh 2021 ar fáil. I mbliain a 6 den phlean, déanfar aithbhreithniú neamhspleách ar fheidhmiúlacht an phlean agus cuirfear tuairisc ar fáil do GMC agus don phríomh-mhaoinitheoir RCOG/ÚnaG.

Cinntoidh an mhonatóireacht seo leanúnachas sna spriocanna agus cinnteacht fostaíochta sa gcás is go mbeadh ag éirí go maith leis/léi ina c(h)uid oibre.

9.4 Comhairle Ghairmiúil agus Comhoibriú leis na LPTanna eile

Ní mór comhairle a lorg ó shaineolaithe agus ó chomhairleoirí pleanála teanga go tréimhsiúil, nó ar bhonn leanúnach, le tuairimí a fháil uathusan atá i dtaithí ar chastachtaí na pleanála teanga sna Gaeltachtaí agus le cur chun cinn na Gaeilge.

Tá struchtúr tacaíochta réigiúnda agus náisiúnta i bhfeidhm ag ÚnaG le cuidiú leis na ceanneagraíochtaí sna LPTanna éagsúla. Tá an suíomh idirlín www.pleanailteanga.ie²⁶ ann ar a bhfuil liosta acmhainní agus fóram plé ar fáil. Beidh CS GMC ag baint leas as na tacaíochtaí seo agus slite eile le comhoibriú le Coistí LPTanna eile.

²⁶ Ní mór cód aitheantais agus pasfhocal a fháil leis an suíomh seo a úsáid.